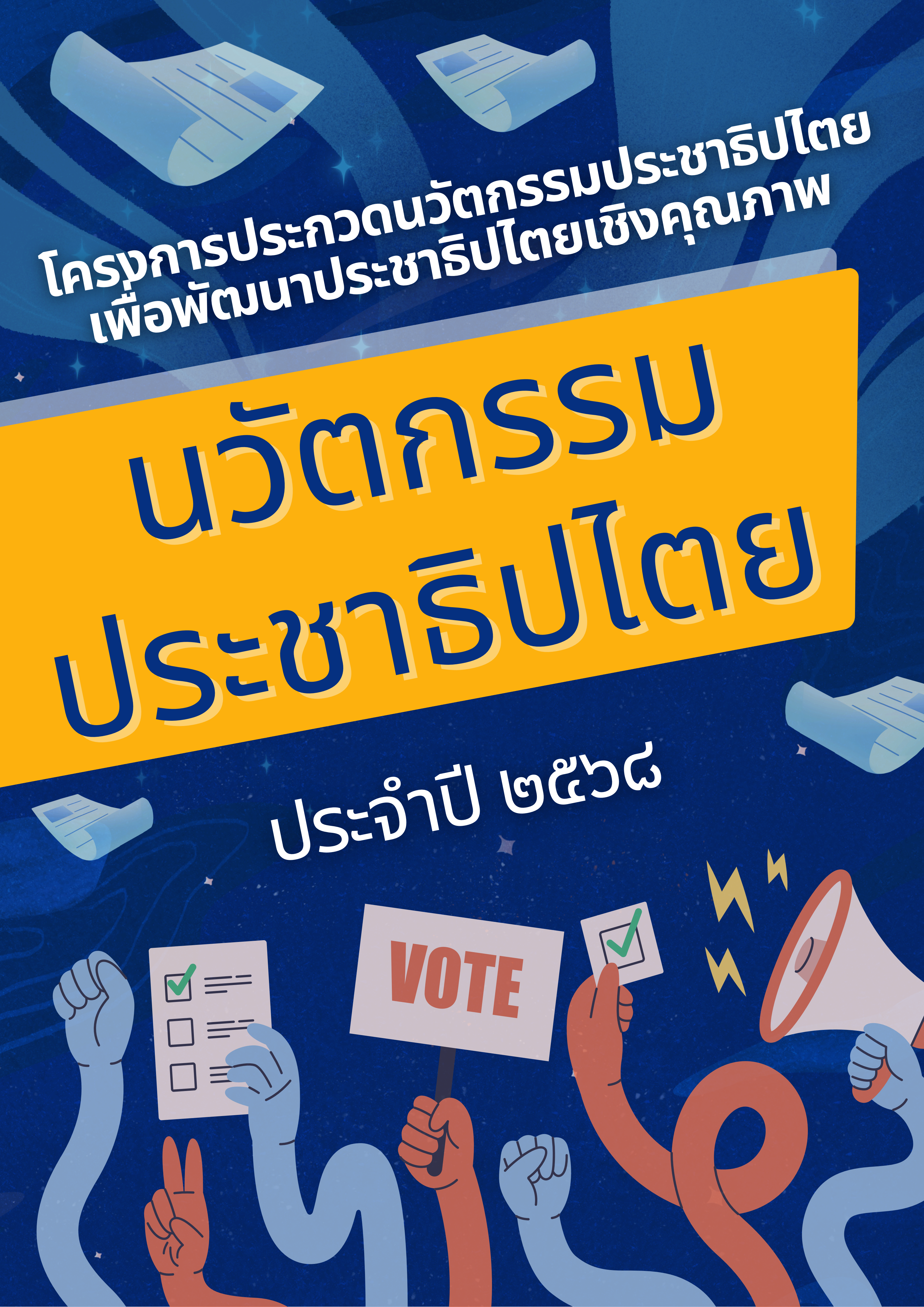

โครงการประกวดนวัตกรรมประชาธิปไตย
เพื่อพัฒนาประชาธิปไตยเชิงคุณภาพ

นวัตกรรม ประชาธิปไตย

ประจำปี ๒๕๖๘

สรุปผลกิจกรรมการให้ความรู้ทางด้านนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตย โครงการประกวดนวัตกรรมประชาธิปไตยเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยเชิงคุณภาพ ประจำปี ๒๕๖๘

การพัฒนาประเทศเชิงบูรณาการทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม โดยเฉพาะในระดับชุมชน เกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการพัฒนาประเทศ ทั้งการปฏิรูปด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ได้เล็งเห็นความสำคัญของภาคประชาชนในการมีส่วนร่วมต่อการพัฒนาประเทศด้านต่างๆ ดังกล่าว จึงได้จัดโครงการประกวดนวัตกรรมประชาธิปไตยเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยเชิงคุณภาพ ประจำปี ๒๕๖๘ ซึ่งกลุ่มเป้าหมายประกอบด้วย นักเรียน นักศึกษา ครู อาจารย์ ในโรงเรียนสถานศึกษา และชุมชน รวมทั้งองค์กรอื่น เพื่อเสริมสร้างพื้นฐานคุณภาพสังคม ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ต่อการกำหนดและควบคุมนโยบายสาธารณะภายในชุมชนท้องถิ่นของตนเอง อันจะนำไปสู่ประชาธิปไตยที่มีคุณภาพ

การจัดโครงการประกวดนวัตกรรมประชาธิปไตยเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยเชิงคุณภาพ ได้ดำเนินการตั้งแต่ปีพุทธศักราช ๒๕๕๙ ซึ่งสอดคล้องกับประเด็นการพัฒนาที่ ๓ ของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร (ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของภาคพลเมืองในกระบวนการนิติบัญญัติ) ซึ่งรูปแบบของโครงการแบ่งออกเป็น ๓ กิจกรรมที่ต่อเนื่องกัน ประกอบด้วย กิจกรรมที่ ๑ การให้ความรู้ทางด้านนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตย โดยการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับโครงสร้างของสังคมประชาธิปไตยที่มีคุณภาพ ความหมายของนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตย รวมทั้งกระบวนการหรือกิจกรรมที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตประชาธิปไตยจากพื้นฐานของโรงเรียน สถานศึกษา เชื่อมโยงชุมชนแบบเดิมสู่การเปลี่ยนแปลงเพื่อให้เกิดสังคมประชาธิปไตยที่มีคุณภาพ ทั้งในมิติเชิงโครงสร้าง มิติเชิงกระบวนการ มิติเชิงวิถีชีวิต ซึ่งจะนำไปสู่การจัดการแก้ไขปัญหาได้อย่างต่อเนื่อง มั่นคง ยั่งยืน และเป็นประโยชน์ ซึ่งรวมถึงกระบวนการพัฒนาประชาธิปไตยที่มีรากเหง้าจากประวัติศาสตร์ของชุมชน/ท้องถิ่น ตลอดจนให้ความรู้เกี่ยวกับเกณฑ์การพิจารณาและรายละเอียดของผลงานที่ส่งเข้าประกวด กิจกรรมที่ ๒ การจัดประกวดผลงานนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตย โดยแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท ได้แก่ ประเภทนักเรียน นิสิต นักศึกษา และสถานศึกษา และประเภทชุมชน องค์กร กิจกรรมที่ ๓ การสรรหานวัตกรรมเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยที่มีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน

ตามแผนการดำเนินงานกิจกรรมที่ ๑ การให้ความรู้ทางด้านนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตย จะดำเนินการผ่านกิจกรรมการจัดฝึกอบรมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เป็นการให้ความรู้ผ่านกิจกรรมการให้ความรู้ด้านนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยในรูปแบบ Virtual Meeting ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (โปรแกรม Zoom) ทั้งนี้ กิจกรรมการให้ความรู้ด้านนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยมีความสำคัญต่อการสร้างผลงานนวัตกรรมประชาธิปไตย โดยกลุ่มเป้าหมายจะได้รับทั้งองค์ความรู้ และประสบการณ์ในการสร้างสรรค์ผลงานตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการฯ กำหนด และสามารถนำผลงานมาขยายผลเพื่อสร้างสังคมที่มีคุณภาพในโรงเรียน/สถานศึกษา รวมทั้งในชุมชนหรือระดับท้องถิ่นได้อย่างเป็นรูปธรรม นำไปสู่การพัฒนาประชาธิปไตยที่ยั่งยืนต่อไป

กิจกรรมการให้ความรู้ด้านนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยในรูปแบบ Virtual Meeting ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (โปรแกรม Zoom)

กิจกรรมการให้ความรู้ด้านนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยในรูปแบบ Virtual Meeting ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (โปรแกรม Zoom) ในวันอังคารที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๖๘ มีจำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม จำนวน ๘๐๐ คน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

๑.๑ การบรรยาย เรื่อง “นวัตกรรม กับ ประชาธิปไตย คนละเรื่องเดียวกัน ?”

โดย รองศาสตราจารย์ตระกูล มีชัย ผู้ทรงคุณวุฒิคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้กล่าวว่า ในปัจจุบันนี้ เรามักจะพูดกันอยู่สองคำ คือ คำว่าประชาธิปไตยที่มีคุณภาพ และประชาธิปไตยที่มีเสถียรภาพ สองคำนี้

ทางการเมืองการปกครองของไทยในปัจจุบันค่อนข้างที่จะเจอวิกฤตอยู่พอสมควรเกี่ยวกับเรื่องของเสถียรภาพทางการเมือง การบริหารบ้านเมืองของฝ่ายการเมืองที่จัดการเลือกตั้ง การทำหน้าที่ขององค์กรต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งสิ่งที่เกิดขึ้นเป็นเรื่องปกติของระบอบประชาธิปไตยที่จะต้องมีการแข่งขัน ถ้าทางรัฐศาสตร์เรียกว่า “การแข่งขันเพื่อเข้าสู่อำนาจของรัฐ” ขณะเดียวกันภายใต้การแข่งขันเข้าสู่อำนาจของรัฐนั้น มีระบบการตรวจสอบซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่เป็นเรื่องปกติธรรมดา ทางด้าน

ประชาธิปไตยเราจะได้ยินคำว่า “นวัตกรรม” หรือว่าสิ่งที่สร้างสรรค์ประชาธิปไตยในทิศทางที่เป็นรูปแบบใหม่หรือว่าเป็นเครื่องมือใหม่ ๆ ต่อการเสริมสร้างระบอบประชาธิปไตย เริ่มจากองค์ความรู้ของประชาธิปไตยที่เป็นแก่นสารมีอยู่ในลักษณะของโครงสร้างตามรัฐธรรมนูญ หรือโครงสร้างตามกฎหมาย ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบัน กำหนดบทบาทหน้าที่ของสถาบันทางการเมือง รวมถึงการบัญญัติถึงสิทธิเสรีภาพของพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยไว้ด้วย จากปัญหาที่เกิดขึ้นประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่เข้าถึงแก่นสารหลักการทฤษฎีประชาธิปไตย และหลักการที่บัญญัติไว้ตามรัฐธรรมนูญ (โครงสร้างระบบ) ขณะเดียวกันประชาธิปไตยไม่ใช่มองในเชิงของสถาบัน หรือเชิงโครงสร้างเพียงอย่างเดียว ประชาธิปไตยจะยั่งยืน ถาวรอยู่ได้ต้องอยู่กับคุณภาพของประชาชนในรัฐประชาธิปไตยเหล่านั้นด้วย ซึ่งคุณภาพของประชาชนเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมาก เราจึงต้องพัฒนาเสริมสร้างคุณภาพของคนภายใต้ระบอบประชาธิปไตยให้มีให้มีคุณค่าต่อการเป็นพลเมืองของรัฐประชาธิปไตย การมีส่วนร่วมของประชาชนภายใต้กติกาหลักที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ มีหลายระดับตั้งแต่ระดับล่างสุดจนกระทั่งถึงระดับบนสุด ระดับล่างสุดจะมองเพียงแค่การเลือกตั้ง เพราะกระบวนการและวิธีการเลือกตั้งเป็นกระบวนการหนึ่ง หรือกลไกหนึ่งของการที่จะทำให้ระบอบประชาธิปไตยเป็นไปตามกติกาของรัฐธรรมนูญ คำหนึ่งที่เคยพูดกันว่า “นักการเมืองเป็นอย่างไรก็สะท้อนออกมาซึ่งคุณภาพของประชาชนของประเทศนั้น ๆ” คำนี้เป็นคำที่ด้อยค่าคุณภาพของประชาชนภายใต้ระบอบประชาธิปไตย

ระบอบประชาธิปไตยนั้นจะต้องควบคู่ระหว่างนักการเมืองและประชาชน ในที่นี้นักการเมืองอาจหมายถึง ผู้สมัครลงเลือกตั้งในระดับชาติ ระดับท้องถิ่น หรือการปกครองระดับท้องถิ่น เช่น ประชาชนเลือกกำนัน หรือผู้ใหญ่บ้าน หรือการเลือกตั้งที่ประชาชนเลือกตั้งในระบบ ไม่ว่าจะเป็นสหกรณ์ สมาคม ตามวิถีทางของสังคมประชาธิปไตย “พลเมือง” ตามความหมายทางวิชาการ ศาสตราจารย์ ดร. ชัยอนันต์

สมุทวนิช กล่าวไว้ว่า พลเมืองนั้นมันไม่ได้หมายถึง บุคคลทั่ว ๆ ไปแต่พลเมืองนั้น หมายความว่าประชาชนที่มีความรู้ มีข้อมูล มีข่าวสารที่เพียงพอ ข้อมูลและข่าวสารที่เพียงพอจะต้องเป็นข้อมูลข่าวสารที่ผ่านการกลั่นกรองความถูกต้อง เมื่อได้ข้อมูลข่าวสารที่เพียงพอแล้วพลเมืองจะต้องมีความคิดเห็นต่อข้อมูลข่าวสาร และแสดงออกได้อย่างเสรี คำว่าการแสดงออกบนพื้นฐานของข้อมูลและข่าวสารนั้น จะต้องตัดคำว่าอารมณ์ออกออกไป การแสดงออกทางความคิดเห็นจะต้องอยู่บนพื้นฐานของความรู้ ถกเถียง พูดคุยร่วมแสดงความคิดเห็น ระบอบประชาธิปไตยที่เป็นรากฐานนอกเหนือจากตัวสถาบันทางการเมือง เราต้องให้สาธารณชนนั้นเป็นสาธารณชนที่เปิดกว้าง รับรู้ข้อมูลข่าวสารในระบบผ่านการกลั่นกรองความถูกต้องตรวจสอบแล้ว ความเป็นประชาชนที่เป็นพลเมืองระบอบประชาธิปไตยก็จะเป็นคนที่มีความสมบูรณ์มากขึ้น ไม่ถูกหลอก ไม่ถูกล่อลวงจากบุคคลที่มีอำนาจทางการสื่อสารหรือมีอำนาจในการที่จะปล่อยข้อมูลให้แก่เรามากเกินไป

ประเด็นต่อมาของระบอบประชาธิปไตยสิ่งที่เราต้องคำนึงก็คือการมีส่วนร่วม การเลือกตั้ง กระบวนการร่วมกันตรวจสอบฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร หรือสถาบันทางการเมืองของพรรคการเมืองต่าง ๆ ซึ่งในประเด็นนี้ พรรคการเมืองกับระบอบประชาธิปไตยประเทศไทยยังมีจุดอ่อนอยู่มาก ตั้งแต่หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองแล้ว ที่เราคนไทยเองไม่ได้รับการส่งเสริมให้เป็นสมาชิกขององค์กร หรือสถาบันทางการเมือง เพราะคำพูดที่ว่ายุ่งเกี่ยวกับการเมืองเป็นสิ่งที่ไม่ดี การยุ่งเกี่ยวกับการเมืองแล้วจะทำให้ขาดความเป็นกลาง เพราะฉะนั้นตรงนี้คือจุดอ่อน ดังนั้น การมีส่วนร่วมทางการเมืองเราเปิดความคิดใหม่ตั้งแต่ระดับบนทั้งฝ่ายบริหาร คือรัฐบาล คำว่ารัฐบาลในภายใต้ระบอบประชาธิปไตยนั้น ต้องมีความเข้าใจว่าไม่ใช่เฉพาะคณะรัฐมนตรี นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี ผู้ช่วยรัฐมนตรี ที่ปรึกษา แต่รวมถึงกลไกของรัฐด้วย ขณะเดียวกันระบบพรรคการเมือง ตั้งแต่รัฐธรรมนูญปี ๒๕๔๐ ที่เราเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองสูงมากแต่ประชาชนเองก็ยังไม่มีส่วนร่วมเป็นสมาชิกพรรคการเมืองน้อย ถึงแม้รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันเราพยายามที่จะออกแบบพรรคการเมืองให้เป็นพรรคการเมืองที่มีฐานรากมาจากประชาชน นั่นคือ สมาชิกพรรคการเมืองในปี ๒๕๓๖ - ๒๕๓๗ เคยมีการเสนอแนวความคิดที่อยากจะให้พรรคการเมืองเป็นสถาบันทางการเมืองที่มีความเข้มแข็ง มีการที่จะให้รัฐส่งเสริมให้เงินสนับสนุนแก่พรรคการเมือง เพื่อให้พรรคการเมืองนั้นไปรุดฐานไปสู่ประชาชนจนกระทั่งเป็นที่มาของกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง ซึ่งเกิดขึ้นมาตั้งแต่รัฐธรรมนูญปี ๔๐ จนถึงปัจจุบัน แต่ในปัจจุบันนี้ การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนยังมีน้อยมาก สังเกตได้จากบุคคลที่สมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมืองยังมีอยู่น้อย อีกทั้งพรรคการเมืองยังไม่ประสบความสำเร็จต่อการที่จะสร้างความรู้สร้างความเข้าใจระบอบประชาธิปไตย ถึงแม้ว่ากองทุนพัฒนาพรรคการเมืองจะมีโครงการต่าง ๆ มีเงินพรรคการเมืองทางโครงการสนับสนุนประชาธิปไตย รวมถึงนวัตกรรมต่าง ๆ แต่ยังไม่ประสบความสำเร็จ เราจำเป็นต้องมองที่ประชาชนระดับล่าง ซึ่งได้แก่สถาบันการศึกษา ซึ่งเป็นเป้าหมายต่อการบ่มเพาะสร้างพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย คำว่า “Civic education” หรือว่า “การศึกษาทางการเมืองการสร้างพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย” ซึ่งมาจากเยอรมันที่เขาประสบความสำเร็จมา แต่ในเมืองไทยพยายามที่จะขับเคลื่อนและผลักดันเกี่ยวเรื่องนี้แต่ก็ยังไม่ได้แพร่กระจายมากนัก เนื้อหาของความเป็นประชาธิปไตยของการให้ความรู้และการศึกษาในสถาบันทางการศึกษานั้น มีความจำเป็น และมีความสำคัญสำหรับการพัฒนาส่งเสริมระบอบประชาธิปไตยการประกวดนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตย

การส่งผลงานประกวดนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยที่ผ่านมา ผลงาน ประเภท นักเรียน นิสิต นักศึกษา และสถานศึกษา เราจะเห็นนวัตกรรมใหม่ ๆ ที่ทางสถานศึกษาพยายามสร้างสรรค์ นวัตกรรมประชาธิปไตยใหม่ ๆ เช่น บอร์ดเกม ปัญหาที่เกิดขึ้น เครื่องมือหรือสื่อที่ใช้ ทั้งนี้ประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้น คือ เนื้อหาที่ห่างไกลตัวเยาวชนนักเรียนที่อยู่ในสถานศึกษานั้นมากเกินไป ดังนั้นเราต้องนำประเด็น

ปัญหาที่เป็นเรื่องรอบตัวของสังคมในขณะนั้นมาสร้างกระบวนการเรียนรู้ สร้างกระบวนการความเข้าใจ ต่อประเด็นปัญหาจะส่งผลให้เกิดความสนใจและความตื่นตัวต่อประเด็นปัญหาที่ใกล้ตัวแล้ว

ปัญหาอีกสิ่งหนึ่งของผลงานนวัตกรรมฯ ที่ส่งเข้าร่วมประกวดจะมีจุดอ่อนเรื่องของเนื้อหาสาระที่ถูกต้องตามระบอบประชาธิปไตย ยกตัวอย่างเช่น ประชาธิปไตยในโรงเรียนถ่ายทอดผ่านองค์กรสถานักเรียนปัญหาที่เกิดขึ้น คือ โครงสร้าง กติกา เหล่านั้นยังไม่สอดคล้องกับโครงสร้างและกติกาตามระบอบประชาธิปไตยของไทย ขณะเดียวกันในเชิงโครงสร้าง เชิงเนื้อหา และเชิงกระบวนการ ยังไม่ถูกต้อง เพราะฉะนั้นจากประเด็นตรงนี้ การเสนอนวัตกรรมประชาธิปไตย สังคมโรงเรียนก็คือนักเรียน มองดูสิ่งที่เป็นปัญหาของนักเรียนอาจจะเป็นปัญหาภายในโรงเรียน ปัญหาในชุมชนที่โรงเรียนนั้นอยู่ คำว่า บ้าน วัด โรงเรียน การอยู่ร่วมกันของคนในชุมชนก็คือการดำเนินการร่วมกันในประเด็นของโรงเรียนและนักเรียน จุดอ่อนอีกประการหนึ่งที่เราเจอก็คือ นักเรียนมีความตั้งใจสูงมากที่อยากจะทำนวัตกรรมประชาธิปไตย แต่มีบางแห่ง บางพื้นที่ที่เคยได้รับรางวัลไปแล้วการดำเนินงานขาดความเนื่อง แต่มีอีกหลายโรงเรียนทำอย่างต่อเนื่องมาหลายปีสร้างนวัตกรรมจากรุ่นสู่รุ่นผ่านการสร้างกระบวนการเรียนรู้ สร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยอย่างต่อเนื่องเป็นรูปธรรม เกิดการร่วมมือกันระหว่างครู อาจารย์ คณะผู้บริหาร และนักเรียนร่วมปรึกษาหารือกัน พัฒนานวัตกรรมสร้างกติกา โครงการในรูปแบบของนวัตกรรมแต่ต้องเป็นกระบวนการที่ดำเนินการอย่างเป็นวิถีชีวิตของสังคมภายในโรงเรียน ไม่ใช่เฉพาะนักเรียน รวมถึงคณะครูนำไปสู่สถาบันประชาธิปไตย

การพัฒนานวัตกรรมเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยผ่านการสร้างพลเมืองระบอบประชาธิปไตยจะต้องมีการวางแผนงานอย่างชัดเจน มีขั้นตอน กระบวนการของแผนการดำเนินงาน ซึ่งเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญ กระบวนการวางแผนอาจเริ่มจากภายในโรงเรียน ตัวนักเรียน และขยายไปสู่สังคมรอบโรงเรียนหมายถึง โรงเรียนจะต้องอยู่ภายใต้สังคมที่แวดล้อมภายในชุมชนหรือแม้แต่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผ่านการสร้างกระบวนการคิด กระบวนการทำงานแบบประชาธิปไตย การพัฒนาชุมชนมีทิศทางผ่านองค์ความรู้จากนักวิชาการจากสถานศึกษา ถ่ายทอดสู่ชุมชน พัฒนาต่อยอดนำไปสู่สังคมที่มีความเจริญภายใต้วัฒนธรรมของประชาธิปไตย นอกเหนือจากนี้ พบว่าสังคมและองค์กรเอกชนหลายแห่งมีความร่วมมือกันในการที่จะพัฒนาอาชีพ พัฒนาสาธารณประโยชน์ พัฒनावิถีชีวิตของคนในชุมชน ในส่วนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหลายแห่งทำโครงการภายใต้กติกา กลไกของระบอบประชาธิปไตยผ่านกระบวนการของการมีส่วนร่วมกระบวนการของการแสดงความคิดเห็นลงความคิดเห็น เช่น ภายในชุมชนมีปัญหาเกี่ยวกับเยาวชนที่มีการทะเลาะวิวาทกัน มีปัญหาความขัดแย้งไม่ว่าเป็นความขัดแย้งเรื่องทรัพยากรธรรมชาติ ความขัดแย้งระหว่างเอกชนกับเอกชน ความขัดแย้งระหว่างรัฐกับเอกชน หรือแม้แต่ความขัดแย้งกันเองภายในครอบครัว องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถที่จะนำเอากระบวนการประชาธิปไตยมาสร้างกระบวนการเรียนรู้หาทางยุติความขัดแย้ง สร้างความร่วมมือและความเข้าใจกันได้ มีหลายชุมชนที่ประสบความสำเร็จและเป็นความขัดแย้งที่รุนแรงมากแต่เขาใช้หลักทางศาสนา และหลักแนวคิดหลักความเข้าใจ หลักวิถีทางรับฟังความคิดเห็นของประชาชนไม่ใช่หลักความคิดของผู้นำแต่เพียงผู้เดียว ซึ่งพบว่าชุมชนเหล่านั้นประสบความสำเร็จถือว่าเป็นนวัตกรรมประชาธิปไตยที่ดี ด้วยเหตุนี้คำว่า “นวัตกรรมกับประชาธิปไตย” อย่าไปหลงประเด็นว่าเราจะต้องสร้างอะไรที่แตกต่าง อะไรที่เด่น แต่เราควรจะต้องมองที่แก่นสาระของเนื้อหาของประชาธิปไตยในเรื่องนั้น ๆ ว่าสิ่งที่เรานำมาใช้สามารถตอบโจทย์แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นโดยรอบของสังคม ชุมชนได้จริงหรือไม่ ถ้าทำครั้งแรกไม่ประสบความสำเร็จเราก็ต้องมีการทบทวน ปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาต่อเนื่องเป็นระยะ ๆ “นวัตกรรม” และ “ประชาธิปไตย” เป็นสิ่งที่ควบคู่กัน นวัตกรรมนั้นอาจจะเป็นอย่างที่เป็นสิ่งดั้งเดิมเป็นแก่นแท้รากเหง้าของคนในสังคมแต่คนเราลืมไปแล้ว พุดง่าย ๆ ก็คือ

เราอาจจะนำเอาสิ่งเก่าแก่ดั้งเดิมที่สังคมยุคดิจิทัล (AI) ลืมไปแล้วกลับมาใหม่พัฒนาใหม่ให้มีการประยุกต์ควบคู่กันระหว่างสิ่งที่เดิมกับสิ่งที่ใหม่ AI เอมามาผสมผสานกันมันก็เป็นนวัตกรรมใหม่ได้

๑.๒ การเสวนา เรื่อง “นวัตกรรมเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยแบบไทย เรียก “ทำถึง” โดย รองศาสตราจารย์ชานนท์ โกมลมาลย์ รองคณบดีฝ่ายการศึกษาภาคปฏิบัติและกิจการสังคม คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปรีชญาณ์ นักฟิสิกส์ หัวหน้าภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร และนางสาวเบญจวรรณ ดาวเรือง นักประชาสัมพันธ์ชำนาญการพิเศษ สำนักประชาสัมพันธ์ ได้กล่าวถึง ความหมายของ คำว่า “การประกวดนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตย” โดยผู้ช่วยศาสตราจารย์ปรีชญาณ์ นักฟิสิกส์ ได้ให้ความหมายไว้ดังนี้ “นวัตกรรม” และ “ประชาธิปไตย” ถือเป็นหลักสำคัญในการอยู่ร่วมกันของคนในสังคม โดยการจัดประกวดนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยเป็นการเปิดเวทีในการนำเสนอแนวทางหรือวิธีปฏิบัติที่ใช้หลักประชาธิปไตยในการแก้ไขปัญหาและบริหารจัดการชุมชน เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ทั้งในระดับโรงเรียน ระดับชุมชน หรือระดับองค์กร ในการนำเสนอแนวคิดหรือแนวปฏิบัติที่สร้างสรรค์ ซึ่งกระบวนการเหล่านี้จะนำไปสู่การเป็นแบบอย่างของการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละพื้นที่ด้วยกระบวนการประชาธิปไตย เช่น การดำเนินงานของสภานักเรียนที่นำวิธีการประชาธิปไตยมาใช้ในขับเคลื่อนนโยบาย หรือนำมาใช้ในการจัดการปัญหาที่เกิดขึ้นภายในโรงเรียน หรือแม้กระทั่งการนำหลักการประชาธิปไตยมาใช้ในการบริหารจัดการชุมชนแบบมีส่วนร่วม เป็นต้น

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า การประกวดนวัตกรรมประชาธิปไตยเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้คนจากหลากหลายกลุ่ม ทั้งนักเรียนและชุมชน ได้นำเสนอแนวคิดและวิธีการแก้ปัญหาโดยใช้หลักประชาธิปไตย เพื่อเป็นตัวอย่างและแรงบันดาลใจให้ผู้อื่นนำไปปรับใช้ ทั้งยังเป็นการกระตุ้นให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และพัฒนาแนวทางประชาธิปไตยที่สร้างสรรค์และเป็นประโยชน์ต่อสังคมไทย

จากนั้น รองศาสตราจารย์ชานนท์ โกมลมาลย์ ได้กล่าวถึงผลงานที่สามารถส่งเข้าประกวดฯ ได้นั้น ควรมีลักษณะที่แสดงถึงนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตย โดยอาจเป็นนวัตกรรมในหลายรูปแบบ เช่น

๑. **นวัตกรรมด้านเทคโนโลยี** เป็นผลงานที่ใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยพัฒนาระบบโปรแกรมและเข้าถึงง่ายขึ้น หรือการออกแบบเครื่องมือที่ช่วยให้ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจทางการเมืองได้สะดวกขึ้น เป็นต้น

๒. **นวัตกรรมทางสังคม** เป็นนวัตกรรมที่ไม่จำเป็นต้องใช้เทคโนโลยีแต่เป็นการพัฒนากระบวนการทำงานร่วมกันของคนในชุมชนและสังคม เช่น การสร้างพื้นที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจทางนโยบาย การออกแบบกิจกรรมหรือโครงการที่ส่งเสริมให้คนในสังคมสามารถเข้าถึงข้อมูลและแสดงความคิดเห็นในประเด็นสาธารณะได้มากขึ้น เป็นต้น

๓. **นวัตกรรมด้านการสื่อสารและการสร้างความตระหนักรู้** นอกจากเทคโนโลยีและกระบวนการทำงานแล้ว นวัตกรรมประชาธิปไตยยังสามารถมาในรูปแบบของการสื่อสารที่สร้างสรรค์ เช่น การนำเสนอข้อมูลทางการเมืองในรูปแบบที่เข้าใจง่ายและเข้าถึงคนทั่วไปได้มากขึ้น เช่น กรณีของ “จิ๋วธรรมศาสตร์” ที่ใช้ศิลปะและสื่อสร้างสรรค์เป็นเครื่องมืออธิบายเรื่องราวทางการเมืองให้คนทั่วไปสามารถเข้าใจได้ง่ายขึ้น เป็นต้น

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าผลงานที่จะส่งเข้าร่วมประกวดควรเป็นสิ่งที่ช่วยพัฒนาประชาธิปไตยให้มีประสิทธิภาพและเข้าถึงคนในสังคมได้เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นการใช้เทคโนโลยี การใช้กระบวนการทางสังคมหรือวิธีการสื่อสารที่สร้างสรรค์และแปลกใหม่ ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรมเพื่อประชาธิปไตย สร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน และส่งเสริมการสื่อสารทางการเมืองที่มีประสิทธิภาพ

สำหรับประเด็นที่การทำงานร่วมกันเราจะรู้ได้อย่างไรว่าผลงานของเราควรส่งในประเภทใด ในส่วนของการจัดประเภทของผลงานอาจเป็นเรื่องที่สับสน ดังนั้นแนวทางหลักในการพิจารณา คือ การดูที่ลักษณะของนวัตกรรมประชาธิปไตยที่นำมาใช้ รวมถึงเป้าหมายและขอบเขตของการดำเนินงาน หากเป็นผลงานที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนหรือเยาวชนที่มุ่งเน้นไปที่การแก้ปัญหาหรือการพัฒนาในระดับโรงเรียน เช่น การบริหารจัดการภายในโรงเรียน การแก้ปัญหาของนักเรียน หรือการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับสถาบันการศึกษา แม้ว่าจะมีการร่วมมือกับบุคคลภายนอก เช่น ผู้ปกครองหรือหน่วยงานอื่น แต่หากจุดเน้นยังคงอยู่ในโรงเรียน ผลงานนี้ควรถูกจัดอยู่ในประเภท นักเรียน นิสิต นักศึกษา สถานศึกษา สภાเด็กและเยาวชน ในกรณีของสภาเด็กและเยาวชนจะมีข้อแตกต่างจากองค์กรนักเรียนในโรงเรียน เนื่องจากสภาเด็กและเยาวชนมีขอบเขตการทำงานที่กว้างกว่า ซึ่งมีตั้งแต่ระดับตำบล อำเภอ จังหวัด ไปจนถึงระดับชาติ การพิจารณาว่าผลงานควรถูกจัดอยู่ในประเภทใด ให้ดูว่ากลุ่มสภาเด็กและเยาวชนมีบทบาทอย่างไร เช่น หากสภาเด็กเป็นผู้ริเริ่มโครงการและดำเนินงานเองโดยใช้เครื่องมือประชาธิปไตย เช่น การส่งเสริมการมีส่วนร่วมหรือการพัฒนาเศรษฐกิจในชุมชน แม้ว่าผลงานจะเกิดขึ้นในพื้นที่ของหน่วยงานท้องถิ่น เช่น อบต. หรือเทศบาล แต่หากสภาเด็กเป็นผู้จัดและดำเนินการหลัก ก็สามารถพิจารณาว่าเป็นผลงานของสภาเด็กและเยาวชน ดังนั้น สภาเด็กและเยาวชนที่ต้องการส่งผลงานควรอธิบายให้ชัดเจนว่าโครงการเกิดจากการริเริ่มของกลุ่มตนเองและมีบทบาทในการดำเนินการอย่างไร

ในกรณีที่เป็นผลงานที่มีเป้าหมายเพื่อแก้ปัญหาในชุมชน โดยเน้นให้ประชาชนในพื้นที่ เช่น ผู้ปกครอง คนในชุมชน หรือหน่วยงานท้องถิ่นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ยกตัวอย่างเช่น กลุ่มเด็กในชุมชนรวมตัวกันเพื่อดำเนินโครงการที่ช่วยพัฒนาชุมชนโดยตรง หรือสร้างพื้นที่ให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกรณีนี้ ผลงานจะถูกจัดอยู่ในประเภทชุมชน องค์กร

การจัดประเภทของผลงานควรพิจารณาจากขอบเขตพื้นที่ดำเนินงาน เป้าหมาย และกลุ่มผู้ริเริ่ม หากยังอยู่ในโรงเรียนก็จัดอยู่ในกลุ่มนักเรียน นิสิต นักศึกษา หากขยายออกไปทำงานกับชุมชน ก็อยู่ในกลุ่มชุมชน ส่วนสภาเด็กและเยาวชนอาจมีลักษณะเหลื่อมกันบ้าง แต่สามารถพิจารณาได้จากบทบาทของกลุ่มในการริเริ่มและดำเนินโครงการ

การเขียนเอกสารการประกอบจะต้องมีการอธิบายในส่วนของประชาธิปไตยเชิงโครงสร้าง ประชาธิปไตยเชิงกระบวนการแล้วก็ประชาธิปไตยเชิงคุณภาพ เวลาเขียนควรจะเน้นไปที่อย่างใดอย่างหนึ่งหรือไม่ หรือจำเป็นไหมว่าจะต้องมีครบทั้ง ๓ กระบวนการ ซึ่งการเขียนเอกสารประกอบควรมีความชัดเจนว่าแนวคิดของโครงการตอบโจทย์มิติใดของประชาธิปไตย ได้แก่ ประชาธิปไตยเชิงโครงสร้าง (Structural

Democracy), ประชาธิปไตยเชิงกระบวนการ (Procedural Democracy) และ ประชาธิปไตยเชิงคุณภาพ (Substantive Democracy) ซึ่งไม่จำเป็นต้องครอบคลุมทั้งหมด แต่อย่างน้อยต้องระบุให้ชัดว่ามุ่งเน้นด้านใดเป็นหลัก เน้นการอธิบายกระบวนการและผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจริงมากกว่าการอธิบายหลักการทางทฤษฎี

หลักสำคัญในการเขียนเอกสารประกอบมีดังนี้

๑. ความชัดเจนของวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการ โดยระบุปัญหาที่ต้องการแก้ไข ช่องว่างที่ต้องการเติมเต็มและแนวทางที่โครงการใช้ในการพัฒนาประชาธิปไตย

๒. การมีส่วนร่วมที่แท้จริงซึ่งไม่ใช่เพียงแค่ให้ประชาชนหรือผู้เข้าร่วมรับฟังหรือเสนอความคิดเห็น แต่ต้องมีอำนาจในการตัดสินใจและมีบทบาทที่เป็นรูปธรรม

๓. ความต่อเนื่องและความยั่งยืน โดยโครงการต้องมีแนวโน้มในการขยายผลและสามารถดำเนินต่อไปได้ในระยะยาว (๓ - ๕ ปีนับเป็นเกณฑ์ที่ดี)

๔. ความเป็นนวัตกรรม ซึ่งโครงการควรแสดงให้เห็นว่าใช้แนวทางใหม่ ๆ ในการสร้างสังคมประชาธิปไตย เช่น เทคโนโลยี, กระบวนการมีส่วนร่วมใหม่ หรือรูปแบบการจัดการปัญหาที่แตกต่างจากเดิม เป็นต้น

๕. การเชื่อมโยงกับแนวคิดสากล ควรพิจารณาเชื่อมโยงกับเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (SDGs) หรือกรอบวาระระดับโลก เพื่อแสดงให้เห็นว่าผลลัพธ์ของโครงการมีคุณค่าต่อสังคมในวงกว้าง

ข้อควรระวังในการเขียนเอกสารประกอบมีดังนี้

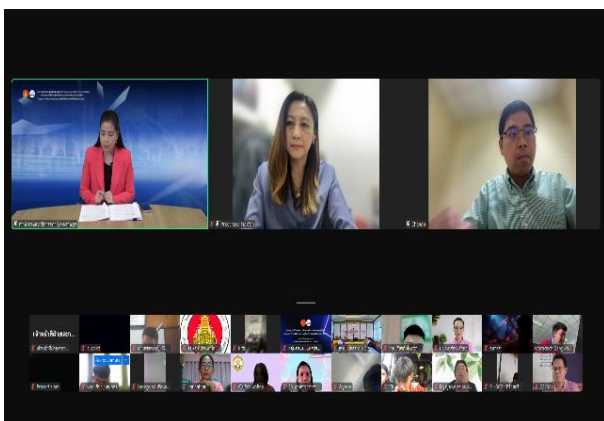
๑. ไม่ควรเน้นทฤษฎีมากเกินไป ควรอธิบายให้ชัดว่าโครงการทำอะไร มีขั้นตอนอย่างไร และส่งผลต่อประชาธิปไตยอย่างไร

๒. ระบุข้อมูลเชิงประจักษ์ที่สนับสนุนแนวคิดของโครงการ เช่น วิธีการโหวตของชุมชน วิธีการรวบรวมความเห็น การเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบายที่เกิดขึ้น เป็นต้น

๓. หากเป็นโครงการที่เน้นเทคโนโลยีหรือการนำเครื่องมือมาใช้ ควรมีการอธิบายว่าเครื่องมือ นั้นจะช่วยพัฒนาประชาธิปไตยในแง่มุมใด ไม่ใช่เพียงแค่กล่าวถึงการใช้เทคโนโลยีเท่านั้น

การเขียนเอกสารเกี่ยวกับโครงการประชาธิปไตย ควรเน้นการอธิบายแนวคิดและ กระบวนการทำงานให้ชัดเจน ไม่จำเป็นต้องครอบคลุมทุกมิติของประชาธิปไตย แต่ควรชี้ให้เห็นว่ากำลังพัฒนา ด้านใด และมีผลกระทบต่อสังคมอย่างไร เพื่อให้กรรมการสามารถเข้าใจและประเมินโครงการได้อย่างถูกต้อง

สำหรับแนวทางการค้นหาและนำเสนอนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตย คือ เริ่มต้นจากการเลือกผลงานที่โดดเด่น ซึ่งไม่จำเป็นต้องนำเสนอผลงานทั้งหมดที่ทำมาตลอดทั้งปีแต่ควรเลือกผลงาน ที่โดดเด่นและแสดงให้เห็นถึงนวัตกรรมที่ชัดเจน แล้วนำไปร่างเป็นเอกสารแบบง่าย ๆ ก่อน โดยใช้ภาษาที่อ่าน

แล้วเข้าใจง่าย เขียนตามความเป็นจริงที่เกิดขึ้น ในพื้นที่โดยอาจเขียนเป็น bullet point เพื่อให้เห็น ขั้นตอนการทำงานที่ชัดเจน หลังจากร่างเอกสารเสร็จ แล้ว ให้จัดระบบเอกสารให้เป็นระเบียบ แบ่งขั้นตอน การทำงานออกเป็นส่วนต่างๆ เช่น ขั้นตอนการ เตรียมการ ขั้นตอนการดำเนินการ และขั้นตอน การรายงานผลการจัดระบบเอกสารจะช่วยให้เห็น ภาพรวมของผลงานได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ให้ความสำคัญ กับการนำเสนอข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นจริงนำเสนอ

ทั้งจุดแข็งและจุดอ่อนของผลงาน หากมีปัญหาหรืออุปสรรคในการดำเนินงาน ให้เขียนอธิบายวิธีการแก้ไข ปัญหาด้วย ในการเขียนผลงานอย่ากลัวหรือกังวลว่าผลงานจะไม่สมบูรณ์หรือไม่สวยงาม อยากจะให้ท่านเน้น ในส่วนของการนำเสนอเรื่องราวและกระบวนการทำงานที่เกิดขึ้นจริง ซึ่งคณะกรรมการจะให้ความสำคัญกับ เนื้อหาและกระบวนการทำงานมากกว่ารูปแบบการนำเสนอ

อยากจะฝากแง่คิดกับทุก ๆ ท่านว่า ขอให้มองการประกวดฯ เป็นการพิสูจน์คุณค่าของงานที่เราทำ อย่าคาดหวังเพียงรางวัลหรือเงินรางวัล มองการประกวดฯ เพื่อเป็นการพิสูจน์ให้ผู้อื่นเห็นถึงคุณค่าและความน่าสนใจของผลงาน การได้รับคำแนะนำและข้อเสนอแนะจากคณะกรรมการก็เป็นประโยชน์อย่างมากในการพัฒนาผลงาน เพราะการส่งผลงานอย่างต่อเนื่องจะทำให้ผลงานพัฒนาและมีความสมบูรณ์มากขึ้น จะทำให้เราได้รู้จุดที่ควรปรับปรุงเพื่อการส่งผลงานในครั้งต่อไป จากแนวทางที่กล่าวมาในข้างต้น จะช่วยให้ท่านสามารถพัฒนาและนำเสนอนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยได้อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

จุดเด่นที่สำคัญที่จะสะท้อนถึงความเป็นนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยจากการพิจารณาผลงานในปีที่ผ่านมาต้องมียอดประกอบ ดังนี้

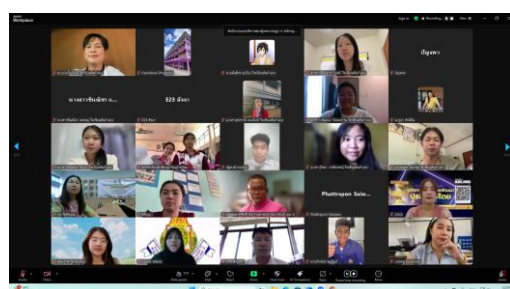
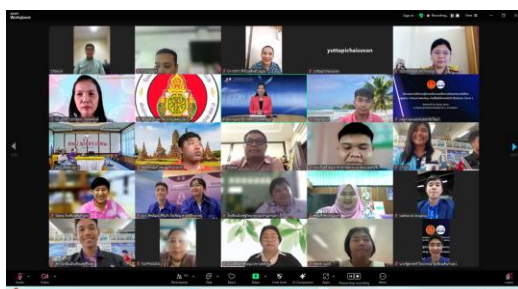
๑. ความชัดเจนของข้อมูล ผลงานที่ได้รับรางวัลสามารถนำเสนอข้อมูลได้อย่างครบถ้วนและชัดเจน ทำให้คณะกรรมการเข้าใจถึงกระบวนการทำงานและผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจริง ผลงานที่โดดเด่นไม่ใช่เพียงเพราะเป็นโครงการที่ดีที่สุด แต่เป็นเพราะสามารถถ่ายทอดแนวคิด วิธีการ และผลลัพธ์ได้อย่างชัดเจน มีการเล่าเรื่องที่สมบูรณ์ไม่ขยายความเกินจำเป็นแต่ยังคงเน้นประเด็นสำคัญ ใช้ข้อมูลที่ชัดเจน (Clear Data) และสามารถบอกโฟกัสของโครงการได้ว่าต้องการแก้ปัญหาอะไร

๒. การกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน โครงการที่ดีต้องมีเป้าหมายที่แน่นอน ไม่ใช่แค่การจัดกิจกรรมเป็นครั้ง ๆ แล้วจบ มีการแสดงให้เห็นถึงการทำงานอย่างต่อเนื่องและมีขั้นตอนที่ชัดเจน มีการใช้ตัวชี้วัด (indicator) ที่สามารถวัดผลลัพธ์ของการดำเนินงานได้อย่างเป็นรูปธรรม

๓. กระบวนการทำงานที่เป็นระบบและความยั่งยืนของผลงาน นวัตกรรมประชาธิปไตยที่ประสบความสำเร็จต้องไม่ใช่แค่กิจกรรมที่จัดเพียงครั้งเดียวแต่ต้องมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องแสดงให้เห็นถึงความสามารถในการดำเนินการได้ในระยะยาว มีการขยายผลและนำไปประยุกต์ใช้ในสถานศึกษาหรือชุมชนต่าง ๆ ให้เกิดความยั่งยืน

๔. มียอดประกอบของประชาธิปไตยอย่างชัดเจน โครงการที่เป็นนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยควรเป็นผลงานที่มีความเชื่อมโยงกับหลักการประชาธิปไตยและสามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงในเชิงบวกได้ เช่น การส่งเสริมสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ช่วยให้ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นหรือเข้าถึงสิทธิที่พึงมีได้มากขึ้น การมีส่วนร่วมของประชาชน สนับสนุนให้ชุมชนหรือกลุ่มเป้าหมายมีบทบาทในการร่วมคิด ร่วมสร้าง และร่วมตัดสินใจ การเคารพเสียงข้างมากและไม่ละเลยเสียงข้างน้อย การตรวจสอบและความโปร่งใสเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนสามารถตรวจสอบการทำงานขององค์กรหรือหน่วยงานรัฐ เป็นต้น

ผลงานนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยที่โดดเด่นที่สุด คือผลงานที่สามารถบ่งบอกถึงเป้าหมายที่ชัดเจน แสดงให้เห็นถึงกระบวนการที่เป็นระบบ มีความต่อเนื่อง และสามารถวัดผลได้ ทั้งยังต้องมีองค์ประกอบของประชาธิปไตยที่ชัดเจน และสามารถนำไปสู่การพัฒนาชุมชนหรือสังคมได้จริง นี่คือนวัตกรรมที่ทำให้ผลงานได้รับรางวัลและถือเป็นนวัตกรรมที่ "ทำถึง" อย่างแท้จริง

วิธีทัศนสรุปการให้ความรู้ทางด้านนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์

เอกสารแนบ ๑ – ๑๑ โครงการประกวดนวัตกรรมประชาธิปไตยเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยเชิงคุณภาพ
ภายใต้โครงการส่งเสริมและเผยแพร่ประชาธิปไตยในระบบรัฐสภา

การถอดบทเรียน รายการ “สภาชาวบ้าน”

วันจันทร์ที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๖๘

เวลา ๑๒.๐๐-๑๓.๐๐ นาฬิกา

หัวข้อ “นวัตกรรมเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยกับการพัฒนา/ท้องถิ่น/สังคม”

- โดย
- รองศาสตราจารย์ ดร.ชานนท์ โกลมาเลย์ รองคณบดีฝ่ายการศึกษาภาคปฏิบัติและ
กิจการสังคม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
 - ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่ร้อยตรีจุฑาพล ดวงจิตต์ วิทยาลัยนวัตกรรมสังคม มหาวิทยาลัยรังสิต
 - นางสาวนิสลา คุ่มพงค์ ผู้ดำเนินรายการ

ปัจจุบันความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตยกำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ โดยขยายขอบเขตจากกรอบดั้งเดิมที่จำกัดอยู่เพียงการเลือกตั้งอย่างเป็นทางการและโครงสร้างการปกครอง “นวัตกรรมประชาธิปไตย” และ “ประชาธิปไตยชุมชน” ในอดีตประชาธิปไตยในประเทศไทยมักถูกสอนและทำความเข้าใจว่าเป็นระบบที่เป็นทางการซึ่งเน้นการเลือกตั้งและการปกครองแบบมีผู้แทนเป็นหลัก พลเมืองมีส่วนร่วมโดยการลงคะแนนเสียงเลือกผู้แทนของตนเข้าสู่สภานิติบัญญัติ เช่น สภาผู้แทนราษฎร หรือสภาท้องถิ่น มุมมองแบบดั้งเดิมนี้มักทำให้ประชาธิปไตยดูเป็นแนวคิดที่ห่างไกลและเป็นนามธรรม ไม่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของแต่ละบุคคล โดยส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับเจ้าหน้าที่ที่มาจากการเลือกตั้งซึ่งทำหน้าที่กำหนดกฎเกณฑ์และบริหารกิจการของรัฐผ่านกระทรวงและหน่วยงานต่าง ๆ การแสดงออกทางการเมืองในอดีตจึงมักจำกัดอยู่เพียงการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเท่านั้น เมื่อเวลาผ่านไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับการถือกำเนิดของสื่อใหม่และเทคโนโลยีการสื่อสาร ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตยได้ขยายตัวอย่างมีนัยสำคัญ การแสดงออกทางการเมืองไม่ได้จำกัดอยู่เพียงการลงคะแนนเสียงเท่านั้น แต่รวมถึงรูปแบบที่หลากหลาย เช่น การมีส่วนร่วมทางออนไลน์ การเคลื่อนไหวทางโซเชียลมีเดีย และการแสดงความคิดเห็นสาธารณะ มุมมองที่กว้างขึ้นนี้ตระหนักว่าประชาธิปไตยเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันและการปฏิสัมพันธ์ในชุมชน ซึ่งบุคคลสามารถแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นทางการเมืองและสังคมได้อย่างกระตือรือร้น

การกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ถูกมองว่าเป็น “โรงเรียนแห่งการเรียนรู้” ที่สำคัญสำหรับการปกครองในระดับชุมชนและการมีส่วนร่วมโดยตรงของพลเมืองในการเมืองท้องถิ่น สิ่งนี้ช่วยเสริมสร้างศักยภาพให้ชุมชนสามารถบริหารจัดการกิจการของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น การเน้นย้ำอย่างต่อเนื่องจากผู้เชี่ยวชาญว่าประชาธิปไตยได้วิวัฒนาการไปไกลกว่าการเลือกตั้งเพื่อครอบคลุม “วิถีชีวิต” แสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์พื้นฐานนี้ไม่ใช่เพียงความเข้าใจเพิ่มเติม แต่เป็นการปรับแนวคิดประชาธิปไตยใหม่ให้เป็นสิ่งที่ฝังลึกอยู่ในปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและการแก้ปัญหาของชุมชน มุมมองที่กว้างขึ้นนี้ท้าทายแนวคิดที่ว่าการมีส่วนร่วมทางประชาธิปไตยจำกัดอยู่เพียงชนชั้นนำทางการเมืองหรือการลงคะแนนเสียงเป็นครั้งคราว สำหรับผู้บริหาร นี่หมายความว่ากลยุทธ์ในการส่งเสริมประชาธิปไตยจะต้องขยายไปไกลกว่าการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญหรือกระบวนการเลือกตั้ง จำเป็นต้องมีการปลูกฝังค่านิยม พฤติกรรม และการปฏิบัติทางประชาธิปไตยในชีวิตประจำวัน ตั้งแต่โรงเรียนไปจนถึงชุมชนท้องถิ่น การแทรกแซงนโยบายควรเน้นการเสริมสร้างศักยภาพให้พลเมืองสามารถใช้สิทธิและอำนาจในการตัดสินใจร่วมกันในสภาพแวดล้อมใกล้ชิด โดยมองว่าการมีส่วนร่วมในระดับจุลภาคเหล่านี้เป็นรากฐานสำคัญของประชาธิปไตยที่แข็งแกร่งในระดับประเทศ สิ่งนี้เรียกร้องให้มีการปรับเปลี่ยนการจัดสรรทรัพยากรไปสู่โครงการริเริ่มที่นำโดยชุมชนและการเสริมสร้างศักยภาพในระดับรากหญ้า

นวัตกรรมประชาธิปไตย หมายถึง วิธีการหรือกระบวนการใหม่ๆ ที่ออกแบบมาเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาเฉพาะในชุมชน โดยมักเน้นแนวทางการมีส่วนร่วม สิ่งนี้สามารถปรากฏในรูปแบบของการแก้ปัญหาย่างสร้างสรรค์ต่อ “จุดปัญหา” ที่ระบุโดยสมาชิกชุมชนเอง ในขณะที่

ประชาธิปไตยชุมชน ขยายหลักการประชาธิปไตยไปยังระดับหมู่บ้านและชุมชน ซึ่งช่วยให้เกิดการจัดการตนเองในท้องถิ่นและการมีส่วนร่วมในการเมืองท้องถิ่น

ความสัมพันธ์ระหว่างนวัตกรรมประชาธิปไตยและประชาธิปไตยชุมชนถูกอธิบายว่าเป็น “เรื่องเดียวกันแต่ก็เป็นคนละเรื่องเดียวกัน” แม้ทั้งสองจะส่งเสริมหลักการประชาธิปไตย แต่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ที่เป็นทางการมักมีภารกิจที่กว้างขวางและหลากหลายกว่า (เช่น สวัสดิการเด็ก ผู้สูงอายุ โครงสร้างพื้นฐาน) เมื่อเทียบกับนวัตกรรมที่นำโดยชุมชนซึ่งมักมุ่งเป้าไปที่ประเด็นเฉพาะ ความแตกต่างที่ละเอียดอ่อนว่านวัตกรรมประชาธิปไตยและการพัฒนาชุมชนเป็น “เรื่องเดียวกันแต่ก็เป็นคนละเรื่องเดียวกัน” เผยให้เห็นถึงความท้าทายและโอกาสที่สำคัญ นวัตกรรมที่นำโดยชุมชนมักจะจัดการกับ “จุดปัญหา” เฉพาะด้วยความคล่องตัว ในขณะที่อปท. ที่เป็นทางการจัดการกับความรับผิดชอบที่กว้างขวางและหลากหลายภาคส่วน สิ่งนี้ชี้ให้เห็นว่าแม้ทั้งสองจะส่งเสริมหลักการประชาธิปไตย แต่ตรรกะการดำเนินงานและขอบเขตของพวกเขาก็แตกต่างกัน ผู้บริหารท้องถิ่นควรพัฒนากลยุทธ์ที่ส่งเสริมการทำงานร่วมกันระหว่างโครงการริเริ่มของชุมชนที่ไม่เป็นทางการและการปกครองท้องถิ่นที่เป็นทางการ ซึ่งอาจรวมถึงการสร้างช่องทางที่เป็นทางการสำหรับการบูรณาการ “จุดปัญหา” และนวัตกรรมที่ระบุโดยชุมชนเข้าสู่กระบวนการวางแผนและงบประมาณของ อปท. แทนที่จะมองว่าเป็นเรื่องแยกกัน นโยบายควรมีเป้าหมายเพื่อสร้างระบบนิเวศที่เสริมซึ่งกันและกัน โดยที่ความคิดสร้างสรรค์ในระดับรากหญ้าได้รับการสนับสนุนและขยายขนาดโดยโครงสร้างที่เป็นทางการ และโครงสร้างที่เป็นทางการมีความตอบสนองมากขึ้นด้วยข้อมูลเชิงลึกจากระดับรากหญ้า สิ่งนี้จำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงในกลไกการจัดหาเงินทุนที่สามารถสนับสนุนการพัฒนาประชาธิปไตยทั้งแบบจากล่างขึ้นบนและจากบนลงล่าง

นวัตกรรมทางสังคม : กระบวนการที่ไม่ใช่ผลิตภัณฑ์

“นวัตกรรม” มักเกี่ยวข้องกับการประดิษฐ์ทางวิทยาศาสตร์ หรือผลิตภัณฑ์ธุรกิจใหม่ ๆ อย่างไรก็ตาม “นวัตกรรมทางสังคม” รวมถึง “นวัตกรรมประชาธิปไตย” เป็น “กระบวนการ” มากกว่าที่จะเป็นผลลัพธ์ ในรูปของผลิตภัณฑ์ที่จับต้องได้ กระบวนการนี้โดยธรรมชาติแล้วไม่ใช่เส้นตรง มีลักษณะของการ “ตบตะมุ” และเกี่ยวข้องกับการ “ลองผิดลองถูก” อย่างต่อเนื่อง วิธีการทำเช่นนี้มีความสำคัญต่อการสร้างความมั่นคงและปรับปรุงนวัตกรรมเมื่อเวลาผ่านไป การแยกแยะอย่างชัดเจนว่านวัตกรรมทางสังคมเป็น “กระบวนการ” แทนที่จะเป็น “ผลิตภัณฑ์” เป็นการเปลี่ยนแปลงพื้นฐานในการกำหนดความสำเร็จและการประเมินผล ซึ่งแตกต่างจากนวัตกรรมทางวิทยาศาสตร์ที่มีผลลัพธ์ที่วัดได้ชัดเจน (เช่น ผลิตภัณฑ์ใหม่) ผลกระทบของนวัตกรรมประชาธิปไตยมักอยู่ในผลลัพธ์ที่จับต้องไม่ได้ เช่น การมีส่วนร่วมที่เพิ่มขึ้น การสนทนาที่ดีขึ้น และสำนึกความเป็นพลเมืองที่สูงขึ้น ทำให้ตัวชี้วัดประสิทธิภาพเชิงปริมาณแบบดั้งเดิมไม่เหมาะสม คณะกรรมการฯ จึงต้องสนับสนุนและพัฒนากรอบการประเมินใหม่ให้ความสำคัญกับตัวชี้วัดเชิงคุณภาพและการประเมินตามกระบวนการ ซึ่งอาจเกี่ยวข้องกับการนำวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์มาใช้ เช่น การประเมินแบบมีส่วนร่วม การวิเคราะห์เชิงบรรยาย และการศึกษาแบบติดตามผลของการมีส่วนร่วมของชุมชน การสื่อสารคุณค่าของนวัตกรรมเหล่านี้แก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจะต้องเน้นย้ำถึงประโยชน์ทางสังคมในระยะยาวและความแข็งแกร่งของกระบวนการประชาธิปไตย แทนที่จะมุ่งเน้นเพียงผลลัพธ์ที่จับต้องได้ในทันที

หลักการสำคัญเพื่อความสำเร็จของนวัตกรรมประชาธิปไตย

โครงการนวัตกรรมประชาธิปไตยที่ประสบความสำเร็จมีลักษณะสำคัญหลายประการ

๑) ความใหม่และความคิดสร้างสรรค์: นวัตกรรมจะต้องนำเสนอวิธีการหรือแนวทางใหม่ ๆ ที่แตกต่างจากวิธีแก้ปัญหาแบบดั้งเดิม ควรมีการผสมผสานองค์ประกอบที่สร้างสรรค์ โดยตระหนักว่า “ความใหม่” อาจเป็นเรื่องที่สัมพันธ์กับพื้นที่หรือบริบทเฉพาะ

๒) การตอบโจทย์ปัญหาและความต้องการที่แท้จริง: นวัตกรรมที่ประสบความสำเร็จจะจัดการกับ “จุดปัญหา” หรือความท้าทายเฉพาะในชุมชนอย่างแท้จริง หรือมุ่งเสริมสร้างจุดแข็งที่มีอยู่

๓) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมที่หลากหลายและการตัดสินใจร่วมกัน: โครงการต้องส่งเสริมการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงจากผู้คนหลากหลายกลุ่ม โดยให้แน่ใจว่าบุคคลไม่ได้เป็นเพียงผู้มีส่วนร่วมเชิงสัญลักษณ์ แต่มีส่วนร่วมอย่างมีความหมายและมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ ซึ่งหมายถึงการให้เสียงและอำนาจแก่ผู้ที่มักถูกกีดกัน

๔) การส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และความเข้าใจซึ่งกันและกัน: นวัตกรรมควรส่งเสริมการสนทนาและการรับฟังอย่างเข้าใจในหมู่ผู้เข้าร่วม แม้ในกรณีที่มีความคิดเห็นแตกต่างกัน ตัวอย่างเช่น “สภาเมือง” หรือ “สภาคนรุ่นใหม่” ที่เป็นเวทีสำหรับเสียงที่หลากหลาย

๕) การบ่มเพาะสำนึกความเป็นพลเมือง: ผลลัพธ์ที่สำคัญแต่จับต้องไม่ได้คือการพัฒนาสำนึกในหน้าที่และความรับผิดชอบของพลเมืองในหมู่ผู้เข้าร่วม

๖) ความยั่งยืนและความเชื่อมโยงกับบริบท: โครงการไม่ควรเป็นเพียงโครงการชั่วคราว แต่ต้องเชื่อมโยงอย่างลึกซึ้งกับบริบทและสภาพแวดล้อมในท้องถิ่น แสดงให้เห็นถึงศักยภาพในการสร้างผลกระทบระยะยาวและการดำรงอยู่ต่อเนื่อง

๗) การเรียนรู้จากความผิดพลาดและการลองผิดลองถูก: กระบวนการพัฒนาเป็นแบบวนซ้ำ โดยมองความผิดพลาดเป็นโอกาสในการเรียนรู้และปรับปรุง การปรับเปลี่ยนอย่างต่อเนื่องตามบทเรียนที่ได้รับเป็น

สิ่งจำเป็นในการสร้างความมั่นคงให้กับนวัตกรรม

การเน้นย้ำอย่างชัดเจนถึง “การลองผิดลองถูก” ในฐานะส่วนสำคัญและสร้างความมั่นคงให้กับนวัตกรรมทางสังคม เป็นการท้าทายกระบวนทัศน์การบริหารโครงการแบบดั้งเดิมที่มักลงโทษความล้มเหลว ความแตกต่างที่สำคัญคือความผิดพลาดจะต้องนำไปสู่ “บทเรียนที่ได้รับ” และการปรับเปลี่ยนในภายหลัง ไม่ใช่เพียงการทำซ้ำ การปรับกรอบแนวคิดนี้มีความสำคัญต่อการส่งเสริมวัฒนธรรมของการทดลองและความยืดหยุ่น ผู้บริหารท้องถิ่นต้องส่งเสริมวัฒนธรรมที่เปิดรับการทดลองและมองว่าความล้มเหลวเป็นข้อมูลที่มีคุณค่าสำหรับการปรับปรุง ไม่ใช่ความล้มเหลวที่สิ้นสุด สิ่งนี้จำเป็นต้องมีการสร้างวงจรป้อนกลับที่แข็งแกร่ง ส่งเสริมการปฏิบัติที่สะท้อนความคิดในหมู่ทีมงานโครงการ และออกแบบรูปแบบการจัดหาเงินทุนที่รองรับการพัฒนาแบบวนซ้ำ แทนที่จะเรียกร้องผลลัพธ์ที่ตายตัว การสื่อสารปรัชญาในวงกว้างสามารถช่วยเอาชนะความเกลียดชังของสังคมต่อ “ความล้มเหลว” ที่รับรู้ได้ และส่งเสริมความพยายามในการสร้างสรรค์นวัตกรรมมากขึ้น

ในขณะที่ “สำนึกความเป็นพลเมือง” ถูกระบุว่าเป็นเกณฑ์สำคัญสำหรับความสำเร็จของนวัตกรรมประชาธิปไตย แต่ก็ยอมรับพร้อมกันว่า “ยากที่จะวัด” และ “ไม่สามารถชั่งน้ำหนักได้” สิ่งนี้เน้นย้ำถึงความยากลำบากโดยธรรมชาติในการวัดผลกระทบที่ลึกซึ้งที่สุดของโครงการริเริ่มเหล่านี้ ซึ่งมักเป็นเชิงคุณภาพและระยะยาว จึงจำเป็นต้องลงทุนในการพัฒนาระเบียบวิธีประเมินเชิงคุณภาพที่ซับซ้อนเพื่อจับผลลัพธ์ที่จับต้องไม่ได้ แต่สำคัญยิ่งเหล่านี้ ซึ่งอาจรวมถึงการศึกษาเชิงชาติพันธุ์วิทยา การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม และการประเมินเชิงบรรยายที่บันทึกการเปลี่ยนแปลงในการมีส่วนร่วมของชุมชน การรวมตัวทางสังคม และการแสดงออกของแต่ละบุคคล การสื่อสารนโยบายควรเปลี่ยนไปเพื่อแสดงคุณค่าของนวัตกรรมประชาธิปไตยในแง่ของการมีส่วนร่วมต่อความเป็นอยู่ที่ดีของสังคมและความยืดหยุ่นทางประชาธิปไตย โดยก้าวข้ามตัวชี้วัดทางเศรษฐกิจหรือเชิงปริมาณเพียงอย่างเดียว

โครงการ “VR Better Youth” เริ่มต้นโดยกลุ่มเยาวชนจากโรงเรียนมารีย์อุปถัมภ์ จังหวัดนครปฐม พวกเขาสังเกตเห็นปัญหาสองประการที่สำคัญในชุมชนท้องถิ่นของตน การมีอยู่ของแรงงานต่างชาตินานาชาติจำนวนมาก และแนวโน้มที่เด็กๆ ใช้เวลาส่วนใหญ่ไปกับการเล่นเกมในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์ ซึ่งมักเกิดจากผู้ปกครองต้องทำงาน เพื่อแก้ไขปัญหาเหล่านี้ กลุ่มเยาวชนได้ร่วมมือกับโบสถ์คริสต์ในพื้นที่ พวกเขาจัดกิจกรรมในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์ที่โบสถ์ โดยเชิญเด็กและเยาวชนจากเครือข่ายโรงเรียนและชุมชนโดยรอบ เป้าหมายหลักคือการดึงเด็กเหล่านี้ให้ออกห่างจากการใช้เวลาอยู่หน้าจอมากเกินไปหรือกิจกรรมอื่น ๆ ที่ไม่สร้างสรรค์ และจัดหากิจกรรมบริการชุมชนที่มีความหมายให้แก่พวกเขา

โครงการนี้แสดงให้เห็นถึงความยั่งยืนที่โดดเด่น โดยดำเนินมาอย่างต่อเนื่องเป็นเวลา ๓-๕ ปี และยังคงดำเนินการอยู่ ซึ่งท้าทายแนวคิดของโครงการริเริ่มที่เกิดขึ้นเพียงชั่วคราว ที่สำคัญคือความพยายามในการบริการชุมชนอย่างต่อเนื่องเหล่านี้ได้บ่มเพาะสำนึก “ความเป็นพลเมือง” อย่างลึกซึ้งในหมู่ผู้เข้าร่วมการพัฒนาสำนึกพลเมืองนี้ทำให้พวกเขามีส่วนร่วมในงานสังคมที่ใหญ่ขึ้น เช่น การเข้าร่วมคณะกรรมการพัฒนาสังคม ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความก้าวหน้าจากการดำเนินการในท้องถิ่นไปสู่การมีส่วนร่วมของพลเมืองในวงกว้าง โครงการ “VR Better Youth” เป็นตัวอย่างที่ชัดเจนว่าประชาธิปไตยสามารถแสดงออกได้นอกเหนือจากการเลือกตั้งอย่างเป็นทางการหรือการรณรงค์ทางการเมือง โดยบูรณาการเข้ากับชีวิตประจำวันและการกระทำของแต่ละบุคคลเพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชนและปลูกฝังความรับผิดชอบของพลเมือง โครงการ “VR Better Youth” แสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงเชิงสาเหตุที่ชัดเจนระหว่างกิจกรรมบริการชุมชนในท้องถิ่นที่ตรงจุดกับการพัฒนา “ความเป็น

พลเมือง” ในวงกว้าง ซึ่งขยายไปถึงการมีส่วนร่วมของพลเมืองอย่างเป็นทางการ (เช่น การเข้าร่วมคณะกรรมการพัฒนาสังคม) สิ่งนี้แสดงให้เห็นว่าโครงการริเริ่มระดับรากหญ้าที่ดูเหมือนเล็กน้อยสามารถทำหน้าที่เป็นแหล่งบ่มเพาะที่มีประสิทธิภาพสำหรับค่านิยมประชาธิปไตยและการมีส่วนร่วมของพลเมืองอย่างกระตือรือร้น โดยค่อยๆ หล่อเลี้ยงผู้นำในอนาคตและพลเมืองที่มีส่วนร่วม ผู้บริหารท้องถิ่นควรจัดลำดับความสำคัญและลงทุนในโครงการริเริ่มระดับรากหญ้าที่จัดการกับ “จุดปัญหา” เฉพาะของชุมชน แม้ว่าขอบเขตเริ่มต้นจะดูจำกัดก็ตาม โครงการเหล่านี้ซึ่งขับเคลื่อนโดยความต้องการในท้องถิ่นและส่งเสริมความเป็นเจ้าของในท้องถิ่น มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการสร้างรากฐานของสำนักพลเมืองและทักษะการมีส่วนร่วม ซึ่งสามารถขยายขนาดไปสู่การมีส่วนร่วมทางประชาธิปไตยในวงกว้างได้ รูปแบบการจัดหาเงินทุนควรมีความยืดหยุ่นและอดทน โดยตระหนักว่าการพัฒนาศักยภาพของพลเมืองเป็นกระบวนการระยะยาวและเป็นไปตามธรรมชาติ

ความยั่งยืนของโครงการ (๓-๕ ปีและยังคงดำเนินอยู่) เกิดจากการตอบสนองโดยตรงต่อ “จุดปัญหา” ของชุมชนที่ระบุไว้และความสามารถในการระดมเยาวชนในท้องถิ่น สิ่งนี้ชี้ให้เห็นว่าความยั่งยืนในนวัตกรรมประชาธิปไตยไม่ได้เป็นเพียงเรื่องของการจัดหาเงินทุนจากภายนอก แต่เป็นเรื่องของความเป็นเจ้าของของชุมชนอย่างแท้จริงและความเกี่ยวข้องของแนวทางแก้ไขปัญหที่รับรู้ได้ต่อความท้าทายในท้องถิ่น สำหรับผู้บริหารท้องถิ่น สิ่งนี้เน้นย้ำถึงความสำคัญของการเสริมสร้างศักยภาพให้ชุมชนสามารถระบุปัญหาของตนเองและร่วมสร้างแนวทางแก้ไขของตนเองได้ นโยบายควรอำนวยความสะดวกในแนวทางจากล่างขึ้นบน โดยจัดหาทรัพยากรและการสนับสนุนทางเทคนิค ในขณะที่ให้ชุมชนมีอิสระในการออกแบบและปรับใช้โครงการริเริ่ม นวัตกรรมประชาธิปไตยที่ยั่งยืนคือสิ่งที่หยั่งรากลึกในบริบทท้องถิ่นและขับเคลื่อนโดยเจตจำนงร่วมกันและการแสดงออกของประชาชนที่พวกเขาให้บริการ

การประกวดนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรมีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างกลไกการมีส่วนร่วมในทุกภาคส่วนของสังคม สะท้อนปัญหาประชาธิปไตยผ่านกระบวนการที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงวิถีประชาธิปไตย (จากโรงเรียนสู่ชุมชน) ส่งเสริมสังคมประชาธิปไตยที่มีคุณภาพอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน อำนวยความสะดวกในการเผยแพร่แบบอย่างที่เหมาะสมความสำเร็จ และมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมที่เป็นรูปธรรม โดยมีจุดเน้น การประกวดเน้นย้ำว่าประชาธิปไตยไม่ได้เป็นเพียงเรื่องของทางเลือกตั้งหรือการลงคะแนนเสียง แต่ครอบคลุมรูปแบบการมีส่วนร่วม การแก้ปัญหา การมีส่วนร่วมของพลเมือง การเรียนรู้ร่วมกัน และการพัฒนาสำนักความเป็นพลเมืองที่หลากหลาย แม้จะไม่มีกระบวนการลงคะแนนเสียงอย่างเป็นทางการก็ตาม อีกทั้งกระบวนการประเมินที่เป็นธรรม การประกวดให้ความสำคัญกับ “กระบวนการทำงาน” มากกว่าผลลัพธ์เพียงอย่างเดียว โดยมีการให้ข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญและการลงพื้นที่เพื่อรับรองการประเมินที่เป็นธรรม นอกจากนี้ยังมีการมอบ “รางวัลนวัตกรรมเกียรติยศ” เพื่อตรวจสอบความยั่งยืนในระยะยาวของผู้ที่ได้รับรางวัลในอดีต โอกาสสำหรับผู้เข้าร่วม การประกวดเป็นเวทีที่มีคุณค่าสำหรับบุคคลและกลุ่มในการนำเสนอผลงาน ได้รับการยอมรับ เรียนรู้จากผู้เชี่ยวชาญ และมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ระหว่างกัน ซึ่งส่งเสริมความอ่อนน้อมถ่อมตนและความเข้าใจที่กว้างขึ้น

การประกวดนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรถูกกำหนดให้ไม่ใช่เพียงแค่งานมอบรางวัล แต่เป็นเวทีสำหรับ “เสริมสร้างการมีส่วนร่วม” “สะท้อนปัญหาประชาธิปไตย” “เผยแพร่แบบอย่างที่เหมาะสมความสำเร็จ” และส่งเสริม “กระบวนการที่เป็นธรรม” ที่ให้คุณค่ากับ “กระบวนการทำงาน” บทบาทในการส่งเสริมการเรียนรู้ การให้ข้อเสนอแนะ ชี้ให้เห็นถึงหน้าที่ในฐานะกลไกที่มี

ประสิทธิภาพสำหรับการระดมความรู้และการสร้างเครือข่ายในหมู่ผู้สร้างสรรค์นวัตกรรมประชาธิปไตย แสดงให้เห็นถึง โครงการริเริ่มระดับรากหญ้า แม้จะจับต้องไม่ได้และเป็นแบบวนซ้ำ แต่ก็มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการบ่มเพาะสำนึกความเป็นพลเมืองที่แท้จริงและสังคมประชาธิปไตยที่มีความยืดหยุ่น แม้จะมีความท้าทายในการเปลี่ยนแปลงการรับรู้แบบดั้งเดิมและการวัดผลลัพธ์เชิงคุณภาพ แต่ก็มีโอกาสสำคัญในการส่งเสริมประชาธิปไตยโดยใช้ประโยชน์จากการสนับสนุนของสถาบันที่มีอยู่ เสริมสร้างศักยภาพเยาวชน และตระหนักถึงศักยภาพทางประชาธิปไตยที่ซ่อนอยู่ในชุมชน

การถอดบทเรียน รายการ “สภาชาวบ้าน”

วันอังคารที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๖๘

เวลา ๑๒.๐๐ – ๑๓.๐๐ นาฬิกา

หัวข้อ “นวัตกรรมเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยกับการพัฒนา/ท้องถิ่น/สังคม”

โดย - ผู้ช่วยรองศาสตราจารย์ปรัชชัย ดาวอุดม

- ผู้ช่วยรองศาสตราจารย์ว่าที่ ร้อยตรี จตุพล ดวงจิต

- นิสลา คุ่มพงค์

คณะกรรมการจัดประกวดนวัตกรรม

เพื่อการพัฒนาประชาธิปไตย ปี ๒๕๖๘

วิทยาลัยนวัตกรรมการสังคมมหาวิทยาลัยรังสิต

ผู้ดำเนินรายการ

โครงการประกวดนวัตกรรมประชาธิปไตยเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยเชิงคุณภาพ ประจำปี ๒๕๖๘ ซึ่งจัดโดยสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร และดำเนินการมาต่อเนื่องจนครบรอบ ๑๐ ปีในปีนี้ โครงการดังกล่าวมีเป้าหมายส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการพัฒนาประชาธิปไตย ตั้งแต่ระดับรากฐานของสังคม เช่น ชุมชนและโรงเรียน ทั้งยังมุ่งหวังให้เกิดการต่อยอดการพัฒนาและการแก้ปัญหาในพื้นที่ต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

นวัตกรรมประชาธิปไตย หมายถึง การนำแนวทางหรือกระบวนการใหม่ ๆ เข้ามาเพิ่มประสิทธิภาพหรือแก้ไขจุดบกพร่องของกระบวนการประชาธิปไตยที่มีอยู่ โดยคำนึงถึงบริบทสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ตลอดจนการขยายโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในวิถีประชาธิปไตยมากขึ้น ผู้ร่วมสนทนาในรายการชี้ว่า ในสังคมไทยมีกลุ่มคนสองลักษณะเกี่ยวกับประชาธิปไตย ได้แก่ (๑) กลุ่มที่เห็นว่ากลไกประชาธิปไตยปัจจุบันยังไม่ตอบสนองความต้องการของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปได้เพียงพอ และ (๒) กลุ่มที่ยังไม่เข้าใจหรือไม่ได้ใช้ประโยชน์จากกระบวนการและโครงสร้างประชาธิปไตยอย่างเต็มที่ นวัตกรรมประชาธิปไตยจึงเข้ามามีบทบาท “คาบเกี่ยว” ระหว่างสองกลุ่มนี้ กล่าวคือ สำหรับกลุ่มแรก นวัตกรรมจะช่วยเสริมสร้างรูปแบบหรือกระบวนการใหม่ ๆ ที่

ตอบสนองต่อพลวัตของสังคมยุคใหม่ ส่วนสำหรับกลุ่มที่สอง นวัตกรรมจะช่วยเปิดโอกาสและกระตุ้นให้คนได้เรียนรู้ เข้าใจ และมีส่วนร่วมในประชาธิปไตยที่มีอยู่มากขึ้น

ที่สำคัญนวัตกรรมประชาธิปไตยมิได้จำกัดการใช้เฉพาะในระดับประเทศหรือองค์กรการเมืองเท่านั้น หากแต่นำไปปรับใช้ได้ในทุกระดับของสังคม ตั้งแต่ ครอบครัว ไปจนถึง ชุมชนท้องถิ่น และ สถานศึกษา เช่น โรงเรียน ผู้ร่วมรายการกล่าวว่า หากเข้าใจแก่นแท้ของประชาธิปไตยแล้ว เราสามารถปลูกฝังและใช้วิถีประชาธิปไตยในครอบครัว ในชีวิตประจำวันของคนทุกวัย จากนั้นจึงขยายสู่ชุมชนและโรงเรียนได้อย่างแนบเนียน ทั้งนี้ สถานศึกษาถือเป็นหน่วยงานที่ควรมีบทบาทปลูกฝังประชาธิปไตยให้กับเยาวชนอย่างยิ่ง แต่ที่ผ่านมาโรงเรียนไทยมักมุ่งสอนหลักการเชิงทฤษฎีหรือจัดกิจกรรมเลือกตั้งสภานักเรียนตามธรรมเนียมเท่านั้น ข้อสังเกตในระยะหลัง เยาวชนจำนวนไม่น้อยเริ่มมองว่าประชาธิปไตยไม่ใช่เรื่องของการเลือกตั้งผู้แทนเพียงอย่างเดียว หากแต่หมายถึงการร่วมกันทำกิจกรรมหรือโครงการที่แก้ปัญหาและพัฒนาโรงเรียนของตนเองควบคู่ไปด้วย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ “นวัตกรรมประชาธิปไตย” ที่เน้นการเปลี่ยนแปลงเชิงกระบวนการและการมีส่วนร่วมในระดับรากฐาน

การมีส่วนร่วมของชุมชนและสถานศึกษา เป็นหัวใจของนวัตกรรมประชาธิปไตย ผู้เชี่ยวชาญได้ย้ำว่าการจะพิจารณาว่าโครงการใดเข้าข่ายเป็นนวัตกรรมประชาธิปไตยหรือไม่นั้น ประเด็นแรกที่ต้องตรวจสอบคือ “มีการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนหรือโรงเรียนมากน้อยเพียงใด” โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การมีส่วนร่วมที่ทำให้คนที่ไม่เคยสนใจหรือกล้าแสดงความคิดเห็นมาก่อน ลูกขึ้นมามีบทบาทร่วมคิดร่วมทำได้ กล่าวอีกนัยหนึ่ง นวัตกรรมประชาธิปไตยควรมุ่งสร้างการเปลี่ยนแปลงให้คนธรรมดาสามัญตื่นตัวและอยากร่วมมือในกิจการสาธารณะของส่วนรวมมากขึ้น ทั้งในโรงเรียนและชุมชนท้องถิ่น การมีส่วนร่วมตั้งแต่สองคนขึ้นไปก็ถือว่าเริ่มต้นกระบวนการประชาธิปไตยได้ หากสิ่งที่สามารถดึงดูดคนกลุ่มเล็ก ๆ ให้ขยายวงเป็นการมีส่วนร่วมของคนหมู่มากในที่สุด นอกจากนี้ แนวคิดของนวัตกรรมประชาธิปไตยยังให้ความสำคัญกับการปรับเปลี่ยน “กระบวนการทำงานร่วมกัน” ของผู้คนในกลุ่ม องค์กร ชุมชน หรือสถาบันการศึกษา ไปในทางที่เปิดกว้าง โปร่งใส และส่งเสริมการมีส่วนร่วมมากขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม

กรณีศึกษาระหว่างโรงเรียนกับสภานักเรียน โรงเรียนหลายแห่งส่งโครงการที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมสภานักเรียนเข้าประกวด แต่พบว่าหลายโครงการยังขาดความแปลกใหม่ โดยเป็นการจัดประชุมแก้ปัญหาเล็ก ๆ น้อย ๆ ตามปกติเท่านั้น ซึ่งกรรมการต้องตั้งคำถามว่า “ไม่เห็นมีอะไรใหม่เลย” อย่างไรก็ตาม มีบางโรงเรียนที่สามารถพลิกโฉมกิจกรรมสภานักเรียนธรรมดาให้กลายเป็นนวัตกรรมได้ โดย ผู้บริหารโรงเรียน (เช่น ผู้อำนวยการ) เปิดโอกาสเข้าร่วมรับฟังความคิดเห็นของนักเรียนอย่างจริงจัง และมอบพื้นที่ให้สภานักเรียนดำเนินโครงการหรือแก้ปัญหาต่าง ๆ ด้วยตนเองอย่างอิสระ กรณีเช่นนี้ชี้ให้เห็นว่าแม้กิจกรรมสภานักเรียนจะมีในทุกโรงเรียน แต่โรงเรียนที่สร้างเงื่อนไขให้ผู้เรียนได้คิดและลงมือทำจริง โดยมีผู้บริหารคอยหนุนเสริม กลับประสบความสำเร็จในการแก้ปัญหาที่ที่อื่นไม่สามารถทำได้ นับเป็นนวัตกรรมประชาธิปไตยที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน และนำเอาเป็นแบบอย่าง กรณีศึกษาโรงเรียนสันกำแพง หนึ่งในตัวอย่างที่ได้รับการกล่าวถึงคือโรงเรียนสันกำแพง ซึ่งเคยส่งโครงการเข้าประกวดในปีหนึ่ง แม้ปีนั้นจะยังไม่ได้รางวัลสูงสุด แต่วิทยากรได้เห็นแววความสำเร็จของโรงเรียนนี้ จึงได้ให้กำลังใจและคำแนะนำในการพัฒนาต่อยอดโครงการในปีถัดไป หลังจากนั้นโรงเรียนสันกำแพงก็กลับมาเข้าร่วมประกวดอีกหลายครั้ง ปรับปรุงโครงการอย่างต่อเนื่อง จนในที่สุดสามารถคว้ารางวัลชนะเลิศมาได้ ในการประกวดปีล่าสุด พัฒนาการของโรงเรียนนี้สะท้อนว่าการทำงานอย่างไม่ย่อท้อและการนำข้อเสนอแนะจาก

กรรมการไปปรับใช้ สามารถยกระดับโครงการให้ดีขึ้นเรื่อย ๆ จนประสบความสำเร็จ กรณีนี้ยังแสดงให้เห็นว่าการประกวดไม่ใช่เพียงการแข่งขันครั้งเดียว หากแต่เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่โรงเรียนและชุมชนสามารถพัฒนาตนเองระยะยาวควบคู่ไปกับการเข้าร่วมโครงการได้

กรณีการใช้ภูมิปัญญาชาวบ้าน วิทยากรได้ยกตัวอย่างกรณีที่มีผู้เข้าร่วมบางรายมิได้สร้างกระบวนการใหม่ หากแต่หยิบ **รูปแบบหรือวิธีการดั้งเดิม** ที่เคยมีในท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้แก้ปัญหาในบริบทปัจจุบัน ซึ่งนับเป็นนวัตกรรมประชาธิปไตยเช่นกัน เพราะสามารถส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นจริงในชุมชนได้ ตัวอย่างเช่น การฟื้นฟูการประชุมพูดคุยของคนในชุมชน (คล้าย “การเสวนาประชาคม” ในอดีต) ให้นำกลับมาใช้อีกครั้งเพื่อเปิดเวทีให้ชาวบ้านได้ร่วมปรึกษาหารือและตัดสินใจในเรื่องส่วนรวม แนวปฏิบัติที่นำ “ของเก่า” มาใช้อย่างสร้างสรรค์ในบริบทใหม่เช่นนี้ ถือเป็นนวัตกรรมเพราะเป็นสิ่งที่ไม่เคยถูกนำมาใช้ในสถานการณ์ปัจจุบันมาก่อน และช่วยให้คนในชุมชนตื่นตัวกับกิจการสาธารณะมากขึ้น

กรณีชุมชนที่ประสบความสำเร็จแต่ขาดกระบวนการมีส่วนร่วม มีการกล่าวถึงชุมชนหนึ่งที่สามารถใช้นวัตกรรมวิถีประชาธิปไตยฟื้นฟูชุมชนของตนจนกลับมาเข้มแข็ง หลังจากที่ชุมชนนั้นเคยแตกสลายจากวิกฤตเศรษฐกิจปี ๒๕๔๐ อย่างไรก็ดี ชุมชนนี้กลับไม่ได้รับรางวัลจากการประกวด เนื่องจากไม่ได้ปรับปรุงการนำเสนอให้สะท้อน “เส้นทาง” หรือกระบวนการทำงานอย่างชัดเจน วิทยากรอธิบายว่า แม้ชุมชนดังกล่าวจะมีผลลัพธ์ที่ยอดเยี่ยม แต่เบื้องหลังความสำเร็จนั้นดำเนินการโดยคนเพียงไม่กี่คน ขาดการมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวางของคนในชุมชน จึงไม่ถือเป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริงในกระบวนการ กรณีนี้เป็นบทเรียนว่าการจะได้รับการยอมรับว่าเป็น “นวัตกรรมประชาธิปไตย” ไม่เพียงต้องวัดจากผลลัพธ์สุดท้าย หากแต่กระบวนการระหว่างทางต้องมีส่วนร่วมและโปร่งใสด้วย

ข้อเสนอแนะในการพัฒนานวัตกรรมระดับชุมชน ท้องถิ่น และครอบครัว

๑) ระดับครอบครัว: ควรเริ่มปลูกฝังวิถีประชาธิปไตยตั้งแต่หน่วยที่เล็กที่สุดของสังคม เช่น การเปิดโอกาสให้สมาชิกในครอบครัวร่วมกันตัดสินใจในเรื่องประจำวัน เพื่อให้ทุกคนรู้จักการฟังและเคารพความเห็นของกันและกัน ยกตัวอย่างเช่น การที่บิดามารดาหารือกับบุตรหลานว่าจะรับประทานอาหารอะไรหรือจะทำกิจกรรมใดร่วมกัน ถือเป็น การฝึกการมีส่วนร่วมและการตกลงร่วมกันในครอบครัวตั้งแต่เยาว์วัย เมื่อโรงเรียนส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมนี้ เยาวชนจะนำพาวินัยดังกล่าวกลับเข้าสู่ครอบครัว ส่งผลให้พ่อแม่ผู้ปกครองเองก็เรียนรู้ที่จะรับฟังเหตุผลของบุตรหลานมากขึ้น จากที่เคยปกครองแบบ “ผู้นำเผด็จการ” ในบ้านก็จะเปิดใจกว้างขึ้น ถือเป็น การขยายผลของนวัตกรรมประชาธิปไตยจากโรงเรียนสู่ครอบครัวอย่างเป็นรูปธรรม

๒) ระดับสถานศึกษาและชุมชนท้องถิ่น: การพัฒนานวัตกรรมประชาธิปไตยควรตั้งต้นจากปัญหาหรือความต้องการที่แท้จริงในโรงเรียนหรือชุมชนของตน ไม่ใช่ สร้างโครงการขึ้นมาเพียงเพื่อเข้าประกวด ผู้เชี่ยวชาญเน้นว่าการ “เลียนแบบ” โครงการของคนอื่นหรือการแต่งเรื่องขึ้นมาเพื่อการแข่งขันมักไม่ยั่งยืน และทำให้ผู้ทำท้อแท้เมื่อไม่ประสบความสำเร็จ ดังนั้นแนวทางที่ดีคือเริ่มจากประเด็นปัญหาที่ชุมชนหรือโรงเรียนสนใจจริง ๆ แล้วค่อยพัฒนาเป็นโครงการนวัตกรรมจากฐานชีวิตของตนเอง นอกจากนี้ ควร หลีกเลี่ยงการยึดติดกับกรอบแบบราชการมากเกินไป โรงเรียนบางแห่งที่มีผลงานดีอยู่แล้วกลับเสียคะแนนเพราะนำเสนอโครงการในรูปแบบรายงานวิชาการหรือโมเดลตัวอย่างต่าง ๆ ที่ซับซ้อนเกินความจำเป็น การเขียนโครงการตามกรอบเอกสารราชการ (เช่น รูปแบบการเขียนขอเลื่อนวิทยฐานะครู) หรือพยายามใส่ตัวย่อให้ดูสวยหรู อาจบดบังเนื้อหาที่เป็นหัวใจของงานและลดทอนความโดดเด่นของนวัตกรรมลง ทางที่ดีควรนำเสนอด้วยภาษาที่เข้าใจง่ายและ

ตรงไปตรงมา สะท้อนให้เห็นกระบวนการและความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจริง โดยไม่จำเป็นต้องประดับประดาด้วยศัพท์เทคนิคเกินความพอดี

๓) การเชื่อมโยงระหว่างโรงเรียนกับชุมชน: เพื่อให้นวัตกรรมเกิดผลในวงกว้างและยั่งยืน ควรสร้างความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับชุมชนท้องถิ่น ไม่ควรทำโครงการแบบแยกส่วน โรงเรียนที่เริ่มโครงการใด ๆ ควรมองหาช่องทางขยายผลสู่ชุมชนรอบข้าง และในทำนองเดียวกัน ชุมชนที่ดำเนินโครงการก็ควรเชื่อมโยงเข้ากับกิจกรรมของโรงเรียนในพื้นที่ด้วย รายงานระบุว่าประมาณครึ่งหนึ่งของโรงเรียนที่เข้ารอบลึกในการประกวด สามารถต่อยอดขยายผลนวัตกรรมของตนไปสู่ชุมชนอื่นหรือโรงเรียนอื่น ๆ ได้ เช่น โรงเรียนที่เคยได้รับรางวัลบางแห่ง เริ่มจากทำโครงการในโรงเรียน ต่อยอดสู่การแก้ปัญหาในชุมชนของตน แล้วขยายผลแนวปฏิบัติดังกล่าวไปสู่โรงเรียนอื่นในชุมชนนั้นด้วย กลายเป็นเครือข่ายการเรียนรู้ที่สลับซับซ้อนและเชื่อมโยงกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในทางกลับกัน อีกประมาณครึ่งหนึ่งของโครงการที่ไม่สามารถขยายผลได้ มักมีสาเหตุมาจากการที่โรงเรียนและชุมชนยังขาดการประสานงานกัน (ต่างฝ่ายต่างทำในกรอบของตัวเอง) หรือขาดแรงจูงใจ และทรัพยากรที่จะพัฒนาต่อเมื่อจบการประกวด เช่น นักเรียนผู้ริเริ่มโครงการจบการศึกษาไปแล้ว ครูหรือผู้อำนวยการย้ายตำแหน่ง หรือนโยบายเปลี่ยน เป็นต้น ดังนั้นข้อเสนอแนะคือควรมีการวางแผนสืบทอดโครงการ และสร้างระบบสนับสนุนให้โครงการดำเนินต่อไปได้ไม่ว่าบุคคลากรจะเปลี่ยนแปลง รวมถึงสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชนให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น เพื่อลดการพึ่งพาบุคคลใดบุคคลหนึ่ง

๔) การประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาและความแปลกใหม่: เมื่อดำเนินโครงการ ควรมองหาวิธีการที่ “แปลกใหม่” หรือไม่เคยใช้มาก่อนในบริบทนั้น ๆ ซึ่งความใหม่ในที่นี้ไม่ได้หมายความว่าต้องคิดค้นสิ่งที่ไม่เคยมีบนโลก หากแต่อาจหมายถึงการนำวิธีที่เคยใช้ที่อื่นหรือในอดีตมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ของตนเองได้อย่างราบรื่น หากโครงการดำเนินไปได้ด้วยดีไม่มีสะดุด แม้จะใช้วิธีการเดิม ๆ ก็ตาม ผู้พัฒนานวัตกรรมควรวิเคราะห์ต่อไปให้ได้ว่าปัจจัยความสำเร็จนั้นมาจากอะไร เช่น บริบทแวดล้อมหรือเงื่อนไขใดที่สนับสนุนให้วิธีการดังกล่าวสัมฤทธิ์ผล ทั้งนี้เพื่อจะได้ถอดบทเรียนและอธิบายให้ผู้อื่นเข้าใจได้ว่า “อะไรคือความใหม่” หรือความโดดเด่นของโครงการนั้น มิฉะนั้นแล้ว โครงการหลายแห่งที่คิดว่าตน “ไม่ได้มีอะไรใหม่” ก็อาจพลาดโอกาสในการนำเสนอจุดแข็งที่แท้จริงให้กรรมการหรือชุมชนอื่น ๆ เห็นได้

การถอดบทเรียนและแนวทางการต่อยอดโครงการนวัตกรรมประชาธิปไตย

หัวใจสำคัญอีกประการหนึ่งของนวัตกรรมประชาธิปไตยคือ การถอดบทเรียน และการนำความรู้ นั้นไปต่อยอดพัฒนาในอนาคต ทั้งต่อโครงการเดิมและการริเริ่มโครงการใหม่ วิทยากรในรายการได้เน้นย้ำประเด็น บทเรียนที่ได้จากการเป็นกรรมการและการติดตามโครงการนวัตกรรมประชาธิปไตยตลอดหลายปี ซึ่งสรุปได้ดังนี้:

๑) ให้ความสำคัญกับกระบวนการมากกว่ากับผลลัพธ์: นวัตกรรมประชาธิปไตยมิใช่เพียงการทำให้เกิดผลสำเร็จปลายทางเท่านั้น แต่คือการสร้างวิถีหรือกระบวนการแบบประชาธิปไตยขึ้นมาในระหว่างทาง ด้วย กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจะให้ความสนใจเป็นพิเศษกับ “เส้นทาง” ที่โครงการดำเนินไปสู่เป้าหมาย ว่ามีการส่งเสริมการมีส่วนร่วม ตรวจสอบได้ และตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนหรือผู้เกี่ยวข้องหรือไม่ ในหลายกรณี ผู้เข้าประกวดมักพยายามนำเสนอ ผลลัพธ์ ที่ตนเองทำได้สำเร็จเป็นหลัก แต่ละเลยการเล่าถึงกระบวนการข้างในโครงการว่าได้อะไรมาบ้าง ทำให้ภาพรวมของผลงานดูราบเรียบและขาดมิติที่ลึกซึ้ง ดังนั้น บทเรียนสำคัญคือโครงการควรจัดทำ เอกสารถอดบทเรียน หรือบันทึกกระบวนการทำงานของตนอย่างเป็นระบบ เพื่อแสดงให้เห็นถึงแนวทาง วิธีการ ตลอดจนปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จหรืออุปสรรคที่พบเจอ การถอดบทเรียนนี้ไม่เพียงช่วย

ให้กรรมการหรือผู้อื่นเข้าใจโครงการมากขึ้น แต่ยังเป็นคลังความรู้ให้ชุมชนหรือโรงเรียนได้นำไปใช้ปรับปรุงหรือต่อยอดในอนาคตได้ด้วย

๒) ความสำเร็จเชิงกระบวนการก็นับเป็นความสำเร็จ: วิทยากรได้อธิบายมุมมองเรื่อง “ความสำเร็จ” ของนวัตกรรมไว้อย่างน่าสนใจว่า แม้นวัตกรรมควรมีผลที่จับต้องได้ในระดับหนึ่ง แต่ไม่จำเป็นว่าต้องแก้ปัญหาได้ครบถ้วน ๑๐๐% เสมอไป ความสำเร็จที่ควรได้รับการยอมรับอาจอยู่ที่การสร้างกระบวนการใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้น เช่น สมมติกลุ่มนักเรียนคิดวิธีแก้ปัญหาหนึ่งขึ้นมาแล้วลงมือทำ แม้ท้ายที่สุดอาจไม่ได้บรรลุผลทั้งหมดตามที่ตั้งเป้าไว้ แต่ระหว่างทางได้เกิดการเปลี่ยนแปลงคือมีนักเรียนจำนวนหนึ่งกล้าแสดงความคิดเห็นและร่วมตัดสินใจในกิจการสาธารณะของโรงเรียนมากขึ้น อันนี้ก็ควรถือว่าเป็นความสำเร็จในเชิงกระบวนการ และควรนับว่าเป็น “นวัตกรรมประชาธิปไตย” เช่นกัน ในมุมมองของคณะกรรมการ โครงการที่บรรลุเป้าหมายเพียงบางส่วนแต่แสดงให้เห็นกระบวนการมีส่วนร่วมที่เข้มแข็ง ย่อมได้รับการพิจารณาในทางที่ดี (แตกต่างจากการประกวดด้านอื่น ๆ ที่มักมุ่งวัดผลสัมฤทธิ์ปลายทางเป็นหลัก) ข้อค้นพบนี้ช่วยสร้างความมั่นใจให้ผู้เข้าร่วมว่าแม้โครงการของตนอาจไม่สามารถแก้ปัญหาได้ทั้งหมด แต่หากได้ริเริ่มแนวทางที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกในชุมชนหรือโรงเรียน ก็มีคุณค่าน่าภูมิใจและมีโอกาสประสบความสำเร็จบนเวทีประกวดอยู่เช่นกัน

๓) ความไม่ย่อท้อและการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง: ดังตัวอย่างโรงเรียนสันกำแพงที่กล่าวมา การไม่ประสบความสำเร็จในการเข้าประกวดครั้งแรก ๆ ไม่ได้หมายความว่าโครงการล้มเหลว หากโรงเรียนหรือชุมชนยินดีรับฟังความคิดเห็นจากกรรมการและนำไปพัฒนาต่อ ก็มีโอกาสูงที่จะทำได้ดีขึ้นในครั้งถัดไป วิทยากรเชื่อว่าผู้เข้าประกวดที่เข้ารอบแม้ไม่ได้รางวัล หากนำ “ข้อเสนอแนะจากคณะกรรมการฯ” ไปปรับปรุงก็จะเกิดประโยชน์มากมาย และอาจกลับมาประสบความสำเร็จในอนาคต ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายคือ ควรสร้างระบบติดตามและสนับสนุนผู้เข้าร่วมโครงการอย่างต่อเนื่องระยะยาว เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และยกระดับนวัตกรรมอย่างไม่หยุดยั้งมากกว่าจะมองการประกวดเป็นเหตุการณ์ที่แยกขาดในแต่ละปี

๔) นำเสนอผลงานอย่างจริงใจและตรงไปตรงมา: บทเรียนจากการตัดสินโครงการในอดีตชี้ให้เห็นว่า โรงเรียนหรือชุมชนที่ “สร้างภาพ” โครงการขึ้นมาเฉพาะกิจเพื่อประกวด มักไม่ประสบความสำเร็จ กรรมการสามารถสังเกตได้ว่าโครงการใดทำจริงหรือทำเพื่อประกวดเท่านั้น คณะกรรมการฯ จึงแนะนำว่าผู้เข้าร่วมควรนำเสนอเฉพาะสิ่งที่ตนทำจริง ๆ และให้ ผู้ที่ลงมือทำจริงมาเป็นผู้นำเสนอ แม้บุคคลนั้นอาจไม่ใช่คนพูดเก่ง แต่คณะกรรมการจะมีวิธีซักถามที่ช่วยให้ผู้ปฏิบัติจริงสามารถถ่ายทอดประสบการณ์ได้ดีขึ้น และความจริงใจนี้เองจะสร้างความน่าเชื่อถือแก่โครงการมากกว่าให้คนพูดเก่งแต่ไม่ได้มีส่วนร่วมจริงมาพูดแทน หลายครั้งที่โรงเรียนใช้วิธีท่องจำคำแนะนำหรือฟังพาผู้นำเสนอมีออาซิฟ ทำให้เมื่อต้องตอบคำถามเฉพาะหน้าจากกรรมการแล้วไม่สามารถตอบได้ลึกซึ้งเพราะไม่ได้ทำเอง ไม่ผ่านการประเมินในรอบลึก ฉะนั้น ความโปร่งใสและจริงใจในการนำเสนอถือเป็นแนวทางปฏิบัติที่ควบคู่ไปกับการพัฒนานวัตกรรมด้วย

๕) เกณฑ์การประเมินที่รอบด้าน: แม้จะไม่ได้ระบุอย่างละเอียดในรายการ แต่โดยสรุปแล้วเกณฑ์การตัดสินโครงการนวัตกรรมประชาธิปไตยเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยเชิงคุณภาพนั้นครอบคลุมหลากหลายด้าน ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจด้านประชาธิปไตยของผู้เข้าร่วม ระดับของการมีส่วนร่วมในโครงการ ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น ความต่อเนื่องยั่งยืนของโครงการ เป็นต้น ซึ่งในทางปฏิบัติ แต่ละโครงการจะมีจุดแข็งจุดอ่อนต่างกัน ไม่มีโครงการใดที่ได้คะแนนสูงเท่ากันทุกด้าน คณะกรรมการแต่ละท่านอาจให้ความสำคัญกับบางมิติแตกต่างออกไป แต่เมื่อรวมคะแนนจากกรรมการหลากหลายสาขาแล้ว โครงการที่มีความโดดเด่นโดยรวมในภาพใหญ่ย่อมได้รับการคัดเลือก

อย่างไรก็ดี ในกรณีที่คะแนนสุสี กรรมการจะร่วมกันอภิปรายเพิ่มเติม โดยพิจารณาน้ำหนักของความยั่งยืนของโครงการ เทียบกับผลสัมฤทธิ์ปลายทางและกระบวนการมีส่วนร่วมที่ได้ถอดบทเรียนออกมา ข้อเท็จจริงนี้สะท้อนว่า “ความยั่งยืน” และ “กระบวนการ” เป็นปัจจัยที่มีน้ำหนักไม่น้อยในการพิจารณาความเป็นเลิศของนวัตกรรมประชาธิปไตย

โดยสรุป “นวัตกรรมประชาธิปไตย” เป็นทั้งแนวคิดและแนวทางปฏิบัติที่มุ่งนำความคิดสร้างสรรค์มาประยุกต์ใช้กับการพัฒนาประชาธิปไตยในระดับฐานรากของสังคม ไม่ว่าจะเป็นครอบครัว โรงเรียน ชุมชน หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แนวคิดนี้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชน การเปลี่ยนแปลงเชิงกระบวนการที่เปิดโอกาสให้ทุกคนได้เรียนรู้และร่วมแก้ไขปัญหา ตลอดจนการสร้างความต่อเนื่องยั่งยืนในวิถีประชาธิปไตยของสังคมไทย ปัจจัยสู่ความสำเร็จของนวัตกรรมประชาธิปไตยประกอบด้วย การเริ่มต้นจากประเด็นที่แท้จริงในท้องถิ่น การเปิดพื้นที่ให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง การกล้าปรับใช้วิธีการใหม่หรือวิธีการดั้งเดิมในรูปแบบใหม่ และการไม่หยุดเรียนรู้ปรับปรุงตามบทเรียนที่ได้รับ ที่สำคัญยิ่งคือการตระหนักว่าความสำเร็จของประชาธิปไตยนั้นไม่ได้วัดจากผลลัพธ์ระยะสั้นเพียงอย่างเดียว แต่ต้องดูที่กระบวนการซึ่งหล่อหลอมให้ผู้คนในสังคมมีความตื่นตัว รับผิดชอบต่อส่วนรวม และสามารถทำงานร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ได้ในระยะยาว นวัตกรรมประชาธิปไตยที่ยังรากลึกเช่นนี้เองที่จะช่วยประคับประคองระบอบประชาธิปไตยให้เจริญงอกงามควบคู่ไปกับการพัฒนาชุมชนและประเทศชาติอย่างมั่นคงและยั่งยืนต่อไป

การถอดบทเรียน รายการ “สภาชาวบ้าน”

วันพุธที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๖๘

เวลา ๑๒.๐๐ – ๑๓.๐๐ นาฬิกา

หัวข้อ นวัตกรรมเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตย กับการพัฒนาชุมชน/ท้องถิ่น/สังคม

โดย - ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธิดารัตน์ ศักดิ์วีระกุล

- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่ ร้อยตรี จตุพล ดวงจิต

- นางสาวนิสลา คุ่มพงค์

คณะกรรมการจัดประกวดนวัตกรรม
เพื่อการพัฒนาประชาธิปไตย

วิทยาลัยนวัตกรรมสังคม มหาวิทยาลัยรังสิต

ผู้ดำเนินรายการ

ในบริบทของการพัฒนาสังคมและธรรมาภิบาลยุคปัจจุบัน คำว่า “นวัตกรรม” มักถูกตีความและนำไปใช้ในวงกว้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในมิติของการพัฒนาเทคโนโลยีและดิจิทัลเพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ อย่างไรก็ตาม “นวัตกรรม” ในบริบทของการพัฒนาประชาธิปไตยที่แตกต่างออกไป โดยเน้นที่กระบวนการคิดและวิธีการใหม่ ๆ ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมและการเปลี่ยนแปลงทางสังคม การตีความนี้ชี้ให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงกระบวนการทัศน์จากการมองนวัตกรรมว่าเป็นเพียงการแก้ไขปัญหาด้วยเทคโนโลยี ไปสู่การให้ความสำคัญกับกระบวนการที่เน้นมนุษย์เป็นศูนย์กลาง ซึ่งให้ความสำคัญกับการทำงานร่วมกัน ความเห็นอกเห็นใจ และบริบทของท้องถิ่นเป็นหลัก ประเด็นนี้มีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากปัญหาทางสังคมที่ซับซ้อน เช่น การมีส่วนร่วมทางการเมืองและธรรมาภิบาล ไม่สามารถแก้ไขได้ด้วยการใช้เทคโนโลยีเพียงอย่างเดียว แต่ต้องอาศัยแนวทางที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงและสร้างขีดความสามารถในการแก้ไขปัญหาจากภายในชุมชน

การประกวด “นวัตกรรมเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตย” ที่จัดโดยสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร จึงเป็นกลไกสำคัญในการส่งเสริมแนวคิดนี้ให้เป็นรูปธรรมและกระตุ้นการเรียนรู้ประชาธิปไตยเชิงพฤติกรรมในระดับท้องถิ่นและสถาบันการศึกษา การประกวดดังกล่าวไม่ได้มุ่งเน้นเพียงผลลัพธ์ที่จับต้องได้ในเชิงกายภาพ แต่ให้ความสำคัญกับกระบวนการที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและความตระหนักรู้ในบทบาทพลเมือง ซึ่งเป็นรากฐานที่สำคัญของการพัฒนาประชาธิปไตยที่ยั่งยืน

“นวัตกรรมเพื่อประชาธิปไตย” คือการใช้ “แนวคิดเชิงนวัตกรรม” (innovative thinking) มาเป็นเครื่องมือในการออกแบบกระบวนการพัฒนาชุมชน ท้องถิ่น และสังคม มุ่งเน้นที่กระบวนการ ในบริบทของการพัฒนาประชาธิปไตย เนื่องจากปัญหาทางสังคมที่ซับซ้อนซึ่งเกี่ยวข้องกับปฏิสัมพันธ์ของมนุษย์และการเปลี่ยนแปลงพลวัต จำเป็นต้องอาศัยแนวทางที่ยืดหยุ่นและปรับเปลี่ยนได้ นวัตกรรมเพื่อประชาธิปไตย ตั้งอยู่บนหลักการสำคัญหลายประการที่เน้นการมีส่วนร่วมของมนุษย์และบริบททางสังคม

- **ความคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking)** โครงการต้องมีแนวคิดที่สร้างสรรค์และตอบโจทยความเป็นประชาธิปไตย โดยมีวิธีการหรือกระบวนการใหม่ๆ ที่ไม่ซ้ำใคร ไม่จำเป็นต้องเป็นสิ่งที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน แต่เป็นการประยุกต์ใช้หรือปรับปรุงแนวทางเดิมให้เหมาะสมกับบริบทอย่างสร้างสรรค์ ตัวอย่างที่น่าสนใจคือการเปลี่ยนจากการประชุมแบบเดิมที่ศาลาประจำหมู่บ้าน ซึ่งอาจไม่สะดวกสำหรับทุกคน มาเป็นการ “ตั้งวงน้ำชา” หรือการพูดคุยใน “วงจักรสาน” เพื่อส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างเป็นธรรมชาติในชุมชน

- **การทำงานร่วมกันและการมีส่วนร่วม (Collaboration and Participation)** แนวคิดหลักคือการยึดหลักความร่วมมือของทุกฝ่ายในการสร้างการเปลี่ยนแปลง ทุกคนในชุมชนควรเป็นเจ้าของ มีส่วนร่วม มีโอกาสเข้าถึง มีสิทธิ์พูดและแสดงความคิดเห็นในการพัฒนาพื้นที่ การมีส่วนร่วมนี้ควรเกิดขึ้นอย่างเป็นธรรมชาติ ในวิถีชีวิตประจำวัน ไม่จำกัดเฉพาะพื้นที่ที่เป็นทางการ การเน้น “การมีส่วนร่วมอย่างเป็นธรรมชาติ” แสดงให้เห็นถึงความเข้าใจว่าการมีส่วนร่วมทางประชาธิปไตยที่แท้จริงนั้นฝังรากลึกอยู่ในชีวิตประจำวันและโครงสร้างทางสังคมที่ไม่เป็นทางการ เมื่อกระบวนการประชาธิปไตยสอดคล้องกับปฏิสัมพันธ์ทางสังคมเหล่านี้ ก็จะเข้าถึงได้ง่าย เป็นของแท้ และยั่งยืนมากขึ้นสำหรับสมาชิกในชุมชน

- **การเป็นเจ้าของร่วม (Shared Ownership)** โครงการที่ประสบความสำเร็จจะแสดงให้เห็นถึงการสร้างความเป็นเจ้าของร่วมกันของคนในชุมชน โดยข้อมูลและการขับเคลื่อนโครงการมาจากคนในชุมชนเองอย่างแท้จริง

- **ความเห็นอกเห็นใจ (Empathy)** เป็นหัวใจสำคัญของการออกแบบนวัตกรรมประชาธิปไตย โดยต้องทำความเข้าใจอย่างลึกซึ้งว่าผู้คนในชุมชนต้องการอะไรอย่างแท้จริง และเปิดพื้นที่ให้พวกเขาได้คิดและแสดงออก การลงพื้นที่ควรเริ่มต้นด้วยการรับฟังความต้องการของชาวบ้านก่อนที่จะนำเสนอโครงการ หากปราศจากความเข้าใจและความเชื่อมโยงอย่างลึกซึ้งกับประสบการณ์และความต้องการที่แท้จริงของสมาชิกในชุมชน ผลที่ได้รับอาจไม่เกี่ยวข้อง มาจากข้างบน หรือแม้แต่สร้างผลเสีย ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมที่ผิวเผิน

- **การเคารพบริบทท้องถิ่น (Respect for Local Context)** การทำความเข้าใจบริบทของพื้นที่บนฐานของการเคารพให้เกียรติ คุณค่า ศักดิ์ศรี และวัฒนธรรมของท้องถิ่นเป็นสิ่งจำเป็น แม้จะมีต้นแบบที่ดีจากที่อื่น แต่สิ่งสำคัญคือการนำต้นแบบนั้นมาประยุกต์ใช้ให้เข้ากับบริบทของชุมชนตนเองอย่างเหมาะสม เพื่อให้เกิดความยั่งยืน

เกณฑ์การประเมินโครงการประกวดนวัตกรรมประชาธิปไตยเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยเชิงคุณภาพ ไม่ได้พิจารณาเพียงผลลัพธ์สุดท้าย แต่ให้ความสำคัญกับกระบวนการและคุณค่าที่ฝังอยู่ในโครงการนั้น ๆ เกณฑ์สำคัญมีดังนี้

- **ความคิดสร้างสรรค์และกระบวนการใหม่ ๆ** โครงการต้องนำเสนอวิธีการหรือกระบวนการใหม่ ๆ ที่ไม่ซ้ำใครในการตอบโจทย์ประชาธิปไตย ความใหม่นี้ไม่จำเป็นต้องเป็นสิ่งที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน แต่เป็นการประยุกต์ใช้หรือปรับปรุงแนวทางเดิมให้เหมาะสมกับบริบทอย่างสร้างสรรค์ ตัวอย่างเช่น การเปลี่ยนรูปแบบการประชุมแบบเป็นทางการไปสู่การสนทนาในวงน้ำชาที่เข้าถึงง่ายและเป็นธรรมชาติมากขึ้น ในบริบทของโรงเรียน ความคิดสร้างสรรค์อาจหมายถึงการที่นักเรียนมีบทบาทจริงในการตัดสินใจ โดยนำเสนอความคิดของตนเองและรวบรวมเสียงเพื่อเสนอให้ครูเพื่อทำโครงการ ซึ่งแตกต่างจากการทำตามแผนงานที่คุณครูวางไว้ การที่โรงเรียนยอมรับข้อเสนอที่มาจากนักเรียนโดยตรง ถือเป็นนวัตกรรมที่สำคัญในการส่งเสริมประชาธิปไตยในสถาบันการศึกษา

- **ผลกระทบทางสังคมและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม** โครงการต้องแสดงให้เห็นถึงผลกระทบทางสังคมที่เป็นรูปธรรมในเชิงของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหรือความคิดของผู้คน หรือระบบคิดในชุมชนที่ชัดเจน การตระหนักรู้ในหน้าที่พลเมือง (Civic Awareness) เป็นตัวชี้วัดคุณภาพที่สำคัญ เช่น การที่คนในชุมชนตระหนักในเรื่องของหน้าที่การออกเสียงและการมีส่วนร่วมกับการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นของตนเอง การประเมินผลกระทบนี้มองลึกไปกว่าแค่การมีส่วนร่วมเชิงปริมาณ โดยให้ความสำคัญกับการปลูกฝังจิตสำนึกและบทบาทของพลเมืองอย่างแท้จริง การพัฒนาประชาธิปไตยที่แท้จริงต้องการการเปลี่ยนแปลงในจิตสำนึกของบุคคลและส่วนรวม ซึ่งพลเมืองเข้าใจและยอมรับบทบาทของตนเองในการกำหนดทิศทางชุมชนอย่างกระตือรือร้น แทนที่จะเพียงแค่เข้าร่วมกิจกรรมที่กำหนดไว้แบบเฉื่อยชา ผลกระทบที่เป็นรูปธรรมนี้อาจเห็นได้จากจำนวนผู้มีส่วนร่วมที่มากขึ้นในเชิงปริมาณ หรือคุณภาพของงานที่เกิดขึ้น ซึ่งคณะกรรมการสามารถลงพื้นที่พูดคุยกับชาวบ้านและทุกคนตอบได้เป็นเสียงเดียวกัน สะท้อนถึงความเข้าใจและการเป็นเจ้าของร่วม

- **ความยั่งยืนและการส่งต่อความรู้** โครงการต้องมีแผนการดำเนินงานในระยะยาว เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องและไม่ “ทำแล้วจบ” ในบริบทของสถาบันการศึกษา เช่น โรงเรียน ต้องมีการส่งต่อความรู้และบทเรียนจากรุ่นพี่สู่รุ่นน้อง โดยบอกเล่าประสบการณ์และให้น้องรับช่วงต่อ ในระดับชุมชนต้องมีแผนชุมชนในระยะยาวสำหรับปีนี้ ปีหน้า และปีถัดๆ ไป โครงการที่โดดเด่นจะมีการเรียนรู้จากความสำเร็จและนำบทเรียนมาปรับใช้ในขั้นตอนต่อไป ซึ่งแสดงถึงกระบวนการทบทวนและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง แนวคิดนี้ชี้ให้เห็นว่าความยั่งยืนของนวัตกรรมประชาธิปไตยไม่ได้อยู่ที่การคงอยู่ของโครงการเท่านั้น แต่ยังรวมถึงกระบวนการเรียนรู้และปรับตัวอย่างต่อเนื่อง ซึ่งความล้มเหลวถูกมองว่าเป็นโอกาสในการปรับปรุง การหมุนเวียนของการสะท้อนการปรับตัว และการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องนี้สร้างความยืดหยุ่นและขีดความสามารถภายในชุมชน ทำให้กระบวนการประชาธิปไตยมีความแข็งแกร่งและสามารถแก้ไขตนเองได้

- **การยึดมั่นในหลักการประชาธิปไตย การกระจายอำนาจ, ความโปร่งใส, การตรวจสอบได้, ความเท่าเทียม** โครงการต้องแสดงให้เห็นถึงการกระจายอำนาจในการตัดสินใจ โดยไม่ให้ผู้บริหารหรือหน่วยงานภาครัฐสั่งการโดยไม่ถามความเห็นของชาวบ้าน ความโปร่งใสและการตรวจสอบได้เชื่อมโยงกับแนวคิดเชิงนวัตกรรม โดยเมื่อมีการสำรวจข้อมูล เก็บข้อมูลวิเคราะห์ จะต้องมีการถามผู้ใช้งานหรือผู้คนในชุมชนเพื่อให้พวกเขาประเมินว่าถูกต้องหรือไม่ และพร้อมที่จะกลับมาแก้ไขหากไม่ถูกต้อง ความเท่าเทียมในการทำงานร่วมกัน

เป็นสิ่งสำคัญ โดยทุกคนมีส่วนร่วม มีโอกาสเข้าถึง มีสิทธิ์ที่จะพูดและแสดงความคิดเห็น และเป็นเจ้าของ การเปลี่ยนแปลงในการพัฒนาพื้นที่ หลักการประชาธิปไตยเหล่านี้ไม่ได้เป็นเพียงเป้าหมายภายนอกที่ต้องบรรลุ แต่ยังฝังอยู่ในกระบวนการนวัตกรรมเองด้วย ซึ่งหมายความว่านวัตกรรมประชาธิปไตยที่มีประสิทธิภาพจำเป็นต้อง มีกลไกสำหรับการตอบรับ ความรับผิดชอบ และการแบ่งปันอำนาจในทุกขั้นตอนของการออกแบบและการนำไป ปฏิบัติ การส่งเสริมประชาธิปไตยผ่านนวัตกรรมจึงเกี่ยวข้องกับการปลูกฝังวัฒนธรรมของการเปิดกว้าง การตอบสนอง และความรับผิดชอบต่อร่วมกันภายในหน่วยงานที่นำไปปฏิบัติและในชุมชน

ลักษณะของ “ความสำเร็จ” ของนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตย

“ความสำเร็จ” ในบริบทของนวัตกรรมเพื่อประชาธิปไตยไม่ได้หมายถึงผลลัพธ์ที่สมบูรณ์แบบ หรือสำเร็จเสร็จสิ้นภายในช่วงระยะเวลาที่กำหนด โครงการจะต้องสำเร็จแต่การบรรลุเป้าหมายนั้นเกิดขึ้น ผ่านกระบวนการที่ค่อยเป็นค่อยไปและมีการทบทวนวนซ้ำ (Iterative Process) คล้ายกับแนวคิด Design Thinking ทุกขั้นตอนของกระบวนการจะต้องสำเร็จไปทีละขั้น มีการพัฒนาแนวความคิด การนำเสนอ และแก้ไข ตามข้อเสนอแนะอย่างต่อเนื่อง ระยะเวลาของความสำเร็จจึงขึ้นอยู่กับบริบทของแต่ละพื้นที่และโครงการ ซึ่งอาจใช้เวลา ๒ ปี, ๕ ปี หรือต่อเนื่องเป็น ๑๐ ปี โดยยังคงมีการลองผิดลองถูก การมองความสำเร็จในลักษณะนี้ เป็นการเปลี่ยนกระบวนทัศน์จากการประเมินแบบเส้นตรงที่มุ่งเน้นผลลัพธ์สุดท้าย ไปสู่รูปแบบการเติบโตที่ปรับตัว ได้และต่อเนื่อง ซึ่งมีความเกี่ยวข้องอย่างยิ่งกับการแทรกแซงทางสังคมที่ซับซ้อนและมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เช่น การพัฒนาประชาธิปไตย การยอมรับการทำซ้ำและการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องช่วยให้โครงการสามารถตอบสนอง ต่อความต้องการและความท้าทายที่เปลี่ยนแปลงไปได้ดีขึ้น นำไปสู่ผลลัพธ์ที่ยืดหยุ่นและสอดคล้องกับบริบทมากขึ้น

ความสำคัญของกระบวนการมีส่วนร่วม

แม้ผลลัพธ์สุดท้ายของโครงการอาจดูเหมือนสำเร็จในเชิงกายภาพแต่หากขาดกระบวนการมีส่วนร่วมที่แท้จริงระหว่างทาง ก็ไม่ถือว่าเป็นกระบวนการประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ การประเมินจึงมีย้อนกลับไป ที่กระบวนการ (Process) ว่ามีการออกแบบ วิธีคิด การส่งเสริมการมีส่วนร่วม การสร้างเครือข่าย และการทบทวน ประมวลผลอย่างไร ประเด็นนี้สะท้อนให้เห็นว่าคุณค่าที่แท้จริงของนวัตกรรมดังกล่าวไม่ได้อยู่ที่ผลผลิตสุดท้ายเพียง อย่างเดียว แต่ยังอยู่ที่การเสริมสร้างศักยภาพ การสร้างความเป็นเจ้าของ และการสร้างขีดความสามารถที่เกิดขึ้น ตลอดกระบวนการมีส่วนร่วม กระบวนการมีส่วนร่วมที่แข็งแกร่งจะสร้างทุนทางสังคม เสริมสร้างบทบาทของ พลเมือง และปลูกฝังความรู้สึกของการเป็นเจ้าของร่วม ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญสำหรับสุขภาพประชาธิปไตยในระยะยาว ดังนั้น การกำหนดนโยบายและแหล่งเงินทุนควรให้คุณค่าและลงทุนในกระบวนการมีส่วนร่วมในฐานะที่เป็นผลลัพธ์ ในตัวเอง โดยตระหนักถึงคุณค่าที่แท้จริงในการเสริมสร้างประชาธิปไตย นอกเหนือจากการบรรลุเป้าหมายของ โครงการในเชิงเครื่องมือเพียงอย่างเดียว

ความท้าทายและความเข้าใจผิดในการดำเนินงาน ต่อการนำแนวคิดนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยไป ปฏิบัติและประเมินผล มีความท้าทายและความเข้าใจผิดที่พบบ่อยหลายประการ ได้แก่

๑. การวัดผลประชาธิปไตยที่จับต้องไม่ได้ ประชาธิปไตยเป็นแนวคิดที่จับต้องไม่ได้ ไม่มีค่าวัด ที่ชัดเจนเหมือนกับการวัดผลในโครงการด้านทรัพยากรธรรมชาติ (เช่น น้ำใส ขยะน้อย) หรือเทคโนโลยี (เช่น การรับเรื่องร้องทุกข์ผ่านแอปพลิเคชัน) ทำให้ยากที่จะระบุว่าการใดเป็นประชาธิปไตยหรือไม่ และจะวัดผลความสำเร็จได้อย่างไร ความเบื่อหน่ายและความเข้าใจผิดเกี่ยวกับประชาธิปไตยเป็นอุปสรรคสำคัญ

ที่ทำให้ผู้คนอาจไม่เข้าใจแก่นแท้ของมัน หรือคิดว่าตนเองเข้าใจดีอยู่แล้วแต่เมื่อซักถามกลับพบว่ายังไม่ถูกต้องหรือสมบูรณ์

๒. การมุ่งเน้นเทคโนโลยีโดยขาดความเข้าใจบริบท ความเข้าใจผิดที่พบบ่อยคือการคิดว่านวัตกรรมคือการสร้างแอปพลิเคชันหรือใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ แทนที่เพื่อแก้ปัญหา โดยขาดการทำความเข้าใจบริบทของพื้นที่และความต้องการที่แท้จริง (Empathy) หลายโครงการมักข้ามขั้นตอนสำคัญของการสำรวจข้อมูล การวิเคราะห์ และการรับฟังความคิดเห็นจากผู้เกี่ยวข้อง ทำให้โครงการไม่ตอบโจทย์และขาดการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

๓. การอ้างว่าเป็นประชาธิปไตยอย่างผิวเผิน ผู้คนมักเข้าใจผิดว่าการถามความเห็นหรือการยกมือโหวตเพียงครั้งเดียวก็ถือว่าเป็นประชาธิปไตยแล้ว อย่างไรก็ตามการประเมินโครงการประกวดนวัตกรรมเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยต้องวิเคราะห์กระบวนการอย่างลึกซึ้ง รวมถึงผลกระทบต่อความเป็นพลเมืองและความยั่งยืนของโครงการ

กรณีศึกษาโครงการที่ประสบความสำเร็จ

โครงการที่ถูกยกตัวอย่างว่าประสบความสำเร็จและได้รับการคัดเลือกในการประกวดนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตย ได้แก่ โครงการจะนะรักถิ่น, ตลาดชุมทางทุ่งสง, และนวัตกรรมวัฒนธรรมสร้างสรรค์สงขลาสู่มรดกโลก ลักษณะร่วมที่สำคัญของโครงการเหล่านี้ ซึ่งคณะกรรมการได้ลงพื้นที่ไปตรวจสอบและคัดเลือกมีดังนี้

๑) การทำงานที่ต่อเนื่อง โครงการเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงการทำงานที่ไม่ใช่แค่ “ทำแล้วจบ” แต่มีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง มีลำดับขั้นตอน (๑, ๒, ๓, ๔) และไม่ทิ้งขั้นตอนที่ผ่านมา (ไม่ทิ้ง ๑ เมื่อไปถึง ๓) ซึ่งสะท้อนถึงความยั่งยืน

๒) ข้อมูลจากชุมชนโดยคนในชุมชน จุดเด่นของโครงการเหล่านี้คือการใช้ข้อมูลที่มาจากชุมชนเอง โดยคนในชุมชนเป็นผู้ขับเคลื่อนและริเริ่ม

๓) การสร้างความเป็นเจ้าของร่วมกัน โครงการเหล่านี้สามารถสร้างความเป็นเจ้าของร่วมกันในหมู่คนในชุมชนได้อย่างชัดเจน ทำให้ทุกคนรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของการเปลี่ยนแปลง

๔) การใช้ทุนวัฒนธรรมท้องถิ่นต่อยอด มีการนำทุนทางสังคมและวัฒนธรรมที่มีอยู่ในชุมชนมาใช้ในการต่อยอดและพัฒนาโครงการไปเรื่อยๆ ซึ่งแสดงถึงความเข้าใจและเคารพบริบทท้องถิ่น การที่โครงการประสบความสำเร็จเหล่านี้เน้นการใช้ทุนชุมชน วัฒนธรรมชุมชน และทรัพยากรต่างๆ ที่มีอยู่ในชุมชน ชี้ให้เห็นว่านวัตกรรมประชาธิปไตยที่แท้จริงและยั่งยืนไม่ได้ถูกนำเข้าหรือกำหนดจากภายนอก แต่เกิดขึ้นจากภายในชุมชน โดยใช้ประโยชน์จากความรู้พื้นถิ่น เครือข่ายทางสังคม และแนวปฏิบัติทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ การสร้างบนจุดแข็งภายในชุมชนเหล่านี้จะส่งเสริมความเป็นเจ้าของ ความเกี่ยวข้อง และความยั่งยืนในระยะยาว

๕) การมีส่วนร่วมของคนทุกกลุ่มทุกวัย โครงการเหล่านี้สามารถดึงดูดคนทุกกลุ่มทุกวัยให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานได้อย่างกว้างขวาง

๖) การเรียนรู้จากบทเรียนและการปรับปรุง ทุกโครงการมีบทเรียนที่ส่งต่อถึงกัน โดยเมื่อพบจุดที่ผิดพลาด ก็จะมีการแก้ไขและนำมาใช้ในขั้นตอนต่อไป ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการพัฒนาแบบวนซ้ำ

แนวคิดเชิงนวัตกรรมในการพัฒนาประชาธิปไตยเริ่มต้นจากการเปิดใจรับฟังและทำความเข้าใจบริบทของพื้นที่อย่างแท้จริง รวมถึงความต้องการที่แท้จริงของผู้คน (Empathy) การทำงานร่วมกันและการมี

ส่วนร่วมควรเกิดขึ้นอย่างเป็นธรรมชาติ โดยชาวบ้านใช้สิทธิ์ใช้เสียงตามวิถีชีวิตประจำวันของตนเอง เช่น การพูดคุยในวงน้ำชาหรือการตั้งคำถามว่า “ถามกันรึยัง” เมื่อมีโครงการเข้ามาในชุมชน แม้จะมีต้นแบบที่ดีจากที่อื่น แต่สิ่งสำคัญคือการนำต้นแบบนั้นมาประยุกต์ใช้ให้เข้ากับบริบทของชุมชนตนเอง การทำความเข้าใจว่าบริบทของตนเองเป็นอย่างไร และจะปรับใช้อย่างไรเพื่อให้เหมาะสมและไม่ติดขัด เป็นเรื่องสำคัญมาก การเน้นย้ำถึงการปรับรูปแบบให้เข้ากับบริบทท้องถิ่นและการมีส่วนร่วม “ตามธรรมชาติ” ชี้ให้เห็นว่าความยืดหยุ่นและประสิทธิภาพของประชาธิปไตยนั้นผูกพันอย่างลึกซึ้งกับการหยั่งรากในความเป็นจริงของท้องถิ่น การนำรูปแบบภายนอกที่ไม่มี การปรับใช้มาใช้ อาจนำไปสู่ความผิดพลาด การขาดความเป็นเจ้าของ หรือความล้มเหลวโดยสิ้นเชิง เมื่อนวัตกรรมประชาธิปไตยได้รับการปรับให้เข้ากับบรรทัดฐานทางวัฒนธรรม โครงสร้างทางสังคม และช่องทางการสื่อสาร ที่มีอยู่ของท้องถิ่น พวกเขามีแนวโน้มที่จะได้รับการยอมรับ ดำเนินการต่อไปและสร้างผลกระทบอย่างแท้จริง

“นวัตกรรมเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตย” ซึ่งนิยาม “นวัตกรรม” ในบริบทนี้ว่าเป็นการใช้แนวคิดเชิงนวัตกรรมเพื่อออกแบบกระบวนการพัฒนาชุมชนและสังคม โดยเน้นที่ความคิดสร้างสรรค์ การทำงานร่วมกัน การมีส่วนร่วมอย่างเป็นธรรมชาติ การเป็นเจ้าของร่วม ความเห็นอกเห็นใจ และการเคารพบริบทท้องถิ่น ซึ่งแตกต่างจากนวัตกรรมทางเทคโนโลยีเพียงอย่างเดียว

เกณฑ์การประเมินโครงการให้มีความสำคัญกับความคิดสร้างสรรค์ของกระบวนการ ผลกระทบทางสังคมที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและการตระหนักรู้ในหน้าที่พลเมือง ความยั่งยืนผ่านการวางแผนระยะยาวและการเรียนรู้จากบทเรียน รวมถึงการยึดมั่นในหลักการประชาธิปไตย เช่น การกระจายอำนาจ ความโปร่งใส และความเท่าเทียม “ความสำเร็จ” ในนวัตกรรมประชาธิปไตยถูกมองว่าเป็นกระบวนการที่เป็นขั้นเป็นตอนและต่อเนื่อง โดยให้ความสำคัญกับกระบวนการมีส่วนร่วมมากกว่าผลลัพธ์ที่สมบูรณ์แบบในทันที ความท้าทายที่สำคัญ ได้แก่ การวัดผลประชาธิปไตยที่จับต้องไม่ได้ การมุ่งเน้นเทคโนโลยีโดยขาดความเข้าใจบริบท และการอ้างว่าเป็นประชาธิปไตยอย่างผิวเผิน กรณีศึกษาที่ประสบความสำเร็จแสดงให้เห็นลักษณะร่วมของการทำงานต่อเนื่อง การขับเคลื่อนโดยชุมชน การเป็นเจ้าของร่วม และการใช้ทุนทางวัฒนธรรมท้องถิ่น บทบาทของการศึกษาและการมีส่วนร่วมของชุมชนมีความสำคัญในการเปลี่ยนผ่านจากประชาธิปไตยเชิงทฤษฎีไปสู่ประชาธิปไตยเชิงพฤติกรรม และการปรับใช้รูปแบบให้เข้ากับบริบทท้องถิ่น

การถอดบทเรียน รายการ "สภาชาวบ้าน"

วันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๖๘

เวลา ๑๒.๐๐-๑๓.๐๐ นาฬิกา

หัวข้อ นวัตกรรมเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยกับการพัฒนาชุมชน/ท้องถิ่น/สังคม

โดย - อาจารย์พัชรภา ตันตรารัตน์

อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์

คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์

มหาวิทยาลัยบูรพา

- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่ ร้อยตรี จตุพล ดวงจิต

วิทยาลัยนวัตกรรมการพัฒนาระบบบริหารราชการส่วนท้องถิ่น มหาวิทยาลัยรังสิต

- นางสาวนิสลา คุ่มพงค์

ผู้ดำเนินรายการ

การส่งเสริมประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่นผ่าน “โครงการประกวดนวัตกรรมประชาธิปไตยเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยเชิงคุณภาพ” ซึ่งจัดโดยสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร เพื่อส่งเสริมกลไกการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตประชาธิปไตยตั้งแต่ฐานรากของสถานศึกษาและชุมชน และเชื่อมโยงไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่มีประชาธิปไตยคุณภาพยิ่งขึ้นทั้งเชิงโครงสร้างและกระบวนการ อันจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาสังคมอย่างต่อเนื่อง โครงการดังกล่าวเปิดโอกาสให้ชุมชนและสถานศึกษานำเสนอนวัตกรรมหรือแนวปฏิบัติใหม่ๆ ที่ช่วยพัฒนาประชาธิปไตย บทเรียนที่ได้พบจากพื้นที่จริงเกี่ยวกับการแก้ไขประเด็นทางสังคมและชุมชนที่หลากหลายจากพื้นที่ต่าง ๆ ซึ่งสะท้อนความต้องการของประชาชนในบริบทที่แตกต่างกัน ผ่านกระบวนการนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตย ได้แก่

๑) ปัญหาความรุนแรงและการกลั่นแกล้งในโรงเรียน: ยกตัวอย่างกรณีนักเรียนกลุ่มหนึ่งมีพฤติกรรมกลั่นแกล้ง (บูลลี่) เพื่อนในโรงเรียน ซึ่งผู้ริเริ่มโครงการได้นำกระบวนการประชาธิปไตยไปใช้แก้ไข โดยจัดเวทีให้ความรู้ว่าอะไรคือการกลั่นแกล้งที่ไม่เหมาะสม สร้างความตระหนักรู้แก่ทั้งผู้กระทำและผู้เฝ้าสังเกต จนลดพฤติกรรมดังกล่าวในโรงเรียนได้ แนวทางนี้ชี้ให้เห็นว่าการแก้ปัญหาสังคมในสถานศึกษาสามารถอาศัยการพูดคุยเปิดใจกันอย่างเสมอภาคและการสร้างกติกาที่ทุกฝ่ายยอมรับร่วมกันในแบบประชาธิปไตย

๒) ปัญหาความยากจนและการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก: หลายชุมชนประสบปัญหารายได้ต่ำและความยากจน จึงเกิดนวัตกรรมที่สร้างงานสร้างรายได้โดยใช้ทรัพยากรและอัตลักษณ์ท้องถิ่น เช่น โครงการ “ตลาดชุมชนทุ่งสง” จ.นครศรีธรรมราช ซึ่งจัดตั้งตลาดนัดสินค้าชุมชนเฉพาะของภาคใต้ ไม่เปิดรับสินค้าจากภายนอกพื้นที่ เพื่อส่งเสริมผู้ผลิตท้องถิ่นและแก้ปัญหาความยากจนของชุมชนตนเอง โครงการนี้ได้รับรางวัลชนะเลิศในปีที่ผ่านมา สะท้อนถึงความสำเร็จในการนำทุนทางวัฒนธรรมมาพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน

๓) ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม: มีโครงการจำนวนมากที่มุ่งจัดการทรัพยากรท้องถิ่นอย่างยั่งยืน อาทิ การบริหารจัดการน้ำในระดับหมู่บ้านเพื่อแก้ภัยแล้งและน้ำท่วม (เช่น โครงการจัดการลุ่มน้ำยมตอนล่าง ในภาคเหนือ), การแก้ไขปัญหาไฟป่าในภาคเหนือที่เกิดขึ้นเป็นประจำทุกปี ตลอดจนการฟื้นฟูบึงคลองและพื้นที่ชุ่มน้ำให้กลับมาใช้ประโยชน์ได้ใหม่ ทั้งหมดนี้มีเป้าหมายเพื่อลดผลกระทบจากภัยพิบัติและรักษาสมดุลสิ่งแวดล้อมควบคู่ไปกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนในชุมชน

๔) ความขัดแย้งและความสัมพันธ์ในชุมชน: ในบางพื้นที่ที่คนในชุมชนเคยมีความแตกแยกหรือขัดแย้งกัน โครงการนวัตกรรมฯ ได้นำวัฒนธรรมประเพณีพื้นถิ่นมาใช้สร้างความสัมพันธ์ ยกตัวอย่าง “ประเพณีกวนฮาชูร่อ” ของชุมชนชาวไทยมุสลิมทางภาคใต้ ซึ่งคือการจัดงานเลี้ยงอาหารร่วมกันทั้งชุมชน พบว่าการนำนักเลงหรือกลุ่มที่เคยขัดแย้งกันมานั่งรับประทานอาหารร่วมวง ทำให้เกิดบรรยากาศปรองดองและสร้างความสามัคคีขึ้นอีกครั้ง ในภาคเหนือก็มีการนำประเพณี “ผูกเสี่ยว” (การสาบานเป็นเพื่อนรัก) มาเป็นเครื่องมือเชื่อมความสัมพันธ์ต่างกลุ่มวัยและต่างถิ่น เหล่านี้คือตัวอย่างการใช้ทุนทางวัฒนธรรมแก้ปัญหาสังคมด้วยวิถีทางสันติวิธีและความเข้าใจซึ่งกันและกัน

๕) การอนุรักษ์ประวัติศาสตร์และอัตลักษณ์ท้องถิ่น: อีกตัวอย่างของนวัตกรรมชุมชนคือการจัดทำพิพิธภัณฑ์ชุมชนโดยเยาวชนในจังหวัดภูเก็ต เพื่อเก็บรวบรวมเรื่องราวประวัติศาสตร์ท้องถิ่นและภูมิปัญญาชาวบ้านให้คนรุ่นหลังได้ศึกษา นอกจากนี้ยังมีโครงการที่นำเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ของชุมชน (เช่น เรื่อง “ถังแดง” ของชุมชนเหมืองสินแร่ที่ จ.พัทลุง) มาถ่ายทอดและสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งช่วยส่งเสริมความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ท้องถิ่นของคนในชุมชนเอง

๖) ปัญหาการเข้าถึงเทคโนโลยีและข้อมูลข่าวสาร: ในยุคที่ภัยคุกคามทางสังคมมาในรูปแบบใหม่ เช่น การหลอกลวงผ่านโทรศัพท์ (คอลเซ็นเตอร์) ที่มักตกเป็นภัยกับผู้สูงอายุในชนบท โรงเรียนแห่งหนึ่งพบว่าผู้เฒ่าผู้แก่จำนวนมากไม่เข้าใจกลไกรูปแบบนี้ จึงร่วมมือกับองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) จัดกิจกรรม “บอร์ดเกม” และการอบรมให้ความรู้ด้านภัยคอลเซ็นเตอร์แก่ชาวบ้านในชุมชน เพื่อป้องกันมิให้สูญเสียทรัพย์สินจากการถูกหลอกลวง กรณีนี้ชี้ว่าแม้ประเด็นปัญหาจะซับซ้อนและเกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ แต่การประสานความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถช่วยให้ความรู้และสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมแก่ประชาชนได้

จะเห็นได้ว่าปัญหาที่หยิบยกมานั้นครอบคลุมทั้งมิติทางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม ซึ่งล้วนเป็นเรื่องใกล้ตัวคนในชุมชน “ชุมชนใดมีปัญหา ชุมชนนั้นย่อมรู้ปัญหาและความต้องการของตนเอง” การที่ชุมชนลุกขึ้นมาคิดค้นนวัตกรรมหรือแนวทางแก้ไขด้วยตนเองเช่นนี้ สะท้อนถึงความตระหนักรู้ในปัญหาและศักยภาพของคนในพื้นที่ที่จะร่วมกันแก้ไขปัญหาของตน อาจกล่าวได้ว่าปัญหาในชุมชนคือจุดตั้งต้นสำคัญของการพัฒนานวัตกรรมประชาธิปไตยทั้งหลาย

บทเรียนเชิงประชาธิปไตยที่ได้จากการดำเนินโครงการต่าง ๆ ข้างต้น สามารถสรุปได้ดังนี้

๑) การพัฒนาต้องเริ่มจากฐานราก (Bottom-Up) การพัฒนาชุมชนที่ประสบความสำเร็จมักเกิดจากการที่คนในพื้นที่เป็นผู้ริเริ่มและขับเคลื่อนด้วยตนเอง โดยอาจได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกเป็นส่วนเสริม “การพัฒนานั้นจะต้องเกิดขึ้นกับเขา (ชุมชน) เริ่มต้นที่ตัวเขาแล้วขับเคลื่อนไปด้วยตัวเขาเอง จึงจะเกิดความสำเร็จ” กล่าวคือ ชุมชนรู้ปัญหาและความต้องการของตนดีที่สุด การริเริ่มแก้ปัญหาจึงควรออกแบบโดยชุมชนเอง ขณะเดียวกัน หน่วยงานภาครัฐหรือองค์กรอื่น ๆ สามารถเข้ามาสนับสนุนทรัพยากรหรือองค์ความรู้เพิ่มเติมได้ตามความเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับหลักประชาธิปไตยที่ให้ชุมชนมีอำนาจกำหนดทิศทางการพัฒนาของตน

๒) การมีส่วนร่วมจากหลากหลายภาคส่วน ปัญหาบางอย่างมีความซับซ้อนเกินกว่าที่หน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งจะแก้ไขลำพัง การดึงภาคีเครือข่ายมาร่วมมือจึงเป็นหัวใจสำคัญของแนวทางประชาธิปไตยในชุมชน ยกตัวอย่างกรณีการแก้ปัญหาคอลเซ็นเตอร์ที่กล่าวถึงข้างต้น โรงเรียนเพียงลำพังอาจไม่มีทรัพยากรหรืออำนาจในการเข้าถึงผู้สูงอายุทุกคน แต่เมื่ออบต. และโรงเรียนร่วมกันวางแผน โดยโรงเรียนเป็นแกนนำคิดวิธีการ (ผลิตสื่อบอร์ดเกม สอนวิธีป้องกัน) และอบต.ใช้เครือข่ายในพื้นที่ระดมชาวบ้านมาเข้าร่วมฟัง ปัญหาที่คลี่คลายได้ดียิ่งขึ้น นี่คือตัวอย่างของ “ประชาธิปไตยแบบหุ้นส่วน” ที่ทุกฝ่ายแลกเปลี่ยนทรัพยากรและข้อมูลเพื่อเป้าหมายร่วมกัน

๓) กระบวนการประชาธิปไตยในระดับชุมชน แม้ประชาธิปไตยมักถูกสอนในเชิงทฤษฎีหรือตามโครงสร้างการปกครองระดับชาติ (เช่น การเลือกตั้งผู้แทน) แต่วิทยากรชี้ว่าในระดับชุมชนเองก็มีกระบวนการประชาธิปไตยเกิดขึ้นโดยธรรมชาติเมื่อคนมารวมตัวพูดคุยแก้ปัญหา “เวทีการรับฟัง เจริญต่อรอง...นำไปสู่การวางแผน ตัดสินใจร่วมกัน รวมถึงการจัดการบางอย่าง...เราอาจนิยามว่านี่คือกระบวนการประชาธิปไตยในชุมชน” กล่าวคือ การเปิดพื้นที่ให้สมาชิกชุมชนได้ถกเถียงปัญหาอย่างเสรีและเสนอแนวทางต่างๆ ร่วมกัน จนได้ข้อสรุปที่ทุกฝ่ายยอมรับ และร่วมกันลงมือปฏิบัติ เป็นแก่นแกนของประชาธิปไตยเชิงกระบวนการที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของชุมชน โดยไม่ต้องรอรผ่านระบบทางการใดๆ

๔) ความยั่งยืนและความเป็นธรรมชาติของนวัตกรรม มีการตั้งข้อสังเกตว่านวัตกรรมหรือโครงการพัฒนาบางแห่งหยุดชะงักลงหลังดำเนินการได้ไม่นาน ขณะที่บางแห่งเติบโตต่อเนื่องยาวนานจนกลายเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตชุมชน ปัจจัยหนึ่งที่กำหนดความยั่งยืนคือ “ความเป็นเจ้าของ” และความสอดคล้องกับวิถีธรรมชาติของชุมชนนั้นๆ วิทยากรให้ความเห็นว่า หลายชุมชนได้ทำสิ่งที่เป็ประชาธิปไตยอยู่นานแล้วโดยไม่ได้เรียกชื่อนี้ เพียงแต่ยังไม่ได้เข้าร่วมโครงการประกวดเท่านั้น ซึ่งน่าเสียดายเพราะสิ่งที่พวกเขาทำเป็นแนวทางที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติบนฐานทุนทางสังคมของพื้นที่ และประสบความสำเร็จยั่งยืนมาตลอด นวัตกรรมที่หยั่งรากในวิถีชีวิตจริงของชุมชนและขับเคลื่อนโดยคนในพื้นที่จึงมีแนวโน้ม “ติดดิน” และสืบสานต่อเนื่อง มากกว่าโครงการที่มาจากภายนอกและพึ่งพาทรัพยากรภายนอกมากเกินไป

๕) การวัดผลความสำเร็จที่เน้นผลลัพธ์จริง: บทเรียนหนึ่งที่ได้คือ การประเมินความสำเร็จของโครงการพัฒนาประชาธิปไตยไม่ควรดูเพียงรายงานหรือคำกล่าวอ้างของผู้ดำเนินโครงการ แต่ควรพิจารณาผลลัพธ์ที่ปรากฏจริงในชุมชน วิทยากรแนะว่า หากได้มีโอกาสดูพื้นที่ “เราควรมองหา ‘ออรา’ หรือสัญญาณความสำเร็จของชุมชนจากสิ่งที่ไม่ต้องพูดออกมา” เช่น เมื่อเข้าสู่ชุมชนแล้วพบว่าปัญหาที่เคยรุนแรงนั้นหมดไปหรือบรรเทาลงอย่างเห็นได้ชัด สภาพแวดล้อมและความเป็นอยู่ดีขึ้น นั่นย่อมบ่งชี้ถึงความสำเร็จที่แท้จริง มากกว่าจะเชื่อเฉพาะ

รายงานเอกสารเท่านั้น แนวคิดนี้สอดคล้องกับหลักการประเมินเชิงคุณภาพที่ให้ความสำคัญกับการเปลี่ยนแปลงเชิงประจักษ์ในชีวิตผู้คน มากกว่าตัวชี้วัดปริมาณหรือเอกสาร

การมีส่วนร่วมของประชาชนและเยาวชน

การมีส่วนร่วมของประชาชนทุกกลุ่มเป็นหัวใจของประชาธิปไตยระดับชุมชน ตอนสนทนาได้เน้นย้ำถึงบทบาททั้งของประชาชนทั่วไปและเยาวชนรุ่นใหม่ในการร่วมขับเคลื่อนนวัตกรรมต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

๑) การรวมกลุ่มองค์กรชุมชนและการสนับสนุนจากรัฐ ปัจจุบันมีกลุ่มภาคประชาชนในชนบทจำนวนมากที่รวมตัวทำกิจกรรม เช่น กลุ่มสตรีแม่บ้าน กลุ่มผู้นำเยาวชน สภาชาวบ้าน หรือสภาองค์กรชุมชนทั้งหลายได้รับการรับรองสถานะตามกฎหมายหรือระเบียบของรัฐแล้ว ซึ่งถือเป็นพัฒนาการเชิงโครงสร้างที่สำคัญ รัฐยอมรับกลุ่มเหล่านี้อย่างเป็นทางการ ทำให้พวกเขาสามารถเข้าถึงทรัพยากรหรือความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ ได้ง่ายขึ้น แม้ในระยะแรกบางกลุ่มอาจรู้สึกว่าการกลายเป็นส่วนหนึ่งภายใต้การกำกับดูแลของรัฐ แต่การรับรองดังกล่าวก็ช่วยเพิ่ม “พลัง” ให้กับกลุ่ม ผ่านการเชื่อมโยงเครือข่ายและพันธมิตรหลากหลายที่พร้อมสนับสนุนการทำงานของชุมชน

๒) บทบาทของผู้นำและเครือข่าย ในชุมชนที่มีผู้นำซึ่งมีอุดมการณ์และวิสัยทัศน์ก้าวไกล ผู้นำเหล่านี้มักจะเชื่อมโยงเครือข่ายทั้งภายในและภายนอกชุมชนเข้ามาร่วมเป็นกำลังในการขับเคลื่อนการพัฒนา เช่น เชิญหน่วยงานวิชาการหรือภาคประชาสังคมมาช่วยเป็นที่ปรึกษา เปิดพื้นที่พูดคุยกับหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องหรือประสานงานกับชุมชนอื่นที่มีแนวคิดคล้ายกัน ผลที่เกิดขึ้นคือเวทีความร่วมมือหลากหลายรูปแบบ ตั้งแต่การรับฟังความคิดเห็น เจรจาต่อรอง ไปจนถึงการร่วมกันวางแผนและตัดสินใจในประเด็นของชุมชน กระบวนการเหล่านี้เอื้อให้คนในท้องถิ่นทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมอย่างเป็นรูปธรรม และสะท้อนหลักการประชาธิปไตยที่ทุกเสียงมีค่าในการกำหนดอนาคตของชุมชน

๓) การมีส่วนร่วมของเยาวชนในสถานศึกษา เยาวชนถือเป็นพลังสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่น จากตัวอย่างหลายโครงการจะเห็นว่าเด็กและเยาวชนมีบทบาทนำหรือเป็นผู้ร่วมขับเคลื่อน เช่น การที่กลุ่มนักเรียนมัธยมในโรงเรียนหนึ่งลุกขึ้นมาเป็นแกนนำจัดกิจกรรมต้านภัยคอลเซ็นเตอร์แก่ผู้สูงวัยในชุมชนของตน หรือกลุ่มนักเรียนที่ทำพิพิธภัณฑสถานประวัติศาสตร์ชุมชนในภูเก็ต ดังที่กล่าวไปแล้วข้างต้น การสนับสนุนให้เยาวชนได้คิดและลงมือทำจริงเป็นการปลูกฝังวัฒนธรรมประชาธิปไตยตั้งแต่เยาว์วัย วิทยากรอีกท่านหนึ่ง (จากรายการตอนอื่น) ยังเสริมว่าผู้บริหารสถานศึกษาหลายแห่งเริ่ม “เปิดพื้นที่และเปิดใจ” ให้เด็กๆ ได้แสดงความเห็นและทำกิจกรรมเพื่อสังคมมากขึ้น พร้อมทั้งชี้ว่าในความเป็นจริง ผู้บริหารหรือครูบางคนเองก็เป็นฝ่ายลุกขึ้นส่งเสริมยุ่งให้เด็กได้คิดได้ทำ ตามที่ไผ่ฝัน ไม่ใช่รอให้เด็กเรียกร้องเพียงฝ่ายเดียว นับเป็นสัญญาณเชิงบวกที่วงการการศึกษาเปิดรับการมีส่วนร่วมของนักเรียน ซึ่งจะช่วยกล่อมเกล้าให้เยาวชนเติบโตขึ้นเป็นพลเมืองที่ตื่นตัวต่อส่วนรวม

๔) ระดับและคุณภาพของการมีส่วนร่วม วิทยากรได้กล่าวถึงแนวคิด “การมีส่วนร่วมอย่างมีความหมาย” (meaningful participation) ว่าควรเน้นการที่ประชาชนร่วมคิดและร่วมลงมือทำ ไม่ใช่แค่เข้าร่วมรับฟังเฉยๆ การมีส่วนร่วมที่ดีย่อมหมายถึงชุมชนรู้สึกเป็นเจ้าของโครงการหรือกิจกรรมนั้นร่วมกัน เพราะได้ออกแรงคิดและตัดสินใจตั้งแต่แรกเริ่ม ผลลัพธ์คือคนจะมุ่งมั่นแก้ไขปัญหาย่างจริงจัง มากกว่าจะปล่อยให้เป็นการของใครคนใดคนหนึ่ง วิทยากรกล่าวไว้ว่า “การร่วมคิดร่วมทำ...คือเป้าหมายหลักของการมีส่วนร่วมอย่างมีความหมาย คือคุณต้องคิดแล้วก็ตัดสินใจร่วมกันแล้วก็ลงมือทำด้วย เพราะมันจะทำให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและช่วยแก้ปัญหาได้มากกว่าแค่ไปรับฟังเฉยๆ” ข้อความนี้ตอกย้ำว่าประชาธิปไตยที่แท้จริงนั้นมิได้หยุดอยู่กับการ

ออกเสียงเลือกตั้งหรือแสดงความคิดเห็นเท่านั้น หากแต่ประชาชนต้องได้ร่วมมือปฏิบัติการและแบกรับความรับผิดชอบร่วมกันด้วย จึงจะเกิดความเข้มแข็งจากฐานราก

๕) อาสาสมัครและการใช้เครือข่ายในชุมชน: การมีส่วนร่วมไม่ได้จำกัดเฉพาะคนในพื้นที่เท่านั้น แต่ยังรวมถึงการดึงทรัพยากรบุคคลจากภายนอกมาร่วมมือเพื่อเป้าหมายส่วนรวมด้วย บางชุมชนที่มีงบประมาณจำกัดเลือกใช้แนวทาง “ระดมแรงใจ” แทน “ระดมทุน” กล่าวคือ ขอความร่วมมือจากอาสาสมัครหรือเครือข่ายภาคประชาสังคมมาช่วยลงแรงโดยไม่หวังผลตอบแทนทางการเงิน วิทยาการให้กำลังใจว่าชุมชนที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ก็สามารถค่อยๆ พัฒนาได้ โดยอาศัยสายสัมพันธ์และน้ำใจเป็นตัวเชื่อม ความร่วมแรงร่วมใจนั้นนอกจากช่วยประหยัดงบประมาณแล้วยังสร้างความแน่นแฟ้นในชุมชนยิ่งขึ้นไปอีก นี่คือนวัตกรรมมีส่วนร่วมที่อาศัย “ทุนทางสังคม” (social capital) มาทดแทนทุนทางเศรษฐกิจ ซึ่งมีคุณค่าไม่น้อยไปกว่ากันในการพัฒนาชุมชน

นอกจากดังกล่าวข้างต้น รายการยังได้กล่าวถึงประเด็นสำคัญอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาประชาธิปไตยในชุมชน ดังต่อไปนี้

๑) บทบาทของภาครัฐและสถาบันการศึกษา แม้การพัฒนาจะต้องเริ่มที่ชุมชน แต่วิทยาการชี้ว่าการหนุนเสริมจากภายนอกก็จำเป็นอย่างยิ่งโดยเฉพาะในชุมชนที่ขาดโอกาสหรือทรัพยากรความรู้ บทบาทของมหาวิทยาลัยหลายแห่งในปัจจุบัน คือการส่งคณาจารย์หรือนักวิชาการลงไปเป็น “พี่เลี้ยง” ช่วยให้ข้อมูลทางวิชาการและเทคนิควิธีแก่ชุมชนที่ริเริ่มโครงการต่าง ๆ เช่น ถ่ายทอดเทคโนโลยีหรือทักษะใหม่ ๆ ที่ชาวบ้านยังเข้าไม่ถึง ตลอดจนช่วยออกแบบกระบวนการดำเนินโครงการให้มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้หน่วยงานรัฐยังสามารถจัดอบรมหรือให้ความรู้พื้นฐานในพื้นที่ที่ห่างไกล เพื่อยกระดับความสามารถของชุมชนให้พร้อมรับการพัฒนาด้านต่าง ๆ ภาครัฐจึงมีได้มีหน้าที่เพียงออกกฎเกณฑ์ แต่ควรทำตัวเสมือน “หุ้นส่วน” ที่ร่วมเรียนรู้ไปกับชุมชน ชี้แนะทิศทางเมื่อจำเป็น และเปิดพื้นที่ให้ชุมชนแสดงศักยภาพอย่างเต็มที่

๒) แรงจูงใจทางเศรษฐกิจและเงินทุน: อีกปัจจัยที่เอื้อหรือฉุดรั้งความยั่งยืนของนวัตกรรมชุมชนคือเรื่องเงินทุน วิทยาการพัชรากกล่าวว่า “เงินทุนเป็นเรื่องสำคัญจริง ๆ” เพราะการดำเนินโครงการใด ๆ ให้ต่อเนื่องยาวนานย่อมต้องมีทรัพยากรสนับสนุน เพียงแต่คำว่า “ทุน” ในที่นี้ไม่จำกัดเฉพาะงบประมาณแผ่นดินหรือเงินบริจาค แต่รวมถึงการรู้จักใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และการหาโมเดลการเงินใหม่ ๆ ที่เหมาะสมกับบริบทชุมชนด้วย ปัจจุบันมีเครื่องมือทางการเงินสมัยใหม่ (เช่น การระดมทุนออนไลน์ การตั้งกองทุนหมุนเวียนในชุมชน ฯลฯ) ซึ่งหลายชุมชนอาจยังไม่รู้จักหรือเข้าไม่ถึง นักวิชาการและหน่วยงานรัฐจึงอาจต้องเข้าช่วยเหลือให้คำแนะนำในเรื่องนี้ ขณะเดียวกัน ชุมชนควรพิจารณาแรงจูงใจทางเศรษฐกิจของโครงการไปพร้อมกัน เช่น โครงการที่ช่วยเพิ่มรายได้ให้สมาชิกก็ย่อมมีพลังขับเคลื่อนให้สานต่อมากกว่าโครงการที่ทุกคนทำงานอาสาโดยไม่ได้อะไรตอบแทนเลย การออกแบบที่ผสมผสานเป้าหมายเชิงสังคมกับผลลัพธ์เชิงเศรษฐกิจที่จับต้องได้ จะช่วยให้ประชาธิปไตยฐานรากเดินไปได้มั่นคงยิ่งขึ้น

๓) ความท้าทายเชิงนโยบายและการสนับสนุนจากรัฐ: วิทยาการได้ยกตัวอย่างสถานการณ์ที่แผนพัฒนาของชุมชนบางแห่งอาจสวนทางกับนโยบายรัฐ เช่น ชุมชนหนึ่งต้องการพัฒนาพื้นที่ให้เป็น “เมืองนิเวศเกษตรกรรม” แต่รัฐมีแผนจะส่งเสริมให้พื้นที่ดังกล่าวเป็นเขตอุตสาหกรรม (ตัวอย่างเช่นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ) กรณีเช่นนี้ถือเป็นความท้าทายต่อประชาธิปไตยอย่างมาก เพราะเป็นบททดสอบว่าภาครัฐจะรับฟังเสียงของชุมชนและปรับปรุงนโยบายให้สอดคล้องกับความประสงค์ของประชาชนได้หรือไม่ นอกจากนี้ หลายชุมชนที่ได้รับรางวัลจากโครงการนวัตกรรมฯ ยังต้องการให้รัฐสนับสนุนให้นำ “แผนชุมชน” หรือ “ธรรมนูญชุมชน” ที่พวกเขาจัดทำ

ขึ้นไปปรับใช้จริงในระดับนโยบายให้ได้ การได้รับรางวัลถือเป็นเพียงสัญลักษณ์ของการยอมรับ แต่การยอมรับอย่างแท้จริงคือเมื่อภาครัฐเห็นคุณค่าและส่งเสริมให้แนวทางที่ชุมชนคิดขึ้นถูกบรรจุเข้าไปในแผนการพัฒนาประเทศ ส่วนกลาง สิ่งนี้เองจะเป็นแรงจูงใจสำคัญให้คนในพื้นที่เกิดพลังร่วมกันสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ต่อไป เพราะพวกเขาเห็นว่าความพยายามของตนสามารถเปลี่ยนแปลงอนาคตของชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม และเสียงของตน “ดังไปถึง”ผู้มีอำนาจตัดสินใจในบ้านเมือง

๔) นวัตกรรมกับประชาธิปไตย: หลักการที่ส่งเสริมซึ่งกันและกัน: ท้ายที่สุด วิทยาการได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่าง “นวัตกรรม” กับ “ประชาธิปไตย” ว่าเป็นของคู่กันที่เกื้อหนุนกันไปในทางบวก นวัตกรรมทางสังคมช่วยสร้างเวทีให้ผู้คนได้ฝึกฝนการทำงานแบบประชาธิปไตย (เช่น ฝึกการระดมความคิดเห็น การตกลงร่วมกัน) จึงนับเป็นการหนุนเสริมกระบวนการประชาธิปไตยให้ยิ่งลึกซึ้งในสังคม ในขณะเดียวกัน กระบวนการประชาธิปไตยที่เปิดกว้างให้ทุกคนมีส่วนร่วมก็เป็นตัวกระตุ้นให้นวัตกรรมใหม่ ๆ เกิดขึ้น เพราะข้อมูลและไอเดียที่มาจากหลายภาคส่วนจะถูกนำมารวมกัน กลั่นกรอง และเลือกสิ่งที่ดีที่สุดออกมาใช้ เปรียบเสมือนการ “ซ่อมบํารุง” ทางความคิดที่มีคลังสินค้าหลากหลาย หากทำงานคนเดียวหรือคิดแบบบนลงล่าง เราอาจมีเพียงความคิดเดียวที่จำกัด แต่นวัตกรรมภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วมย่อมเต็มไปด้วยความคิดสร้างสรรค์ที่แตกยอดออกมามากมาย “ถ้าเราระดมคนมาช่วยคิดช่วยทำ มันจะมีหลากหลายไอเดียขึ้นมา นวัตกรรมก็จะมีควมน่าสนใจมากขึ้น... ทั้งสองอย่าง (นวัตกรรมกับประชาธิปไตย) ประทับและหนุนเสริมซึ่งกันและกัน” จึงอาจกล่าวได้ว่า ประชาธิปไตยที่มีชีวิตชีวาจะก่อให้เกิดนวัตกรรมทางสังคม และนวัตกรรมเหล่านั้นก็ย้อนกลับมาช่วยธำรงรักษาและพัฒนาประชาธิปไตยให้แข็งแกร่งยิ่งขึ้น เป็นวงจรที่ส่งผลต่อกันอย่างไม่รู้จบ

บทสรุป ภาพรวมของการพัฒนาประชาธิปไตยจากฐานรากที่เกิดขึ้นจริงในหลายชุมชนทั่วประเทศ ชุมชนและสถานศึกษาต่างริเริ่มนวัตกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาสังคมรอบตัว ไม่ว่าจะเป็นปัญหาการกลั่นแกล้งในโรงเรียน ความยากจน น้ำท่วมภัยแล้ง ไฟป่า ความขัดแย้งในชุมชน หรือการอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นถิ่น นวัตกรรมเหล่านี้มิใช่สิ่งที่ไกลตัว หากแต่คือการนำหลักการประชาธิปไตยพื้นฐาน เช่น การมีส่วนร่วม การพูดคุยปรึกษาหารือ และการตัดสินใจร่วมกัน มาประยุกต์ใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวันอย่างเป็นรูปธรรม ผลที่เกิดขึ้นไม่เพียงช่วยคลี่คลายปัญหาเฉพาะหน้า แต่ยังสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของคนในสังคม ทำให้เกิด “พลเมือง” ที่ตระหนักถึงสิทธิและความรับผิดชอบของตน มีทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น และพร้อมจะเป็นกำลังสำคัญของสังคมประชาธิปไตยต่อไป อย่างไรก็ตาม การจะขับเคลื่อนนวัตกรรมเหล่านี้ให้ยั่งยืน จำเป็นต้องอาศัยทั้งพลังภายในของชุมชนเองและการสนับสนุนภายนอกในจังหวะที่เหมาะสม บทเรียนจากหลายพื้นที่ชี้ว่า โครงการใดที่ขับเคลื่อนโดยคนท้องถิ่นอย่างแท้จริง และตอบโจทย์ความต้องการของประชาชนอย่างตรงจุด มักจะหยั่งรากลึก โดยอาจเริ่มจากเล็ก ๆ แล้วค่อยเติบโตบนพื้นฐานทรัพยากรที่มี โดยไม่จำเป็นต้องพึ่งพางบประมาณ แต่หากคนในพื้นที่ไม่มีความรู้สึกรับผิดชอบและไม่เข้าถึงแก่นความคิด โครงการก็มักจะค่อยๆ เลือนหายไปเมื่อหมดแรงสนับสนุน ภาครัฐและสถาบันวิชาการจึงควรปรับบทบาทมาเป็นผู้อำนวยความสะดวกและพี่เลี้ยง ช่วยเติมเต็มในสิ่งที่ชุมชนยังขาด โดยไม่เข้าไปครอบงำหรือทำแทน ขณะเดียวกันควรรับฟังเสียงของประชาชนอย่างจริงจัง และพร้อมปรับเปลี่ยนนโยบายให้สอดคล้องกับนวัตกรรมที่ประสบความสำเร็จในพื้นที่ต่าง ๆ เพราะนั่นคือสัญญาณของ “ประชาธิปไตยแบบมีคุณภาพ” ที่โครงการนี้มุ่งหวังจะสร้างให้เกิดขึ้นในสังคมไทยนั่นเอง

การถอดบทเรียน รายการ “สภาชาวบ้าน”
วันศุกร์ที่ ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๖๔
เวลา ๑๒.๐๐ - ๑๓.๐๐ นาฬิกา
นวัตกรรมการพัฒนาประชาธิปไตยกับการพัฒนาชุมชน/ท้องถิ่น/สังคม

โดย - ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรีชญาณ์ นักพ็อน

หัวหน้าภาควิชารัฐศาสตร์

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ

- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่ ร้อยตรี จตุพล ดวงจิต

วิทยาลัยนวัตกรรมการสังคม มหาวิทยาลัยรังสิต

- นางสาวนิสลา คุ่มพงค์

ผู้ดำเนินรายการ

การพัฒนาประชาธิปไตยในประเทศไทยเผชิญกับความท้าทายและโอกาสที่สำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการบ่มเพาะวัฒนธรรมประชาธิปไตยที่แข็งแกร่งและเปิดกว้างต่อการมีส่วนร่วม แนวทางปฏิบัติแบบดั้งเดิมมักไม่สามารถดึงดูดการมีส่วนร่วมของพลเมืองได้อย่างมีความหมาย ในบริบทนี้ นวัตกรรมได้รับการยอมรับเพิ่มขึ้นว่าเป็นตัวเร่งปฏิกิริยาที่สำคัญสำหรับการเปลี่ยนแปลง ซึ่งขยายขอบเขตไปไกลกว่าความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี เพื่อครอบคลุมถึงกระบวนการใหม่ ๆ กรอบแนวคิดใหม่ ๆ และการแก้ปัญหาที่ปรับเปลี่ยนได้ในการกำกับดูแลและการมีส่วนร่วมทางสังคม การยอมรับถึงความจำเป็นในการใช้แนวทางใหม่ ๆ นี้สะท้อนให้เห็นอย่างชัดเจนถึงรูปแบบที่มักจะตายตัวและไม่ยืดหยุ่นในการปฏิบัติประชาธิปไตยภายในสถาบันต่างๆ ที่ยังคงมีอยู่ โครงการนวัตกรรมประชาธิปไตยเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยเชิงคุณภาพ ซึ่งริเริ่มโดยสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรวัตถุประสงค์หลักของโครงการนี้คือการกระตุ้นและรับรองแนวปฏิบัติด้านนวัตกรรมที่ส่งเสริมหลักการประชาธิปไตยในระดับรากหญ้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถาบันการศึกษาและชุมชนท้องถิ่น โครงการนี้มีเป้าหมายที่จะ “ผนวก” แนวคิดประชาธิปไตยเข้ากับกิจกรรมที่มีอยู่ การมีอยู่และการออกแบบของโครงการ

“นวัตกรรมเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตย” โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเน้นย้ำถึงแนวทาง “ใหม่” และความคิดริเริ่ม “จากล่างสู่บน” บ่งชี้ว่าแนวปฏิบัติประชาธิปไตยแบบดั้งเดิมหรือที่มีอยู่ในประเทศไทย (โดยเฉพาะในระดับรากหญ้า) อาจไม่เพียงพอหรือหยุดนิ่ง การที่โครงการนี้มีจุดประสงค์เพื่อนำเสนอ “นวัตกรรม” และ “สร้าง” หรือ “เสริมสร้าง” รากฐานประชาธิปไตย ย่อมหมายความว่าสถานะปัจจุบันของการมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตยนั้นถูกมองว่าจำเป็นต้องได้รับการปรับปรุงอย่างมีนัยสำคัญหรือต้องเปลี่ยนแปลงจากบรรทัดฐานที่มีอยู่ คำว่า “นวัตกรรม” โดยเนื้อแท้แล้วบ่งบอกถึงการก้าวข้ามสถานะที่เป็นอยู่ ดังนั้น โครงการนี้จึงไม่ได้เป็นเพียงการแข่งขัน แต่เป็นการแทรกแซงเชิงกลยุทธ์โดยหน่วยงานรัฐสภาที่สำคัญ มีเป้าหมายเพื่อแก้ไขจุดอ่อนเชิงระบบที่รับรู้ได้ในการมีส่วนร่วมและความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตย โดยเฉพาะในหมู่เยาวชนและชุมชนท้องถิ่น ด้วยการส่งเสริมแนวปฏิบัติประชาธิปไตยที่มีพลวัต ตอบสนอง และมีส่วนร่วมมากขึ้น ซึ่งเป็นการยอมรับโดยนัยว่าแนวทางประชาธิปไตยแบบเป็นทางการและจากบนลงล่างไม่เพียงพอต่อการบ่มเพาะวัฒนธรรมประชาธิปไตยที่มีชีวิตชีวาและยืดหยุ่น

ความเข้าใจในคำว่า “นวัตกรรม” ภายใต้บริบทของการแข่งขันนี้มีการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญในช่วงแรก ผู้เข้าร่วม โดยเฉพาะนักเรียน มักจะตีความนวัตกรรมอย่างแคบๆ ว่าเกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT) และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ดังที่เห็นได้จากข้อเสนอที่เกี่ยวข้องกับการหาเสียงและการลงคะแนนออนไลน์ สิ่งนี้สะท้อนให้เห็นถึงการรับรู้ทั่วไปในสังคมที่มักจะมองว่านวัตกรรมมีความหมายเดียวกับอุปกรณ์ใหม่ ๆ หรือเครื่องมือดิจิทัล อย่างไรก็ตาม คณะกรรมการได้ขยายความโดยสนับสนุนให้ส่งผลงานที่แสดงให้เห็นถึง “นวัตกรรมเชิงแนวคิด” หรือ “นวัตกรรมเชิงกระบวนการ” และเน้นย้ำว่าเทคโนโลยีสารสนเทศไม่ใช่ข้อกำหนดเบื้องต้น คำแนะนำนี้ส่งผลให้ผู้เข้าร่วมมีความเข้าใจที่ละเอียดอ่อนมากขึ้น ปัจจุบัน ความเข้าใจร่วมกันที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้นได้ให้นิยามนวัตกรรมว่าเป็นการ “ยืมแนวคิดใหม่ๆ หรือสร้างแนวคิดใหม่ๆ หรือการนำวิธีการที่ดีที่มีอยู่แล้วไปใช้ในพื้นที่ที่ไม่เคยทำมาก่อน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างสิ่งใหม่และประโยชน์” ที่สำคัญคือ “ความใหม่” ถูกเข้าใจว่าสัมพันธ์กับบริบทท้องถิ่นของโครงการ ไม่จำเป็นต้องเป็นสิ่งใหม่ระดับโลก สิ่งที่เป็นนวัตกรรมสำหรับโรงเรียนหรือชุมชนใดชุมชนหนึ่งก็นับว่ามีคุณค่า แม้ว่าจะมีแนวทางที่คล้ายกันอยู่ในที่อื่นก็ตาม การตีความที่ครอบคลุมนี้ส่งเสริมการมีส่วนร่วมที่กว้างขึ้นและยอมรับความคิดสร้างสรรค์ในระดับท้องถิ่น

แนวทางของโครงการต่อแนวคิดประชาธิปไตยก็ก้าวข้ามการตีความเชิงโครงสร้างอย่างเดียวเช่นกัน (เช่น การเน้นเพียงการเลือกตั้ง การลงคะแนนเสียง หรือองค์กรตัวแทนที่เป็นทางการ) แม้ว่าองค์ประกอบเหล่านี้จะเป็นส่วนหนึ่งของระบอบประชาธิปไตย แต่การเน้นย้ำได้เปลี่ยนไปสู่การมีส่วนร่วมที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น ปัจจัยสำคัญของโครงการคือการบ่มเพาะ กระบวนการ และ พฤติกรรมประชาธิปไตย ซึ่งรวมถึงการส่งเสริมความตระหนักรู้ของพลเมืองเกี่ยวกับสิทธิ อำนาจ และความสามารถในการปกป้องและเรียกร้องผลประโยชน์ของความสำเร็จสูงสุดของโครงการไม่ได้วัดจากผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรมเพียงอย่างเดียว (เช่น สิ่งแวดล้อมที่สะอาด หรือบอร์ดเกมที่เสร็จสมบูรณ์) แต่จากกระบวนการเรียนรู้ ที่โครงการอำนวยความสะดวกและขอบเขตที่โครงการส่งเสริมการคิดและการยอมรับประชาธิปไตยในกลุ่มผู้เข้าร่วมกิจกรรม แม้ว่าเป้าหมายเฉพาะของโครงการจะไม่บรรลุผลอย่างสมบูรณ์ก็ตาม สิ่งนี้เน้นย้ำถึงมิติทางการศึกษาของการแข่งขันครั้งนี้ คือการเริ่มต้นของ “นวัตกรรม” (โดยเฉพาะการตีความที่เน้นเทคโนโลยี) ซึ่งเข้าถึงได้ง่ายกว่า เพื่อดึงดูดผู้เข้าร่วม จากนั้นจึงค่อย ๆ ให้ความรู้ใหม่แก่พวกเขาเกี่ยวกับความเข้าใจที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นและเน้นกระบวนการของ “ประชาธิปไตย” ในช่วงแรก ผู้เข้าร่วม (ทั้งนักเรียนและชุมชน) มักจะตีความ “นวัตกรรม” ว่าหมายถึงเทคโนโลยีและเทคโนโลยีสารสนเทศ

คณะกรรมการฯ จึงพยายามสื่อสารว่า “นวัตกรรมอาจหมายถึงนวัตกรรมเชิงแนวคิดหรือนวัตกรรมเชิงกระบวนการก็ได้” วัตถุประสงค์ที่แท้จริงของโครงการคือ “การสร้างรากฐานความคิดและความเข้าใจในหลักการประชาธิปไตยให้กับพลเมือง” โดยอ้างถึงการแข่งขันเองว่าเป็น “เครื่องมือจูงใจ” เพื่อส่งเสริมให้ประชาชน “เรียนรู้ร่วมกัน” การที่โครงการดึงดูดผู้เข้าร่วมกิจกรรมในวงกว้างโดยอาศัยแนวคิดที่คุ้นเคยและจับต้องได้ เช่น “นวัตกรรมทางเทคโนโลยี” จากนั้นจึงใช้แพลตฟอร์มนี้เพื่อแนะนำและปลูกฝังความเข้าใจที่ละเอียดอ่อนมากขึ้น เน้นพฤติกรรมและกระบวนการของประชาธิปไตย การเปลี่ยนจุดเน้นจาก ผลผลิตของนวัตกรรมไปสู่กระบวนการ การมีส่วนร่วมและการเรียนรู้ประชาธิปไตย (เช่น วิธีการตัดสินใจ วิธีการแก้ไขความขัดแย้ง) ถือเป็นผลลัพธ์ที่แท้จริง

ภายในสถาบันการศึกษา กิจกรรมประชาธิปไตยโดยทั่วไปจะหมุนเวียนอยู่กับ “รูปแบบ” ที่กำหนดไว้ เช่น ชมรมนักศึกษาและสภานักเรียน ซึ่งมักจะเกี่ยวข้องกับกระบวนการเลือกตั้งจำลอง การหาเสียง และการปราศรัยที่ออกแบบมาเพื่อเลียนแบบระบบการเมืองประชาธิปไตย แลกเปลี่ยนการลงคะแนนเสียง แม้ว่าจะมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองและประชาธิปไตย แต่กิจกรรมเหล่านี้มักกลายเป็นกิจกรรมหรือฝังรากลึกในวัฒนธรรมของโรงเรียน ซึ่งอาจจำกัดนวัตกรรมที่แท้จริงหรือการปฏิบัติประชาธิปไตยที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม มีการเปลี่ยนแปลงที่น่าสังเกตเกิดขึ้น โดยมีการเพิ่มขึ้นของกิจกรรมที่ริเริ่มโดยนักเรียนเอง ซึ่งมักใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ ซึ่งแสดงถึง “ร่องรอยของประชาธิปไตย” ที่กำลังก่อตัวขึ้น แนวทางใหม่เหล่านี้บ่งชี้ถึงการมีส่วนร่วมที่เป็นอิสระมากขึ้น กิจกรรม “รูปแบบ” ที่กำหนดไว้ เป็นกระบวนการประชาธิปไตยที่แท้จริงหรือไม่ หรือเป็นเพียงโครงการที่ดำเนินการเพื่อประสบการณ์ การสร้างเครือข่าย หรือการปฏิบัติตามข้อกำหนดของสถาบัน ซึ่งอาจขาดแก่นแท้ของประชาธิปไตยที่ลึกซึ้ง อุปสรรคสำคัญคืออิทธิพลแบบ “จากบนลงล่าง” ที่แพร่หลาย ซึ่งโครงสร้างของโรงเรียน หลักสูตร และครูมักจะกำหนดขอบเขตและลักษณะของการมีส่วนร่วมประชาธิปไตยของนักเรียน แทนที่จะปล่อยให้ความคิดริเริ่มเกิดขึ้นเองตามความต้องการของนักเรียน สิ่งนี้สามารถบั่นทอนความเป็นเจ้าของและความเป็นตัวแทนที่แท้จริงได้ ความต่อเนื่องของโครงการยังเป็นความท้าทาย โดยเฉพาะในโรงเรียนเนื่องจากลักษณะที่เปลี่ยนแปลงไปของนักเรียน (เช่น นักเรียน ม.๖ ที่สำเร็จการศึกษา) ซึ่งอาจนำไปสู่การยุติโครงการ แม้ว่าโรงเรียนจะมุ่งมั่นที่จะสอนประชาธิปไตยผ่านกิจกรรมที่มีโครงสร้าง เช่น สภานักเรียน และการเลือกตั้ง แต่โครงสร้างนี้เองก็อาจจำกัดนวัตกรรมประชาธิปไตยที่แท้จริง เกิดขึ้นเอง และจากล่างสู่บนโดยไม่ตั้งใจ ซึ่งมักจะลดการมีส่วนร่วมให้เป็นเพียงบทบาทที่เป็นทางการ แทนที่จะส่งเสริมความเป็นพลเมืองที่กระตือรือร้น การศึกษาประชาธิปไตยในระดับพื้นฐานนั้น นักเรียน “ถูกตีกรอบ” ให้ทำหน้าที่หลักเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งหรือผู้นำภายในโครงสร้างที่กำหนดไว้ล่วงหน้า ผลงานส่วนใหญ่มาจากองค์กรนักเรียนที่จัดตั้งขึ้น เช่น สภานักเรียน ซึ่งบ่งชี้ว่าสิ่งเหล่านี้เป็นช่องทางหลัก (และอาจเป็นเพียงช่องทางเดียว) สำหรับการดำเนินการประชาธิปไตยในโรงเรียน นอกจากนี้ ยังมีการวิพากษ์วิจารณ์แนวทาง “จากบนลงล่าง” (โดยนัยคือผู้บริหารโรงเรียนและครู) “รู้ดีที่สุด” และกำหนดความคิดริเริ่ม แทนที่จะปล่อยให้ความคิดริเริ่มเหล่านั้นเกิดขึ้นจากความต้องการที่แท้จริง สิ่งนี้บ่งชี้ถึงข้อจำกัดต่อความเป็นตัวแทนของนักเรียน ความตั้งใจเบื้องหลังกิจกรรมที่มีโครงสร้างเหล่านี้คือการปลูกฝังค่านิยมประชาธิปไตย อย่างไรก็ตาม วิธีการนำไปปฏิบัติ ซึ่งมีโครงสร้างสูง มักนำโดยครูและจำกัดอยู่ในบทบาทที่กำหนดไว้ อาจสร้างความขัดแย้งโดยไม่ตั้งใจ นักเรียนเรียนรู้ กลไกของประชาธิปไตย (เช่น วิธีการลงคะแนนเสียง วิธีการทำงานของสภา) แต่อาจไม่พัฒนา จิตวิญญาณของความเป็นพลเมืองที่กระตือรือร้น ริเริ่มเอง และขับเคลื่อนด้วยปัญหาอย่างเต็มที่ บทบาทของพวกเขาส่วนใหญ่ถูกกำหนดไว้ล่วงหน้า

ซึ่งจำกัดโอกาสในการแสดงความเป็นตัวแทนประชาธิปไตยที่แท้จริงและการมีส่วนร่วมอย่างมีวิจารณญาณ สิ่งนี้สามารถนำไปสู่ความไม่สอดคล้องกันระหว่างกระบวนการประชาธิปไตยที่เป็นทางการกับพฤติกรรมประชาธิปไตยที่แท้จริง เพื่อให้การศึกษาประชาธิปไตยมีประสิทธิภาพอย่างแท้จริงและส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมประชาธิปไตยที่แท้จริง สถาบันการศึกษาจำเป็นต้องก้าวข้ามการจำลองโครงสร้างเพียงอย่างเดียว และต้องส่งเสริมความเป็นตัวแทนของนักเรียน การคิดเชิงวิพากษ์ และการริเริ่มโครงการตามความต้องการและปัญหาที่รู้สึกได้ แม้ว่าสิ่งนี้จะหมายถึงการทำหายหรือเปลี่ยนแปลง “รูปแบบ” ที่มีอยู่ก็ตาม สิ่งนี้เน้นย้ำถึงความจำเป็นเร่งด่วนในการปฏิรูปการเรียนการสอนในการศึกษาพลเมืองที่ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม การแก้ปัญหา และการบ่มเพาะความเป็นพลเมืองที่กระตือรือร้น มากกว่าการทำความเข้าใจโครงสร้างที่เป็นทางการแบบท่องจำ

บทบาทของสถานนักเรียนและองค์กรเยาวชน (เช่น สภาเด็กและเยาวชน) สถานนักเรียนหรือคณะกรรมการนักเรียนมักจะเป็นหน่วยงานที่เป็นทางการซึ่งรับผิดชอบกิจกรรมประชาธิปไตยในโรงเรียน ซึ่งนำไปสู่การรวมศูนย์ของการส่งผลงานการแข่งขันที่มาจากกลุ่มที่จัดตั้งขึ้นเหล่านี้ ความเป็นจริงเชิงโครงสร้างนี้หมายความว่านักเรียนทั่วไปอาจไม่สามารถริเริ่มโครงการได้อย่างอิสระ องค์กรเหล่านี้ได้รับการสนับสนุนให้ขยายขอบเขตการทำงานนอกเหนือจากงานประจำภายใน โดยมีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกับชุมชนท้องถิ่นหรือโรงเรียนอื่นๆ มากขึ้น การขยายตัวนี้บ่งชี้ถึงการก้าวไปสู่การมีส่วนร่วมของพลเมืองที่กว้างขึ้น การจัดหมวดหมู่ของสภาเด็กและเยาวชนภายใต้กรอบการแข่งขันมีความละเอียดอ่อน โดยสามารถจัดกลุ่มร่วมกับโครงการนักเรียนได้หากนำโดยเยาวชน หรือจัดกลุ่มร่วมกับองค์กรชุมชนได้หากนำโดยชุมชนโดยมีเยาวชนเป็นองค์ประกอบ สภาเหล่านี้มักจะแสดงให้เห็นถึงนวัตกรรมที่หลากหลายกว่า เนื่องจากมีโครงสร้างที่ยืดหยุ่นน้อยกว่า

นวัตกรรมประชาธิปไตยในระดับชุมชน โครงการที่นำโดยชุมชนและแนวทางที่หลากหลายในระดับชุมชน นวัตกรรมการปฏิบัติประชาธิปไตยมักเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติจากปัญหาในโลกแห่งความเป็นจริงที่ฝังแน่นอยู่ในชีวิตประจำวัน ความคิดริเริ่มที่นำโดยชุมชนเหล่านี้มักจะนำไปสู่แนวทางแก้ไขปัญหาที่ไม่เหมือนใครและไม่คาดคิด เนื่องจากเป็นผลมาจากการตอบสนองโดยตรงต่อความต้องการที่รู้สึกได้ (เช่น การจัดการน้ำ ปัญหาที่ดิน) ในช่วงแรกความท้าทายที่สำคัญคือชุมชนไม่รู้จักรูปแบบการแก้ปัญหาที่เป็นนวัตกรรมของตนเองว่าเป็น “นวัตกรรม” หรือ “ประชาธิปไตย” ในความหมายที่เป็นทางการ ซึ่งนำไปสู่ความลังเลในการส่งโครงการเข้าแข่งขัน จุดเน้นของพวกเขาคือการแก้ปัญหา เพื่อส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นรูปธรรม

การสื่อสารอย่างต่อเนื่องและการนำเสนอโครงการชุมชนที่ประสบความสำเร็จเชิงรุกโดยผู้จัดโครงการมีบทบาทสำคัญในการเชื่อมช่องว่างความเข้าใจนี้ ซึ่งนำไปสู่การเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัดของจำนวนและความหลากหลายของโครงการที่ส่งเข้าประกวด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงหลังการระบาดของโควิด-19 กลยุทธ์ของโครงการที่ส่งเสริมให้ชุมชนให้ความสำคัญกับประโยชน์และความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเป็นจุดเริ่มต้น แทนที่จะกังวลเกี่ยวกับแนวคิดนามธรรมของ “นวัตกรรม” แนวทาง “จากล่างสู่บน” นี้ ขับเคลื่อนด้วยความต้องการที่แท้จริง ได้รับการเน้นย้ำว่าเป็นรากฐานสำคัญสำหรับการปฏิบัติประชาธิปไตยที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน นวัตกรรมของชุมชนซึ่งขับเคลื่อนด้วยปัญหาในชีวิตประจำวัน มักจะเป็น “ธรรมชาติ” และไม่คาดคิดมากกว่า สะท้อนให้เห็นถึงความต้องการที่แท้จริงในท้องถิ่นและการแก้ปัญหาที่ปรับเปลี่ยนได้ สิ่งนี้แตกต่างจากนวัตกรรมในโรงเรียน ซึ่งแม้จะมีศักยภาพ แต่บางครั้งก็อาจถูกจำกัดด้วยโครงสร้างการศึกษาและหลักสูตรที่มีอยู่ โครงการของชุมชนมักจะเผยให้เห็น “สิ่งใหม่ ๆ ที่เราไม่คาดคิด” เพราะเกี่ยวข้องโดยตรงกับ “ชีวิตประจำวัน” ในทางตรงกันข้ามโครงการของโรงเรียน แม้จะมีคุณค่า แต่ก็อาจดู “ถูกตีกรอบ” และมักจะมาจากองค์กรนักเรียน

ที่จัดตั้งขึ้น เช่น สถานักเรียน ตัวอย่างของจังหวัดแพร่แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนถึงชุมชนที่นำกระบวนการประชาธิปไตยหลัก (การอภิปรายร่วมกัน การตัดสินใจ และการดำเนินการ) ไปประยุกต์ใช้กับปัญหาที่แตกต่างกัน และเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา (น้ำ ที่ดิน วิสาหกิจท้องถิ่น) การเชื่อมโยงโดยตรงกับประสบการณ์ชีวิต และปัญหาเร่งด่วนในชุมชนส่งเสริมรูปแบบนวัตกรรมที่แท้จริง ปรับตัวได้ และมักจะน่าประหลาดใจ “ความใหม่” เกิดขึ้นจากความจำเป็นและความเป็นตัวแทนร่วมกันในการตอบสนองต่อความท้าทายในโลกแห่งความเป็นจริง มากกว่าที่จะถูกสร้างขึ้นภายในขอบเขตของสถาบันหรือกรอบวิชาการที่กำหนดไว้เป็นหลัก สิ่งนี้ทำให้นวัตกรรมที่นำโดยชุมชนเป็นพลังที่ทรงพลัง แม้บางครั้งจะไม่ได้รับการยอมรับ สำหรับการพัฒนาประชาธิปไตยในระดับรากหญ้าถือว่าประสบความสำเร็จอย่างสูง

กรณีศึกษาของนวัตกรรมประชาธิปไตยที่ประสบความสำเร็จในชุมชน ตัวอย่างที่น่าสนใจคือ ชุมชนแพร่ (อำเภอสอง) และโครงการเริ่มต้นเกี่ยวกับการจัดการน้ำในพื้นที่แก่งเสือเต้น โครงการนี้แสดงให้เห็นถึงการดำเนินการร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาสำคัญในท้องถิ่น ที่สำคัญคือความคิดริเริ่มนี้พัฒนาไปไกลกว่าจุดเน้นเริ่มต้น ชุมชนได้นำกระบวนการประชาธิปไตยพื้นฐานเดียวกันของการอภิปรายร่วมกัน และการแก้ปัญหาไปใช้เพื่อแก้ไขปัญหาอื่นๆ เช่น การจัดการที่ดิน และแม้แต่วิสาหกิจชุมชน (เช่น การผลิตสุราพื้นบ้าน) สิ่งนี้แสดงให้เห็นถึงความสามารถในการถ่ายทอดและความยั่งยืนของกระบวนการประชาธิปไตยนั้นเอง มากกว่าผลลัพธ์ของโครงการที่เฉพาะเจาะจง มันสะท้อนถึงหลักการของ “การเรียนรู้ที่จะพูดคุยกัน” ในฐานะแก่นแท้ของความยั่งยืนทางประชาธิปไตย

วัตถุประสงค์หลักของการแข่งขัน “นวัตกรรมเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตย” คือ “การสร้างรากฐานความคิดและความเข้าใจในหลักการประชาธิปไตยให้กับพลเมือง” สิ่งนี้บ่งชี้ถึงวิสัยทัศน์ที่นอกเหนือจากการจัดแสดงโครงการเพียงอย่างเดียว การแข่งขันเองได้รับการออกแบบเชิงกลยุทธ์ให้เป็น “เครื่องมือจูงใจ” เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมและเรียนรู้ร่วมกัน มากกว่าที่จะเป็นเป้าหมายสูงสุดของการระบุผู้ชนะเพียงอย่างเดียว สิ่งนี้เป็นการปรับกรอบการแข่งขันให้เป็นการสร้างเครือข่ายเครือข่ายเพื่อแก้ไขปัญหาาร่วมกัน

โครงการนี้ ส่งเสริมให้ผู้เข้าร่วมเปลี่ยนจุดเน้นจากการนำเสนอเพียง “นวัตกรรม” (ผลิตภัณฑ์ที่เป็นรูปธรรมหรือวิธีการใหม่) ไปสู่การเน้น “ประชาธิปไตย” (กระบวนการพื้นฐานของการมีส่วนร่วม การพิจารณา และการมีส่วนร่วมของพลเมือง) สิ่งนี้ทำได้โดยกรรมการที่สอบถามถึง “ทำไม” และ “อย่างไร” ของการริเริ่ม และการดำเนินโครงการ ผลกระทบสำคัญคือการส่งเสริมความคิดริเริ่มที่เกิดจากความต้องการ “จากล่างสู่บน” ที่แท้จริง ตรงข้ามกับการบังคับใช้แบบ “จากบนลงล่าง” โดยหน่วยงานภาครัฐ การสอดคล้องกับหลักการประชาธิปไตยหลักนี้ถือเป็นสิ่งสำคัญสำหรับประสิทธิภาพและความยั่งยืนของโครงการ การแข่งขันส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันอย่างมีนัยสำคัญในหมู่ผู้เข้าร่วม ในระหว่างการนำเสนอและวันจัดแสดง ทีมงานจะเรียนรู้จากแนวทางที่หลากหลายของกันและกัน และข้อเสนอแนะจากกรรมการให้ข้อมูลเชิงลึกที่มีคุณค่าเกี่ยวกับสิ่งที่ถือเป็นการปฏิบัติประชาธิปไตยที่มีประสิทธิภาพ

นอกเหนือจากการโครงการที่ประสบความสำเร็จแล้ว การแข่งขันยังทำหน้าที่เป็นเครื่องมือประเมินสถานะของการมีส่วนร่วมและความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยในระดับรากหญ้า ประเภทของโครงการที่ส่งเข้ามา ความท้าทายที่สังเกตได้ในการนำเสนอ และความเข้าใจที่เปลี่ยนแปลงไปของ “นวัตกรรม” และ “ประชาธิปไตย” โดยผู้เข้าร่วมให้ข้อมูลที่มีคุณค่าและเป็นปัจจุบันเกี่ยวกับจุดแข็ง จุดอ่อน และเส้นทางการเรียนรู้ของการมีส่วนร่วมของพลเมืองในประเทศไทย อีกส่วนหนึ่งผู้เข้าร่วมกิจกรรมมักจะ “นำเสนอได้

ไม่ครบถ้วน” หรือ “เล่าเรื่องไม่สมบูรณ์” ซึ่งถูกระบุว่าเป็น “จุดอ่อนสำคัญสำหรับการประเมิน” นอกจากนี้ การตีความ “นวัตกรรม” ที่ผิดพลาดในตอนแรกว่าเป็นเพียงเทคโนโลยี และความจำเป็นที่คณะกรรมการจะต้อง นำผู้เข้าร่วมกิจกรรมไปสู่มุมมองประชาธิปไตยที่เน้นกระบวนการมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงจุดเน้นในการตัดสินใจไปสู่ การสอบถามว่า ทำไมโครงการจึงถูกริเริ่ม (เช่น หากมาจากความต้องการที่แท้จริง) แสดงให้เห็นถึงความพยายาม อย่างจริงจังที่จะระบุโครงการที่มีรากฐานมาจากหลักการประชาธิปไตยที่แท้จริง ความท้าทายที่สังเกตได้ในการ นำเสนอโครงการไม่ได้เป็นเพียงเรื่องของทักษะการสื่อสารเท่านั้น แต่อาจสะท้อนถึงปัญหาที่ลึกซึ้งกว่านั้น ซึ่งก็คือ การขาดการแสดงออกถึงกระบวนการประชาธิปไตยพื้นฐาน หรือความเข้าใจที่จำกัดในหมู่ผู้เข้าร่วมเกี่ยวกับสิ่งที่ ก่อให้เกิด “ผลกระทบประชาธิปไตย” ที่แท้จริงนอกเหนือจากผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรม นอกจากนี้ การพัฒนาของ โครงการที่ส่งเข้ามา (เช่น จากที่เน้นเทคโนโลยีอย่างเดียวไปสู่ที่เน้นกระบวนการมากขึ้น) ตลอดหลายปีที่ผ่านมา ให้หลักฐานเชิงประจักษ์ถึงเส้นทางการเรียนรู้ในความเข้าใจและการปฏิบัติประชาธิปไตย ดังนั้น การแข่งขันจึง นำเสนอชุดข้อมูลที่ไม่เหมือนใครและเกิดขึ้นซ้ำ ๆ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของพลเมืองในบริษัทที่หลากหลาย แต่ยักรวมถึงการออกแบบ การนำไปปฏิบัติ และการนำเสนอโครงการ

ความยั่งยืนที่แท้จริงถูกให้นิยามใหม่ว่าเป็นการนำ “วิธีการ” และ “หลักการ” ประชาธิปไตย มาใช้โดยผู้เข้าร่วมกิจกรรมอย่างยั่งยืน ซึ่งหมายถึงการบ่มเพาะความสามารถในการแก้ปัญหาาร่วมกัน การมี ส่วนร่วมในการสนทนา และการแสวงหาแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน โดยไม่คำนึงถึงปัญหาเฉพาะ แก่นแท้คือ ความสามารถที่ยั่งยืนของผู้คนในการ “พูดคุยกัน” และแก้ไขความท้าทายาร่วมกัน ตัวอย่างชุมชนแพร่แสดงให้เห็น อย่างชัดเจนถึงสิ่งนี้ คือ กระบวนการการดำเนินการร่วมกันที่ใช้ในการจัดการน้ำในตอนแรก ได้ถูกนำไปใช้เพื่อ แก้ไขปัญหาชุมชนอื่นๆ เช่น การจัดการที่ดินและการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน (สุราพื้นบ้าน) ซึ่งแสดงให้เห็นถึง ความสามารถในการถ่ายทอดและความยั่งยืนของ แนวทางประชาธิปไตยนั้นเอง มากกว่าผลลัพธ์ของโครงการที่ เฉพาะเจาะจง

การให้นิยามใหม่ของ “ความยั่งยืน” จากผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรมของโครงการ (เช่น น้ำสะอาด, บอร์ดเกม) ไปสู่ กระบวนการการมีส่วนร่วมประชาธิปไตยที่ยั่งยืน (เช่น ความสามารถของผู้คนในการอภิปรายและ แก้ปัญหาร่วมกัน) ถือเป็นการเปลี่ยนแปลงที่ลึกซึ้ง สิ่งนี้หมายความว่า “นวัตกรรม” ที่แท้จริงคือการบ่มเพาะ ความคิดและพฤติกรรมประชาธิปไตย ซึ่งมีความยืดหยุ่น ถ่ายทอดได้ และเป็นรากฐานที่มั่นคงกว่าโครงการใด ๆ ความยั่งยืน ความยั่งยืนของวิธีการเรียนรู้ประชาธิปไตย” ตัวอย่างการจัดการน้ำว่า “เราสนใจว่ามันอาจไม่ จำเป็นต้องทำอีกต่อไปแล้ว เพราะ ๑) น้ำดีขึ้น หรือ ๒) พวกเขาทำแค่รอบนี้ แต่รอบหน้าชาวบ้านบอกว่าเสียเวลา ... พวกเขาปรับวิธีการ... นี่ไม่ได้หมายความว่ามันไม่ยั่งยืน” แต่ความยั่งยืนที่แท้จริงอยู่ที่ “ความสามารถในการ พูดคุยกัน” การเปลี่ยนผ่านของชุมชนแพร่จากการจัดการน้ำไปสู่ปัญหาที่ดินและวิสาหกิจชุมชน โดยใช้กระบวนการดำเนินการร่วมกันพื้นฐานเดียวกัน แสดงให้เห็นถึงการให้นิยามใหม่ของความยั่งยืนนี้โดยตรง การให้นิยามใหม่นี้ก้าวข้ามมุมมองความสำเร็จของโครงการแบบเส้นตรงและเรียบง่าย (การดำเนินการ, ความ ต่อเนื่อง) ไปสู่ความเข้าใจที่ซับซ้อนและเป็นระบบมากขึ้นเกี่ยวกับการพัฒนาประชาธิปไตย โดยตระหนักว่า ศักยภาพประชาธิปไตยไม่ได้สร้างขึ้นจากความสำเร็จที่แยกส่วนและเกิดขึ้นครั้งเดียว แต่ผ่านนิสัยที่ฝังแน่น และการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องของความเป็นตัวแทนร่วมกัน การสนทนา และการแก้ปัญหา สิ่งนี้ทำให้กระบวนการ ประชาธิปไตยเป็นผลลัพธ์ที่ยั่งยืนสูงสุด สำหรับผู้กำหนดนโยบาย หน่วยงานให้ทุน และผู้ปฏิบัติงาน สิ่งนี้หมายความว่า การสนับสนุนและการลงทุนควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาขีดความสามารถประชาธิปไตย

(เช่น ทักษะในการสนทนา การสร้างฉันทามติ การดำเนินการร่วมกัน และการกำกับดูแลที่ปรับตัวได้) มากกว่าการมุ่งเน้นเฉพาะผลลัพธ์ของโครงการ หรือความยั่งยืนของความคิดริเริ่มเฉพาะเจาะจง ตัวชี้วัดการประเมินก็ควรได้รับการปรับเปลี่ยนให้สะท้อนสิ่งนี้ โดยเน้นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมพลเมือง อัตราการมีส่วนร่วมและความสามารถในการปรับตัวของโครงสร้างการกำกับดูแลของชุมชน/โรงเรียน มากกว่าเพียงอัตราการสำเร็จของโครงการ มุมมองนี้ยังชี้ให้เห็นว่า “ความล้มเหลว” ของวัตถุประสงค์โครงการเฉพาะอาจยังคงเป็น “ความสำเร็จ” ในแง่ของการเรียนรู้และการสร้างศักยภาพประชาธิปไตย

สำหรับสถาบันการศึกษา คือให้ความคิดริเริ่มเหล่านี้บ่มเพาะ “วัฒนธรรม” การใช้ชีวิตแบบประชาธิปไตยที่ฝังรากลึกภายในโรงเรียน ซึ่งหมายความว่านักเรียนเรียนรู้วิธีการปฏิสัมพันธ์ การเรียกร้อง การแสดงความเป็นตัวแทน และการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมกัน แม้ว่านักเรียนแต่ละคนจะสำเร็จการศึกษาและมีนักเรียนรุ่นใหม่เข้ามา ก็เป้าหมายคือพฤติกรรมประชาธิปไตยที่ถูกสถาบันกำหนดขึ้น ในชุมชน ผลกระทบระยะยาวสังเกตได้จากความเต็มใจและความสามารถอย่างต่อเนื่องในการ “พูดคุยกัน” และแก้ไขปัญหาใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นร่วมกัน แทนที่จะพึ่งพาหน่วยงานภายนอกในการแก้ไขปัญหาเพียงอย่างเดียว สิ่งนี้บ่งชี้ถึงการเปลี่ยนแปลงไปสู่การปกครองตนเองและความเป็นพลเมืองที่กระตือรือร้น

การติดตามผลกระทบระยะยาวต่อผู้เข้าร่วมแต่ละคนเป็นเรื่องที่ทำหาย เนื่องจากลักษณะที่เปลี่ยนแปลงไปของพวกเขา (เช่น นักเรียนที่สำเร็จการศึกษา) เพื่อแก้ไขปัญหานี้ โครงการได้เปลี่ยนจุดเน้นการติดตามไปที่ “รายองค์กรหรือรายพื้นที่” สำหรับโรงเรียนและชุมชนตามลำดับ สิ่งนี้ช่วยให้สามารถติดตามความต่อเนื่องของวัฒนธรรมหรือกระบวนการประชาธิปไตยภายในสถาบันหรือพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ แทนที่จะเป็นเพียงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมส่วนบุคคล โครงการริเริ่มครบรอบ ๑๐ ปีในการมอบ “รางวัลเกียรติยศ” ให้กับผู้ชนะในอดีต แสดงให้เห็นถึงความพยายามอย่างจริงจังที่จะติดตามและประเมินผลกระทบระยะยาวและความยั่งยืนของนวัตกรรมประชาธิปไตยที่ได้รับการยอมรับก่อนหน้านี้

บทสรุป การบ่มเพาะหลักการประชาธิปไตยที่แข็งแกร่งผ่านนวัตกรรมในประเทศไทยจำเป็นต้องมีความเข้าใจที่ละเอียดอ่อนและเปลี่ยนแปลงไปของทั้งสองแนวคิด สิ่งนี้ก้าวข้ามการตีความนวัตกรรมที่ผิวเผินว่าเป็นเพียงเทคโนโลยี และประชาธิปไตยที่เป็นเพียงโครงสร้าง แต่กลับยอมรับถึงความสำคัญอย่างยิ่งของกระบวนการ การมีส่วนร่วมที่แท้จริง และความคิดริเริ่มที่ขับเคลื่อนโดยความต้องการและความปรารถนาของพลเมืองอย่างแท้จริง สถาบันการศึกษา แม้จะถูกจำกัดด้วยรูปแบบที่กำหนดไว้ แต่ก็ค่อย ๆ ปรับตัวเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของพลเมืองในวงกว้างขึ้น ชุมชนซึ่งขับเคลื่อนด้วยปัญหาในชีวิตประจำวัน แสดงให้เห็นถึงรูปแบบนวัตกรรมประชาธิปไตยที่เป็นธรรมชาติและปรับตัวได้สูงนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงอย่างแท้จริง

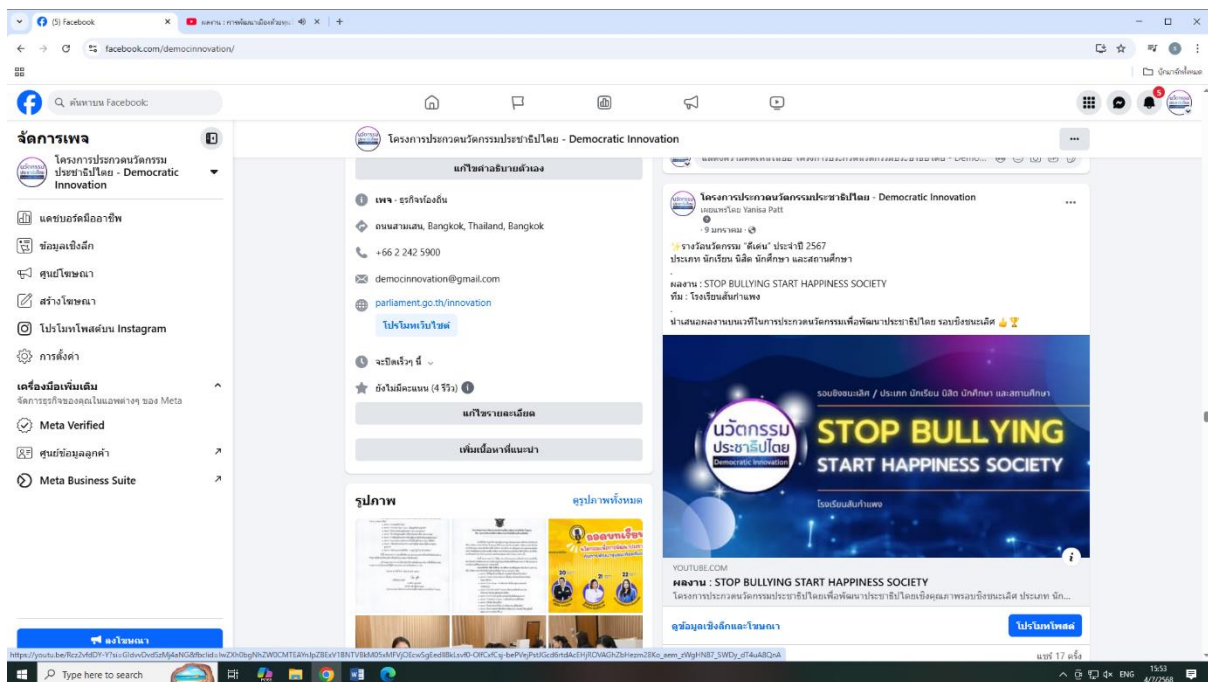
ขยายผลต้นแบบนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยที่ได้รับรางวัล ปี ๒๕๖๗
ประเภทนักเรียน นิสิต นักศึกษา สถานศึกษา และประชาคมชน องค์กร
โดยจัดทำผ่านสื่อใหม่ หรือ New media

ประเภท นักเรียน นิสิต นักศึกษา และสถานศึกษา

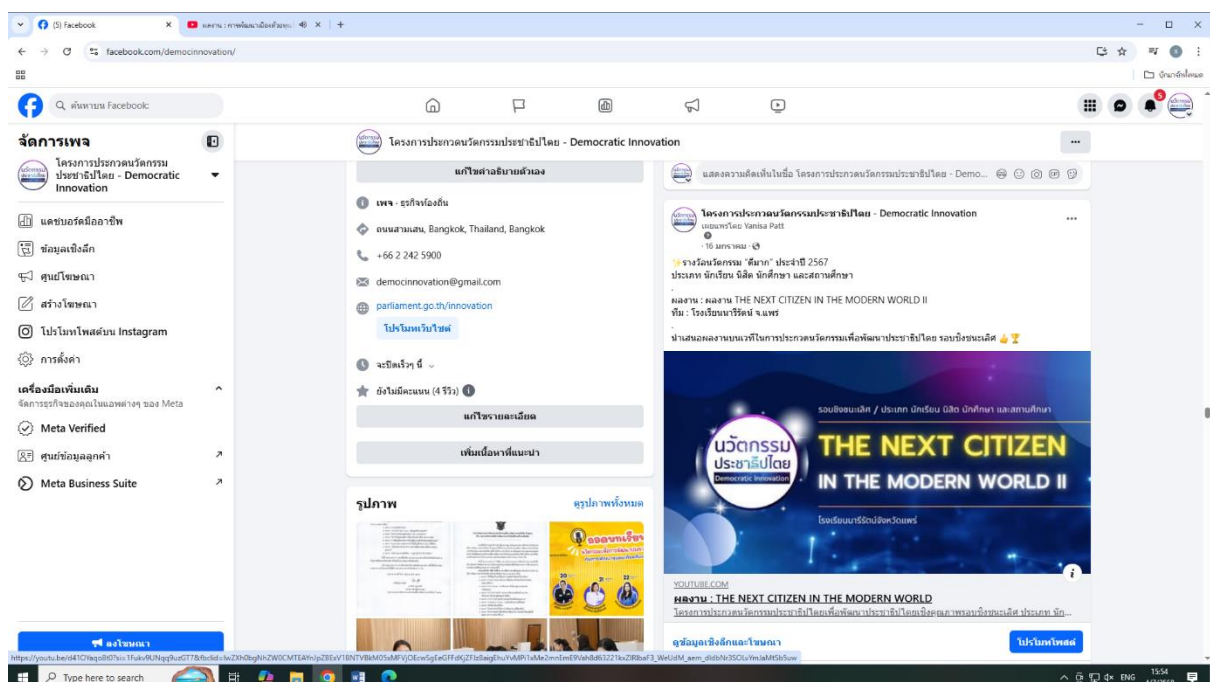
ผลงาน : STOP BULLYING START HAPPINESS SOCIETY

ทีม : โรงเรียนสันกำแพง

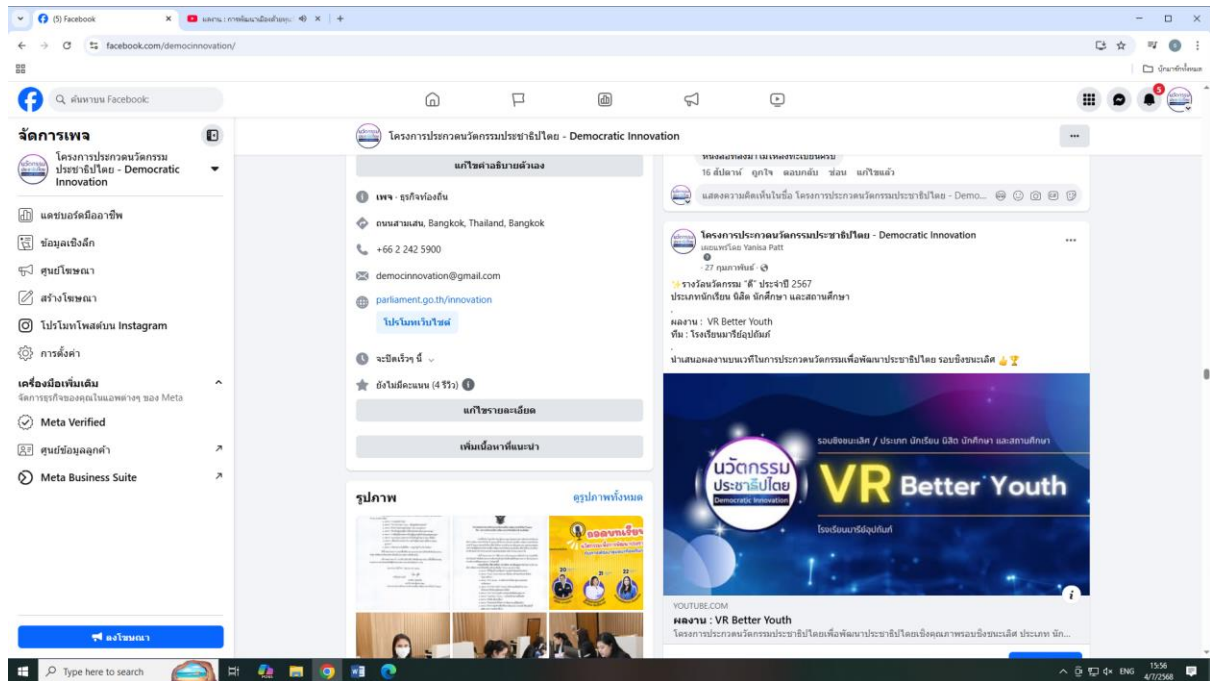
ผลงาน : ผลงาน THE NEXT CITIZEN IN THE MODERN WORLD II

ทีม : โรงเรียนนารีนรัตน์ จ.แพร่

ผลงาน : VR Better Youth

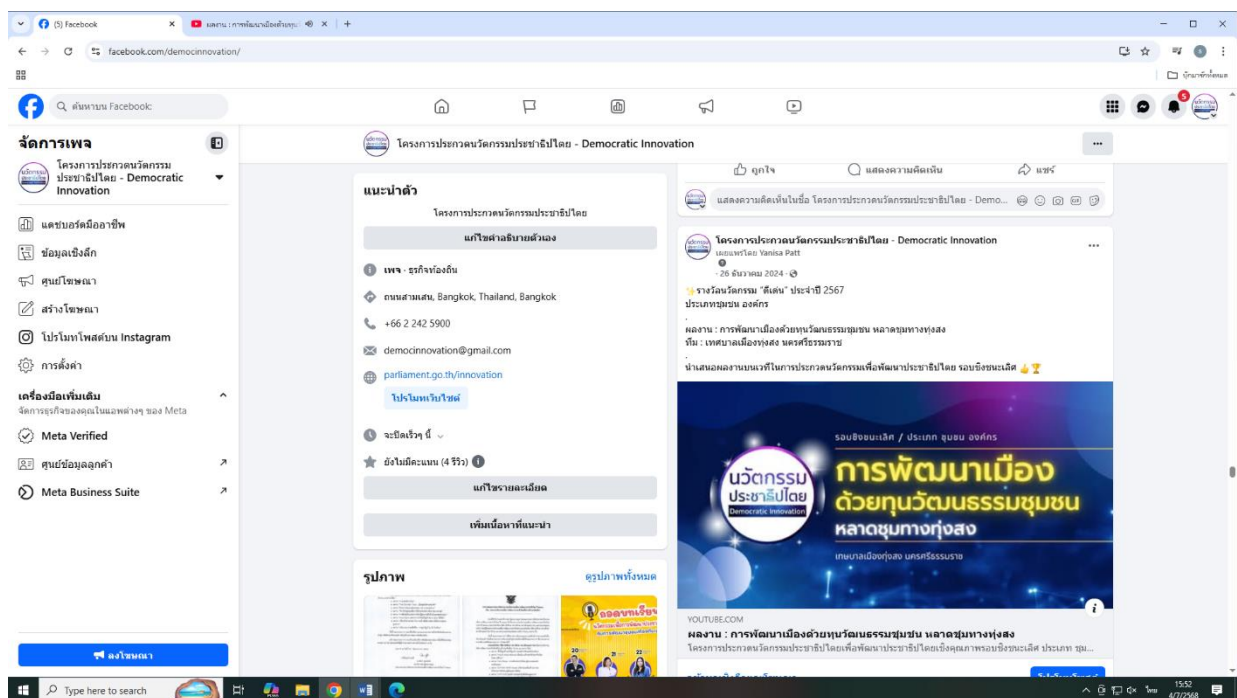
ทีม : โรงเรียนมารีย์อุปถัมภ์

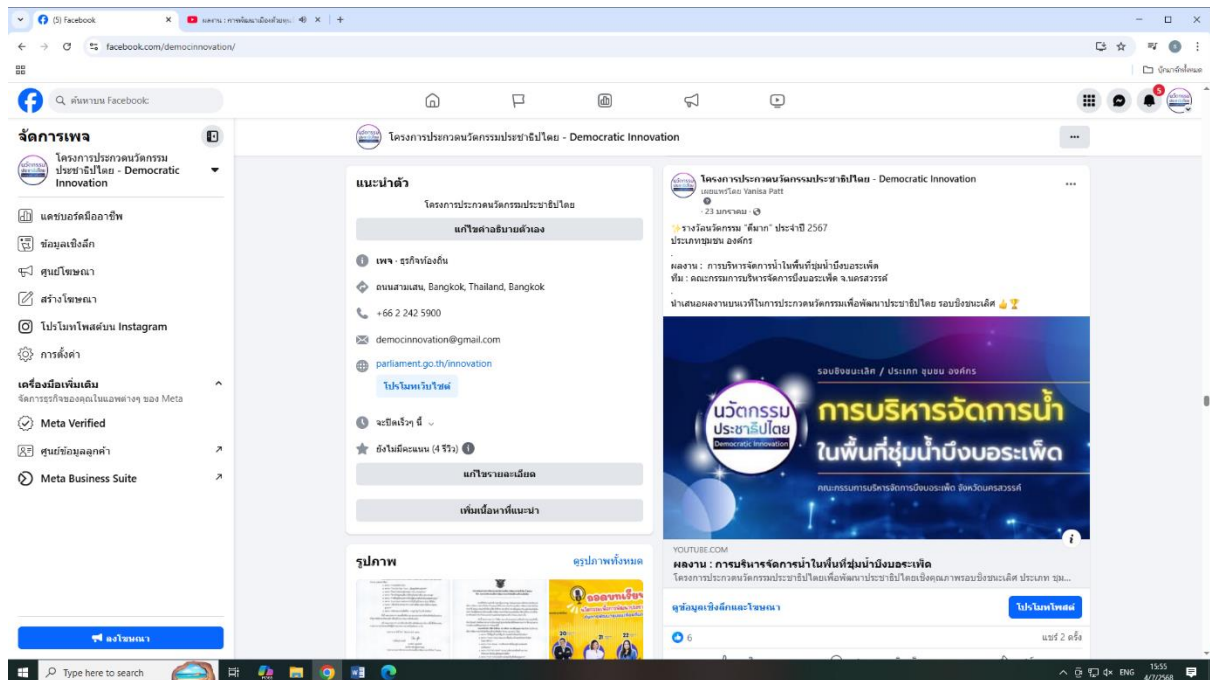
ประเภทชุมชน องค์กร

ผลงาน : การพัฒนาเมืองด้วยทุนวัฒนธรรมชุมชน หลาดชุมทางทุ่งสง

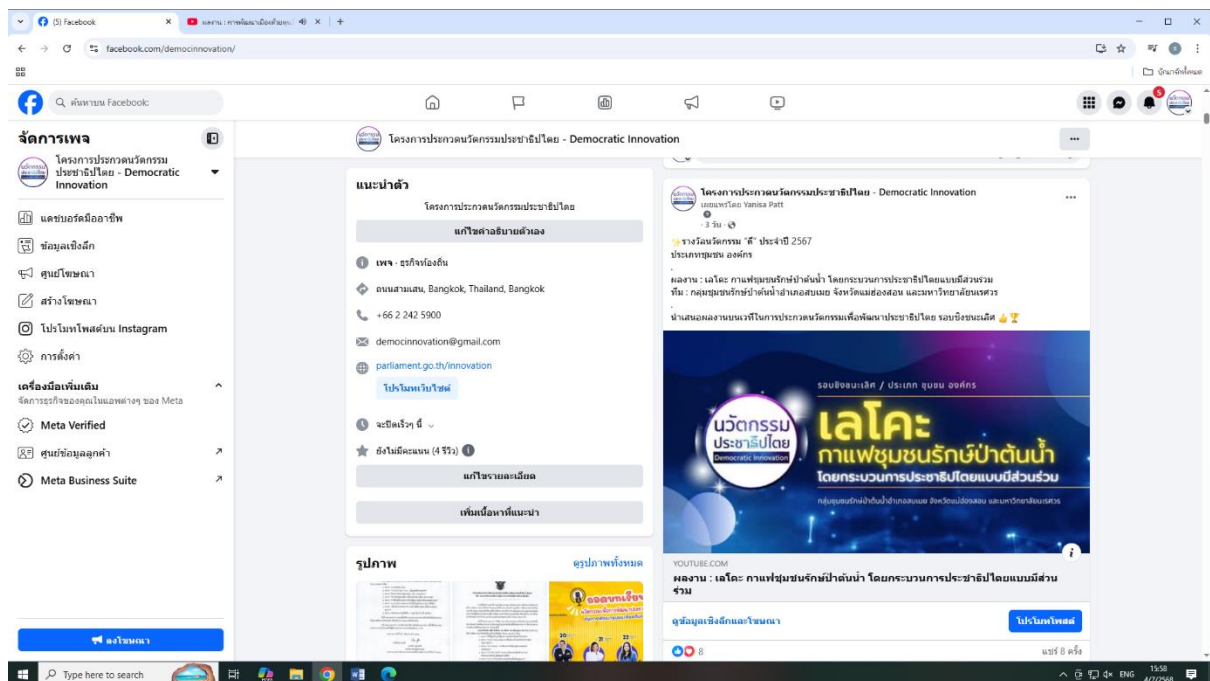
ทีม : เทศบาลเมืองทุ่งสง นครศรีธรรมราช

ผลงาน : การบริหารจัดการน้ำในพื้นที่ชุ่มน้ำบึงบอระเพ็ด
ทีม : คณะกรรมการบริหารจัดการบึงบอระเพ็ด จ.นครสวรรค์

ผลงาน : เลโคะ กาแฟชุมชนรักษ์ป่าต้นน้ำ โดยกระบวนการประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม
ทีม : กลุ่มชุมชนรักษ์ป่าต้นน้ำอำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน และมหาวิทยาลัยนเรศวร

ประกาศคณะกรรมการจัดประกวดนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตย ปี ๒๕๖๘
เรื่อง ผลการตัดสินผลงานนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตย รอบชิงชนะเลิศ

ตามที่สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร โดยคณะกรรมการจัดประกวดนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตย ปี ๒๕๖๘ ได้ดำเนินการตัดสินผลงานนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตย รอบชิงชนะเลิศ ระหว่างวันที่ ๑๖ - ๑๘ กันยายน ๒๕๖๘ ณ ห้องจัดเลี้ยงสัมมนา B2 - 4 ถึง 6 ชั้น B2 และบริเวณสภมรกต ชั้น ๑ อาคารรัฐสภา นั้น

บัดนี้ คณะกรรมการฯ ได้ดำเนินการพิจารณาตัดสินผลงานนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตย เสร็จสิ้นเรียบร้อยแล้ว โดยผลการประกวดนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตย ปี ๒๕๖๘ ได้แก่

ประเภทนักเรียน นิสิต นักศึกษา สถานศึกษา สภાเด็กและเยาวชน

รางวัลนวัตกรรม “ดีเด่น” ได้รับโล่รางวัลของประธานสภาผู้แทนราษฎร

พร้อมเกียรติบัตร และเงินรางวัล จำนวน ๑๐๐,๐๐๐ บาท

ได้แก่ ผลงาน ทั้งให้ถูกที่ แยกให้ถูกถึง รวมพลังกำจัดขยะในโรงเรียน

รางวัลนวัตกรรม “ดีมาก” ได้รับโล่รางวัลของประธานสภาผู้แทนราษฎร

พร้อมเกียรติบัตร และเงินรางวัล จำนวน ๗๐,๐๐๐ บาท

ได้แก่ ผลงาน BCC Public Hearing

รางวัลนวัตกรรม “ดี” ได้รับโล่รางวัลของประธานสภาผู้แทนราษฎร

พร้อมเกียรติบัตร และเงินรางวัล จำนวน ๕๐,๐๐๐ บาท

ได้แก่ ผลงาน Civic Route : ทางเดินประชาธิปไตยสู่ความปลอดภัยบนท้องถนน

รางวัลชมเชย เกียรติบัตรของประธานสภาผู้แทนราษฎร

พร้อมเงินรางวัล จำนวน ๓๐,๐๐๐ บาท

ได้แก่ ผลงาน โครงการลูกค้าเหลืองสืบสานวัฒนธรรม ประเพณีวิถีคนเมืองลี

สู่พลัง SOFT POWER ปีที่ ๔

ผลงาน นวัตกรรม Project “Z” (See) Zone Zero Corruption

ผลงาน Youth Voice Network เชื่อมโยงสร้างสรรค์ประชาธิปไตยในสถานศึกษา

ประเภทชุมชน หรือองค์กร

รางวัลนวัตกรรม “ดีเด่น” ได้รับโล่รางวัลของประธานสภาผู้แทนราษฎร

พร้อมเกียรติบัตร และเงินรางวัล จำนวน ๑๐๐,๐๐๐ บาท

ได้แก่ ผลงาน เพื่อนรักต่างศาสนากับการสร้างสันติภาพอย่างยั่งยืนจากชุมชนฐานราก

รางวัลนวัตกรรม “ดีมาก” ได้รับโล่รางวัลของประธานสภาผู้แทนราษฎร

พร้อมเกียรติบัตร และเงินรางวัล จำนวน ๗๐,๐๐๐ บาท

ได้แก่ ผลงาน การแพทย์ทางร่วม

รางวัล....

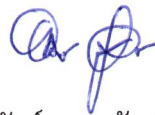
รางวัลนวัตกรรม “ดี” ได้รับโลรางวัลของประธานสภาผู้แทนราษฎร
พร้อมเกียรติบัตร และเงินรางวัล จำนวน ๕๐,๐๐๐ บาท
ได้แก่ ผลงาน วิสาหกิจชุมชนเพื่อการใช้ประโยชน์ทางชีวภาพมาบตาพุด

รางวัลชมเชย เกียรติบัตรของประธานสภาผู้แทนราษฎร
พร้อมเงินรางวัล จำนวน ๓๐,๐๐๐ บาท

ได้แก่ ผลงาน Food Bank แหล่งอาหารป่ากินได้ สู่เป้าหมาย SDGs ที่ยั่งยืน
ผลงาน ภาพสีนรุเมืองแห่งการเรียนรู้สู่คนอายุยืนด้วยโมเดลชุมชนกรุณา
ผลงาน โครงการยะลาแฮคคะตอน YALA Hackathon

ประกาศ ณ วันที่ ๑๘ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๘

ว่าที่ร้อยตำรวจตรี

(อาพิชต์ สุขะนันท์)

เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ประธานกรรมการจัดประกวดนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตย ปี ๒๕๖๘

ผลงานประเภทนักเรียน นิสิต นักศึกษา สถานศึกษา
สภาเด็กและเยาวชน
จำนวน ๒ ผลงาน

แผนการดำเนินงานและการขยายผลงานนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตย ในปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๙
ผลงาน “ทิ้งให้ถูกที่ แยกให้ถูกถัง รวมพลังกำจัดขยะในโรงเรียน”

ทีม โรงเรียนสันกำแพง

ผู้ประสานงาน นายธีระยุทธ ไชยชนะ โทรศัพท์ ๐๘๙-๔๓๔๓๙๔๓

.....

๑. แผนการดำเนินงานผลงานนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตย ในปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๙

แผนการดำเนินงานผลงานนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตย ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๙ จากการสำรวจสภาพปัญหาในปีการศึกษา ๒๕๖๘ พบว่า ปัญหาเรื่องบุหรีและบุหรีไฟฟ้าเป็นประเด็นปัญหารองลงมา จากปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ทุกคนเห็นว่าควรจะมีการป้องกันและแก้ไขร่วมกัน เราจึงกำหนดแนวทางการดำเนินงาน ในการสร้างนวัตกรรมใหม่เพื่อรับมือกับปัญหานี้ โดยใช้กระบวนการประชาธิปไตยในการดำเนินงาน จากการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน พร้อมทั้งสร้างบรรยากาศปลอดภัยในการแสดงความคิดเห็น เพื่อให้ทุกคนมีส่วนร่วม ในการออกแบบแนวทางแก้ไข ควบคู่กับการดำเนินงานในประเด็นปัญหาอื่น ๆ เช่น ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหา การบูลลี่ และปัญหาอาชญากรรมทางเทคโนโลยี ที่ได้มีการพัฒนาต่อยอดอย่างต่อเนื่อง มีการขับเคลื่อน การดำเนินงานด้วยวงจรคุณภาพ Deming Cycle (PDCA) การใช้หลักธรรมาภิบาล หลัก STAR Model ของ คณะกรรมการสถานศึกษาโรงเรียนสันกำแพง รวมถึงหลักการมีส่วนร่วมอย่างมีความหมาย เพื่อให้สามารถ ดำเนินงานได้ต่อเนื่อง ตรวจสอบได้ และนำไปปรับปรุงพัฒนาอย่างยั่งยืน

การวางแผนสำรวจข้อมูล การทบทวนการดำเนินงานของปีที่ผ่านมา การสำรวจข้อมูลความต้องการของ บุคลากรทั้งภายในและภายนอก เพื่อวิเคราะห์สภาพปัญหาและหาวิธีการที่เหมาะสมในการแก้ไข การประชุม เพื่อหามติร่วมกันกำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์ และวางแผนมาตรการโรงเรียนปลอดบุหรีและบุหรีไฟฟ้า จากนั้น ลงมือดำเนินการจริงจากข้อเสนอของทุกคน การจัดทำสื่อรณรงค์ที่เข้าถึงง่ายและสอดคล้องกับพฤติกรรมของ นักเรียน จัดกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับโทษของบุหรีและบุหรีไฟฟ้า การจัดกิจกรรมรณรงค์อย่างต่อเนื่อง เช่น กิจกรรมรณรงค์เนื่องในวันงดสูบบุหรี การสร้างชมรมแกนนำเยาวชนปลอดบุหรี การจัดเวทีเสวนาและกิจกรรม สร้างแรงบันดาลใจ ให้เด็กและเยาวชนห่างไกลบุหรีและบุหรีไฟฟ้าตลอดจนส่งเสริมวินัยเชิงบวกเพื่อปรับเปลี่ยน ทัศนคติและพฤติกรรมของนักเรียนให้เห็นคุณค่าของการมีสุขภาพที่ดีและการใช้ชีวิตปลอดภัย ตลอดจนการ เชื่อมโยงกับกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ เช่น การสร้างพื้นที่สีเขียวและการจัดห้องเรียนปลอดภัยไร้มลทิน เพื่อให้นักเรียนได้ลงมือทำจริงและเห็นผลลัพธ์ที่จับต้องได้ เมื่อดำเนินงานไปแล้ว จะมีการวางแผนติดตามและ ประเมินผลการทำกิจกรรมอย่างเป็นระบบ ตามสภาพจริง การเก็บข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ ทั้งจาก แบบสอบถาม การสังเกตพฤติกรรม และการสะท้อนความคิดเห็นของนักเรียนและผู้เกี่ยวข้อง เพื่อตรวจสอบว่า การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายมากน้อยเพียงใด และยังมีปัญหาอุปสรรคด้านใดบ้าง สุดท้ายเราจะนำข้อมูลที่ได้ จากการดำเนินกิจกรรมมาสะท้อนผลและสรุปผล เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการปรับปรุง พัฒนากิจกรรมต่างๆ ให้มีความเหมาะสมและเกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ตลอดจนต่อยอดและขยายผลให้เกิดคุณค่าและความยั่งยืน ต่อไป เช่น การสร้างเครือข่ายเยาวชนปลอดบุหรีกับโรงเรียนอื่น การขยายผลสู่ครอบครัวและชุมชน และการ ต่อ ยอดไปสู่กิจกรรมสร้างสรรค์ใหม่ ๆ ที่เน้นการมีส่วนร่วมและความยั่งยืน เพื่อให้โรงเรียนเป็นพื้นที่แห่งการเรียนรู้ และพัฒนาพลเมืองประชาธิปไตยที่มีสุขภาวะที่ดีอย่างแท้จริง

๖. กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพนักเรียน

- จัดบอร์ดหน้าห้องสำนักงานคณะกรรมการสถานศึกษาเกี่ยวกับเรื่องโรคที่เกิดขึ้นจากบุหรี่

วันอาทิตย์ที่ ๗ ก.ย. ๖๔

- โครงการ สสส. คนหนึ่งพูด คนหนึ่งฟัง คนหนึ่งถาม คนหนึ่งตอบ
- เผยแพร่ความรู้ในคาบเรียนชุมนุมเรื่อง “ภัยจากบุหรี่ และบุหรี่ไฟฟ้า”

วันที่ ๒ ก.ย. ๖๔ สำนวณภาพปัญหา สาเหตุ ผลกระทบ และให้ความรู้เกี่ยวกับนิยามของบุหรี่และบุหรี่ไฟฟ้า รูปแบบ ลักษณะของบุหรี่ และบุหรี่ไฟฟ้า

วันที่ ๔ ก.ย. ๖๔ ค่านิยม ความเชื่อ และผลกระทบ ของการสูบบุหรี่ และบุหรี่ไฟฟ้า

วันที่ ๑๖ ก.ย. ๖๔ แนวทางการป้องกันและหลีกเลี่ยง ฝักรักษะการปฏิเสธ

มติที่ประชุม : เสนอกิจกรรมเพิ่มเติม

๑. กิจกรรมการประชุมคณะกรรมการทำงานแกนนำนักเรียนเพื่อขับเคลื่อนโครงการ สสส. ขอรูภาพของการประชุมในวันที่ ๑ ก.ย. ๖๔

๒. กิจกรรมพื้นที่ปลอดภัยไร้ควันพิษ ต้องรับดำเนินการจัดทำสื่อ

มติคณะกรรมการสถานศึกษา จำนวนในการเลือกวันในการจัดกิจกรรมพื้นที่ปลอดภัยไร้ควันพิษ

มติที่ ๑ ทำกิจกรรมในวันอังคารที่ ๔ ก.ย. ๖๔ จำนวน ๓๑ คน

มติที่ ๒ ทำกิจกรรมในวันศุกร์ที่ ๑๒ ก.ย. ๖๔ จำนวน ๒๗ คน

มติที่ ๓ ทำกิจกรรมในวันอังคารที่ ๑๖ ก.ย. ๖๔ จำนวน ๓๑ คน

สรุปมติคือ ทำกิจกรรมพื้นที่ปลอดภัยไร้ควันพิษในวันศุกร์ที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๖๔

เสนอปรับแก้การเผยแพร่ความรู้ในคาบเรียนชุมนุมเรื่อง “ภัยจากบุหรี่ และบุหรี่ไฟฟ้า”

วันที่ ๒ ก.ย. ๖๔ สำนวณภาพปัญหา สาเหตุ ผลกระทบ และให้ความรู้เกี่ยวกับนิยามของบุหรี่และบุหรี่ไฟฟ้า รูปแบบ ลักษณะของบุหรี่ และบุหรี่ไฟฟ้า และค่านิยม ความเชื่อ และผลกระทบ ของการสูบบุหรี่ และบุหรี่ไฟฟ้า

วันที่ ๔ ก.ย. ๖๔ แนวทางการป้องกันและหลีกเลี่ยง ฝักรักษะการปฏิเสธ บุหรี่ และบุหรี่ไฟฟ้า

วันที่ ๑๖ ก.ย. ๖๔ ข้อกฎหมายเกี่ยวกับบุหรี่ และบุหรี่ไฟฟ้า และให้ความรู้เกี่ยวกับความช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสรุปบทเรียน

จะส่งตัวกำหนดการให้ในวันที่ ๑ ก.ย. ๖๔ ก่อนเวลา ๐๐.๐๐ น.

มติรับรอง : เห็นชอบ ๓๓๓ คน ไม่เห็นชอบ ๐ คน

การจัดการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาโรงเรียนสันกำแพง
เพื่อวางแผนการดำเนินงานนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตย
ประเด็น การขับเคลื่อนโครงการส่งเสริมศักยภาพผู้เรียน กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพนักเรียน

การจัดกิจกรรมส่งเสริมความรู้เบื้องต้น รวมทั้งการสอบถาม สถานการณ์บุรีรัมย์และบุรีรัมย์ไฟฟ้าในเด็กและเยาวชน
ร่วมกับคณะกรรมการนักเรียน โรงเรียนสันกำแพง
วันที่ ๒ กันยายน ๒๕๖๘

การลงพื้นที่สำรวจข้อมูลชุมชน ประเด็น “บุรีรัมย์และบุรีรัมย์ไฟฟ้า”
ณ ชุมชนเทพบุตร อำเภอสันกำแพง
วันที่ ๗ กันยายน ๒๕๖๘

๒. การขยายผล/ต่อยอด นวัตกรรมเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยของท่านสู่ชุมชน หรือสถานศึกษาอื่น ๆ มีรูปแบบหรือกระบวนการอย่างไร (เอกสาร/รูปภาพประกอบ)

จากการดำเนินโครงการนวัตกรรม “ทิ้งให้ถูกที่ แยกให้ถูกถัง รวมพลังกำจัดขยะในโรงเรียน” ทำให้เราเห็นศักยภาพของนักเรียน ครู ชุมชน และภาคีเครือข่าย ในการร่วมกันขับเคลื่อนการจัดการขยะอย่างเป็นระบบ เกิดความต่อเนื่อง ยั่งยืน และที่สำคัญคือเป็นการดำเนินงานที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการส่งเสริมประชาธิปไตย ผ่านการมีส่วนร่วม การแสดงความคิดเห็น การรับฟังเสียงส่วนใหญ่ และการเคารพความคิดเห็นที่แตกต่าง การวางแผน และแนวทางขยายผลในอนาคต เพื่อให้โครงการดำเนินไปอย่างยั่งยืน โรงเรียนได้กำหนดแนวทางการต่อยอดและแผนการในอนาคต ดังนี้

๑. การสร้างพื้นที่ประชาธิปไตย เปิดโอกาสให้ทุกคนได้แสดงความคิดเห็นอย่างต่อเนื่อง ทั้งแบบออฟไลน์ และออนไลน์ เช่น เวทีประชุมกลุ่มย่อย แบบสอบถามดิจิทัล กลุ่มสนทนาออนไลน์ และแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดีย เพื่อรวบรวมข้อมูลไปสู่การกำหนดวัตถุประสงค์และการปรับปรุงกิจกรรม

๒. การพัฒนาสื่อรณรงค์หลากหลายรูปแบบ จากข้อเสนอแนะของทุกภาคส่วน มีการออกแบบสื่อใหม่ๆ เช่น เกมออนไลน์ การตูนอนิเมชันสองภาษา หนังสือการ์ตูน และนิทรรศการ ๓ มิติ เพื่อให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลายตามยุคสมัย

๓. การสร้างเครือข่าย ขยายความร่วมมือ ร่วมกับโรงเรียน ชุมชน หมู่บ้าน เทศบาลและหน่วยงานท้องถิ่น เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และร่วมกันพัฒนาการจัดการสิ่งแวดล้อมเชิงพื้นที่

กระบวนการจัดกิจกรรมเราได้ใช้วงจรคุณภาพ PDCA จากการดำเนินงานการขับเคลื่อนของเด็กและเยาวชนโดยแบ่งเป็น ๓ กิจกรรม คือ กิจกรรมส่งเสริมความรู้ เช่น มุ่งเน้นการคัดแยกขยะอย่างถูกต้องทั้งในโรงเรียนและชุมชนเพื่อให้เกิดการจัดการขยะอย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งส่งเสริมให้ทุกคนมีองค์ความรู้และสามารถเป็นแกนนำในการเผยแพร่ความรู้ได้ด้วยตนเอง กิจกรรมแก้ไขปัญหา เช่น มีการขยายเครือข่ายแกนนำ "สายลับดาวพิเศษ" เพื่อสร้างความตระหนักและบทบาทให้นักเรียนช่วยกันสอดส่องดูแลพฤติกรรมกาทิ้งขยะของทุกคนในโรงเรียนทำกิจกรรมวันงดใช้พลาสติกเพื่อให้ทุกคนเห็นถึงความแตกต่างและตระหนักถึงผลกระทบของปัญหาขยะที่เกิดขึ้น กิจกรรมปรับเปลี่ยนทัศนคติด้วยวินัยเชิงบวก เช่น ส่งเสริมให้ทุกคนช่วยกันสอดส่องดูแลสาธารณะสมบัติส่วนรวม สร้างวัฒนธรรมใหม่ที่ทำให้ทุกคนกล้าที่จะตักเตือนบุคคลที่กระทำผิด ด้วยวิธีการที่สุภาพเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ยั่งยืน จากการทำกิจกรรมเราได้มีการติดตามผล นักเรียนแกนนำที่ผ่านการอบรม ได้นำความรู้และทักษะที่ได้รับไปถ่ายทอดและต่อยอดให้แก่เพื่อน ๆ สมาชิกในห้องเรียน อันนำไปสู่การขยายผลในระดับชั้นเรียน เมื่อทุกคนมีความรู้ สามารถเป็นแกนนำในการเผยแพร่ข้อมูลต่อไปยังครอบครัว และต่อยอดไปสู่ชุมชน อีกทั้งยังเกิดการประสานความร่วมมือกับเทศบาล เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และพัฒนาการจัดการสิ่งแวดล้อมร่วมกัน โดยเราจะมีการวิเคราะห์ปัญหาเชิงพื้นที่และระดมความคิดเห็นจากทุกภาคส่วนเพื่อนำมาต่อยอดพัฒนากิจกรรม เช่น กิจกรรมและเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างชุมชนกับโรงเรียน เพื่อให้ทุกกลุ่มเป้าหมายมีสิทธิในการเสนอแนะ รวมถึงการระดมความคิดเห็น ให้ทุกเสียงสะท้อนถูกนำมาใช้จริง และในทุกกิจกรรมเราจะมีการใช้กระบวนการ “การส่งเสริมการมีส่วนร่วมอย่างมีความหมาย” ทำให้การทำงานมีความต่อเนื่อง รวมถึงเราได้มีการลงพื้นที่ชุมชนเพื่อสร้างเครือข่ายการเรียนรู้และแกนนำสิ่งแวดล้อมที่สามารถถ่ายทอดความรู้ต่อเนื่องไปยังพื้นที่อื่น ๆ สร้างค่านิยมเชิงบวกต่อสิ่งแวดล้อม ทำให้กิจกรรมเป็นแนวปฏิบัติที่ยั่งยืนในระดับโรงเรียน ชุมชน และสังคม

การดำเนินงานทั้งหมดตั้งอยู่บนฐานของการมีส่วนร่วมที่แท้จริง จะทำให้ทุกภาคส่วนรู้สึกว่าเป็นเจ้าของร่วมกัน โรงเรียนจึงมีความเชื่อมั่นว่า การแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียนจะประสบความสำเร็จและขยายผลไปสู่ชุมชนได้อย่างยั่งยืน อีกทั้งยังช่วยปลูกฝังให้นักเรียนเติบโตเป็น พลเมืองที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ตามวิถีประชาธิปไตย

ภาพประกอบ

ภาพกิจกรรมหลังจากวันที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๖๘ (หลังจากคณะกรรมการลงพื้นที่)

การต้อนรับคณะศึกษาดูงาน จากโรงเรียนบวศกรกน้อย จังหวัดเชียงใหม่
วันที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๖๘

การประชุมและเผยแพร่ผลงานนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตย
ในเวทีการประชุมผู้นำนักเรียน (คณะกรรมการสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่)
วันที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๖๘

การนำเสนอผลการดำเนินงานในการประชุมวิชาการแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ พลังนวัตกรรมคุณภาพการศึกษา
นโยบายจุดเน้นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่
“พลังนวัตกรรมคุณภาพการศึกษา นโยบายจุดเน้นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่”
วันที่ ๓๐ สิงหาคม ๒๕๖๘

การประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาโรงเรียนสันกำแพง ครั้งที่ ๘/๒๕๖๘
เพื่อสรุปบทเรียน และร่วมวางแผนการดำเนินงานต่อเนื่องในช่วงเดือนกันยายนให้เกิดประสิทธิภาพ
วันที่ ๑ กันยายน ๒๕๖๘

กิจกรรมนิทรรศการเคลื่อนที่ส่งเสริมสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียน
วันที่ ๒ กันยายน ๒๕๖๘

การประสานวางแผนการจัดกิจกรรมส่งเสริมสิ่งแวดล้อม
พร้อมทั้งการสำรวจเส้นทางการจัดการขยะ ร่วมกับเทศบาลตำบลสันกำแพง ในการจัดการขยะในชุมชน
วันที่ ๓ กันยายน ๒๕๖๘

การลงพื้นที่เผยแพร่ความรู้โครงการ “ทิ้งให้ถูกที่ แยกให้ถูกถัง รวมพลังกำจัดขยะในโรงเรียน”
ณ ชุมชนเทพบุตร อำเภอสันกำแพง
วันที่ ๗ กันยายน ๒๕๖๘

ร่วมติดตามการขยายผล และประสานความร่วมมือการจัดการขยะในชุมชน
ร่วมกับสภาเด็กและเยาวชนตำบลแช่ช้าง (บ้านดอนปิ่น) และปราชญ์ชุมชน
นายสุชาติ โพธิ์คำ สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลแช่ช้าง

แผนการดำเนินงานและการขยายผลงานนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตย ในปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๙

ผลงาน: ประชาธิปไตยแนวคิดใหม่ BCC Public Hearing (BCCPH)

ทีม: กรุงเทพมหานครวิทยาลัย

ผู้ประสานงาน: นาย ณ์พล ธีรวิจิตรกุล

โทรศัพท์: ๐๘๖-๕๔๗-๕๘๘๑

๑. แผนการดำเนินงานผลงานนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตย ในปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๙

กรอบเวลาและเป้าหมาย

ระยะดำเนินการ: ๑ ต.ค. ๒๕๖๘ – ๓๐ ก.ย. ๒๕๖๙

เป้าหมายหลัก:

๑. ทำเวทีรับฟังแบบพิจารณาพร้อมให้ต่อเนื่อง ครอบคลุมประเด็นสำคัญในโรงเรียน และเชื่อมกับชุมชน
๒. จัดตั้งและขับเคลื่อน คณะกรรมการนักเรียนระดับชั้น ทำงานคู่สถานักเรียน
๓. ยกระดับระบบมีส่วนร่วมดิจิทัลด้วยแบบสอบถามออนไลน์และ QR Code
๔. สรุปผลสาธารณะ และจัดทำ “คู่มือมาตรฐานเวทีรับฟังในสถานศึกษา

Workstreams (สายงานหลัก)

๑. เวทีรับฟัง (Public Hearing) -- รวม/เฉพาะประเด็น/ออนไลน์
ประเด็นหลักที่ใช้จริง: ระเบียบการแต่งกาย ความปลอดภัย โทรศัพท์ สุขภาพจิต bully ฯลฯ
๒. ผู้นำเยาวชนและโครงสร้างตัวแทน
สถานักเรียน + คณะกรรมการนักเรียนระดับชั้น เพื่อความต่อเนื่องงานทั้งปี
๓. ข้อมูลและดิจิทัลมีส่วนร่วม
แบบสอบถามออนไลน์ ระบบ QR และการเปิดเผยผลอย่างโปร่งใส
๔. เชื่อมกับชุมชน/ท้องถิ่น
เวทีร่วมกับหน่วยงานเขตพื้นที่และองค์กรท้องถิ่น
๕. มาตรฐานและคู่มือ
รวบรวมกระบวนการที่พิสูจน์ผลไว้เป็นคู่มือเผยแพร่

แผนรายไตรมาส (กิจกรรม-ผู้รับผิดชอบ-ผลผลิต-KPI)

Q๑ (ต.ค.-ธ.ค. ๒๕๖๘)

๑. ตั้งคณะกรรมการอำนวยการและคณะทำงานข้อมูล
ผู้รับผิดชอบ: ผู้บริหารโรงเรียน/ครู/สถานักเรียน
ผลผลิต: TOR คณะทำงาน, ปฏิทินทั้งปี
KPI: แผนปฏิบัติการอนุมัติในเดือน ต.ค.
๒. แต่งตั้ง คณะกรรมการนักเรียนระดับชั้น ทุกระดับ
ผู้รับผิดชอบ: ครูประจำชั้น/สถานักเรียน
ผลผลิต: รายชื่อคณะกรรมการแต่ละชั้น
KPI: ครบ $\geq$ ๙๕% ของห้องเรียนในเดือน พ.ย.

๓. เวทีใหญ่ครั้งที่ ๑ + เวทีย่อย ๑ เรื่องเร่งด่วน
โฟกัส: ระเบียบการแต่งกาย/ความปลอดภัย/โทรศัพท์ (เลือก ๑)
ผลผลิต: บันทึกข้อเสนอเชิงนโยบาย, มติและ timeline ทดสอบ/ทบทวน
๔. เปิด แบบสอบถามออนไลน์/QR รอบฐานข้อมูล (baseline)
ผู้รับผิดชอบ: คณะทำงานข้อมูล
ผลผลิต: dataset แรก, สรุปผลฉบับย่อ
KPI: ผู้ตอบรวม $\geq 1,000$ ราย, ความครบถ้วนข้อมูล $\geq 95\%$

Q๒ (ม.ค.-มี.ค. ๒๕๖๙)

๑. เวทีย่อยเชิงประเด็น ๒-๓ ครั้ง
โฟกัส:
 - Sport Day ทบทวนหลักเกณฑ์การแต่งกายและรองเท้ากีฬา ตามข้อเสนอที่มีอยู่จริง
 - จัดเก็บโทรศัพท์ในห้องเรียน ติดตามผลและปรับวิธีสื่อสารเชิงวินัยบวก
ผลผลิต: รายงานวิเคราะห์ ๓ ประเด็น, ข้อเสนอเชิงปฏิบัติ
๒. อบรม “ภาวะผู้นำ-อภิปรายเชิงเหตุผล-จัดการข้อขัดแย้ง” รุ่นที่ ๑
ผู้รับผิดชอบ: สภานักเรียน/ครูพี่เลี้ยง
KPI: ผ่านอบรม ≥ 80 คน, ทำกิจกรรมหน้าที่ชั้นเรียนครบ ๑๐๐%
๓. เผยแพร่ “สรุปความก้าวหน้ากลางปี”
KPI: เผยแพร่สาระณะในเว็บไซต์/บอร์ดโรงเรียน

Q๓ (เม.ย.-มิ.ย. ๒๕๖๙)

๑. เวทีร่วมโรงเรียน-ชุมชน/องค์กรท้องถิ่น ๑ ครั้ง
โฟกัส: ประเด็นความปลอดภัยรอบโรงเรียน/สภาพแวดล้อมการเรียนรู้
KPI: ผู้เข้าร่วมทุกภาคส่วน ≥ 150 คน, ได้ข้อเสนอรวม ๕ ข้อขึ้นไป
๒. เวทีย่อยเรื่อง รายวิชาเลือก (FE) เพื่อเสริมทักษะพลเมืองยุคใหม่
เนื้อหาอ้างอิง: การนำเสนอ การเงินส่วนบุคคล ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา
KPI: ร่างเมนูวิชาเลือก ๓ วิชา พร้อมโครงร่างผลลัพธ์การเรียนรู้
๓. จัดทำร่าง “มาตรฐาน/คู่มือเวทีรับฟังในสถานศึกษา”
KPI: ร่างฉบับทดลองใช้งานภายใน มิ.ย.

Q๔ (ก.ค.-ก.ย. ๒๕๖๙)

๑. เวทีใหญ่ครั้งที่ ๒ สรุปมติทั้งปี และแผนปีถัดไป
KPI: มติและ Roadmap ปี ๒๕๗๐ ผ่านฉันทามติห้องรวม
๒. ปิดแบบสอบถามปลายปี และรายงานผลฉบับสมบูรณ์
KPI: ความพึงพอใจรวม $\geq 80\%$ และอัตราการเห็นด้วยในประเด็นหลักไม่ต่ำกว่าฐานปี ๒๕๖๖ ที่เคยทำได้
สูงในหลายหัวข้อ (ทรงผม/เครื่องแบบ/Sport Day)

๓. ออก “คู่มือมาตรฐานเวทีรับฟังในสถานศึกษา” ฉบับเผยแพร่

KPI: เผยแพร่สาธารณะและส่งต่อให้โรงเรียนเครือข่าย ≥ 10 แห่ง

ตาราง RACI (ย่อ)

- Responsible: คณะทำงาน BCCPH / สถานักเรียน / คกก.นักเรียนระดับชั้น
- Accountable: ผู้บริหารโรงเรียน
- Consulted: ครู ผู้ปกครอง ศิษย์เก่า หน่วยงานท้องถิ่น
- Informed: นักเรียนทั้งโรงเรียน ชุมชนรอบโรงเรียน

ตัวชี้วัดหลัก (KPI) รายปี

- จำนวนเวที ≥ 5 ครั้ง/ปี และครอบคลุมทุกภาคส่วน (รวม/ย่อย/ออนไลน์)
- สัดส่วนผู้เข้าร่วมตามกลุ่มเป้าหมาย $\geq 70\%$ ของแต่ละกลุ่ม
- ความพึงพอใจรวม $\geq 80\%$
- มี “คู่มือมาตรฐาน” และ “รายงานผลปลายปี” เผยแพร่สาธารณะ
- มีการแต่งตั้งและดำเนินงาน คณะกรรมการนักเรียนระดับชั้น ครบทุกระดับชั้น

ผลผลิตสำคัญ (Deliverables)

- บันทึกมติและข้อเสนอเชิงนโยบายจากทุกเวที
- Dataset กลางปี-ปลายปีจากแบบสอบถามออนไลน์/QR
- คู่มือมาตรฐานเวทีรับฟังในสถานศึกษา
- รายงานผลฉบับสมบูรณ์ พร้อมภาคผนวกตารางฉันทามติและสถิติสำคัญ (ทรงผม/เครื่องแบบ/Sport Day ฯลฯ)

สามารถติดตามผลความคืบหน้าได้ใน Website ดังต่อไปนี้

<https://huggingface.co/spaces/moonoi/progress-report-bcc>

๒. การขยายผล/ต่อยอด นวัตกรรมเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยของท่านสู่ชุมชน หรือสถานศึกษาอื่น ๆ มีรูปแบบหรือกระบวนการอย่างไร (เอกสาร/รูปภาพประกอบ)

กรอบแนวคิดการขยายผล (What to replicate)

- เวทีรับฟังมาตรฐานทั้งปี: เวทีย่อยตามประเด็น + เวทีรวมทั้งโรงเรียน + เวทีออนไลน์ พร้อมบันทึก-สรุป-ประกาศผล และติดตามผลอย่างเป็นทางการ. จุดเด่นคือเชิญครู ผู้ปกครอง ศิษย์เก่า เข้าร่วมอย่างเท่าเทียมกับนักเรียน และนำผลไปสู่การเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบายจริง.
- ตัวแทนผู้เรียน “สองชั้น”: สถานักเรียนทำงานคู่กับ “คณะกรรมการนักเรียนระดับชั้น” ครอบคลุมทุกห้อง แก้ปัญหาความไม่ต่อเนื่องของผู้นำกิจกรรม.
- เครื่องมือดิจิทัลโปร่งใส: แบบสอบถามออนไลน์และ QR Code สำหรับเสนอความคิดเห็น ใช้เป็นวงรอบข้อมูลรองรับการตัดสินใจ.
- โจทย์เนื้อหาที่ขยายผลได้ทันที: ระเบียบการแต่งกาย Sport Day ระบบเก็บมือถือ สุขภาพจิต bully ฯลฯ ซึ่งเคยใช้จริงและมีฉันทามติรองรับ.

แผนขยายผล ๓ ระยะ (Scale-up Tiers)

๑. Pilot โรงเรียนเดี่ยว (๘-๑๒ สัปดาห์): ตั้งทีม-ตั้งโครงสร้างตัวแทน-เปิดเวทีย่อย ๑ เรื่อง-สรุปผล-ทดลองแนวปฏิบัติ
๒. Cluster ๕-๑๐ โรงเรียน (๑ ภาคเรียน): ใช้ชุดเครื่องมือเดียวกัน ผูกแกนนำร่วมกัน ประชุมแลกเปลี่ยนผลทุกเดือน
๓. ระดับเขต/จังหวัด (๑ ปี): เวทีโรงเรียน-ชุมชนร่วม เชื่อมโยงข้อเสนอเชิงนโยบายระดับพื้นที่ และคู่มือฉบับเผยแพร่สาธารณะ (แนวนี้นสอดคล้องกับแผน “ทำคู่มือ-เชื่อมเขตพื้นที่/ท้องถิ่น”).

กระบวนการ ๗ ขั้น (Replication Playbook) พร้อมสิ่งที่ส่งมอบ

๑. เตรียมความพร้อม
 - แต่งตั้งคณะทำงาน กำหนดปฏิทินเวที และเอกสารยินยอม/PDPA
 - Deliverables: TOR, ปฏิทิน, แบบฟอร์มยินยอม, แนวปฏิบัติข้อมูลส่วนบุคคล. (เวทีต้องมีการสรุป-ติดตามผลเป็นระบบ)
๒. จัดโครงสร้างตัวแทน
 - ตั้ง “คณะกรรมการนักเรียนระดับชั้น” ให้ครบทุกห้อง ทำงานคู่สภานักเรียน
๓. ตั้งค่าระบบดิจิทัล
 - เปิดแบบสอบถามออนไลน์/QR รวบรวมข้อมูล และรับข้อเสนอรายเดือน
๔. ดำเนินเวทีตามมาตรฐาน
 - เวทีย่อยตามประเด็น → เวทีรวม → เวทีออนไลน์ ใช้ “พิจารณาร่วม (deliberation)” แทนตัดสินใจด้วยเสียงข้างมาก
๕. ทดลอง-ประเมิน-ปรับปรุง
 - ทดลองแนวปฏิบัติที่เห็นพ้อง เช่น เกม Sport Day หรือระบบเก็บมือถือ แล้วประเมินผลจากข้อมูลจริง
๖. สื่อสารสาธารณะและเปิดข้อมูล
 - สรุปผลอย่างเป็นทางการ เผยแพร่ต่อชุมชนโรงเรียน/ชุมชนภายนอก และทำอินโฟกราฟิก/เอกสารสรุป

เอกสารประกอบพิจารณาผลงาน

๗. เชื่อมชุมชน/ขยายเครือข่าย
 - เวทีร่วมเขตพื้นที่/ท้องถิ่น, จัดทำ “คู่มือเวทีรับฟังในสถานศึกษา” แจกเครือข่าย
 - Deliverables: เวทีร่วมชุมชน, คู่มือฉบับเผยแพร่.

SOP เวที (รอบหนึ่งประเด็น) แบบ D-๑๔ → D+๑๔

- D-๑๔ ถึง D-๑๐: เก็บอินพุตผ่านแบบสอบถาม/QR, ร่างวาระ, เชิญภาคส่วนร่วม (ครู-ผู้ปกครอง-ศิษย์เก่า-นักเรียน).
- D-๗: ส่งเอกสารวาระ+เกณฑ์การนำเสนอ, ตั้งผู้จัดบันทึก/ผู้กลั่นกรอง
- D-Day: เวทีย่อยแบบพิจารณาร่วม, บันทึกข้อเสนอ/ฉันทามติ.
- D+๓: เผยแพร่บันทึก-มติ-ไทม์ไลน์ทดลองใช้
- D+๑๔: รายงานผลทดลองรอบแรก และนัดหมายรอบปรับปรุง

ชุดเครื่องมือ (Toolkit) ที่ส่งมอบได้ทันที

- PH-๐๑ เทมเพลตวาระเวที (ย่อย/รวม/ออนไลน์)
- PH-๐๒ แบบฟอร์มยินยอม/PDPA

- PH-๐๓ แบบสอบถามออนไลน์ (ก่อน-หลัง) + QR
- PH-๐๔ แบบบันทึกเวที/มติ + ตัวอย่างแนวปฏิบัติทดลอง
- PH-๐๕ อินโฟกราฟิกสรุปผล + รายงานสั้นหนึ่งหน้า
- PH-๐๖ คู่มือ “มาตรฐานเวทีรับฟังในสถานศึกษา” (ฉบับเผยแพร่) — แนวทางนี้อยู่ในแผนพัฒนาที่ระบุไว้แล้ว.

กรอบติดตามประเมินผล (M&E)

- **Baseline/Benchmark:** ใช้ผลสำรวจเดิมเป็นค่าตั้งต้น เช่น ทรงผมเห็นด้วย ๑,๗๙๘/๑,๙๓๙ และ เครื่องแบบ-ไปรเวท-Sport Day เห็นด้วย ๑,๙๐๙/๑,๙๓๙.
- **KPI:** จำนวนเวทีครบ ๓ รูปแบบ/ภาคเรียน, การเข้าร่วม $\geq ๗๐\%$ ต่อกลุ่มเป้าหมาย, ความพึงพอใจ $\geq ๘๐\%$, จำนวนข้อเสนอนำไปทดลองใช้ ≥ ๓ ประเด็น
- **Outcome เชิงพฤติกรรม:** ความร่วมมือและความเข้าใจเหตุผลของระเบียบเพิ่มขึ้น ตามแนวคิด “วินัยเชิงบวก.”

โครงสร้างบทบาทและธรรมาภิบาล (RACI ย่อ)

- **Responsible:** คณะทำงานเวที, คณะกรรมการนักเรียนระดับชั้น, สภานักเรียน.

เอกสารแนบ

- **Accountable:** ผู้บริหารโรงเรียน
- **Consulted:** ครู, ผู้ปกครอง, ศิษย์เก่า, หน่วยงานท้องถิ่น (เข้าร่วมเท่าเทียม).
- **Informed:** ชุมชนโรงเรียน/ภายนอก ผ่านรายงานและสื่อสารณะ.

ประเด็นเนื้อหาที่ต่อยอด (ตัวอย่างใช้งานจริง)

- **ระเบียบ Sport Day:** โครงสร้างข้อกำหนดปัจจุบัน-ข้อเสนอใหม่-เหตุผลด้านกิจกรรม/สุขภาพ. ใช้เป็นเคสตัวอย่างในโรงเรียนเครือข่าย.
- **รายวิชาเลือกเพื่อทักษะพลเมืองยุคใหม่:** การนำเสนอ การเงินส่วนบุคคล ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ฯลฯ เป็นแพ็คเกจ “เมนูวิชา” ที่โรงเรียนอื่นหยิบไปใช้ได้.

การเชื่อมชุมชน/เขตพื้นที่

- จัด “เวทีโรงเรียน-ชุมชนร่วม” เพื่อยกระดับข้อเสนอที่กระทบพื้นที่ เช่น ความปลอดภัย สภาพแวดล้อม การเรียนรู้ และใช้ผลเวทีเป็นฐานต่อรอง/กำหนดนโยบายในระดับเขต/ท้องถิ่น (ระบุไว้ในแผนพัฒนาต่อยอด).

หลักฐานเชิงฉันทามติ (อ้างอิงเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือเมื่อขยายผล)

- รองเท้า-ถุงเท้า-Sport Day เห็นด้วยรวม ๑,๘๘๙/๑,๙๓๙.
- ทรงผม เห็นด้วยรวม ๑,๗๙๘/๑,๙๓๙.

แผนการดำเนินงานและการขยายผลงานนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตย ในปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๙
ผลงาน CIVICROUTE : ทางเดินประชาธิปไตย สู่ความปลอดภัยบนท้องถนน
ทีม สภานักเรียนโรงเรียนปะทิววิทยา
ผู้ประสานงาน นายจตุรงค์ จันทะนาเขต โทรศัพท์ ๐๖๑-๘๙๖๔๗๙๑
.....

๑. แผนการดำเนินงานผลงานนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตย ในปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๙

สภานักเรียนโรงเรียนปะทิววิทยามีแผนการดำเนินงานผลงาน CIVIC ROUTE : ทางเดินประชาธิปไตยสู่ความปลอดภัยบนท้องถนน ซึ่งเป็นนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตย ในปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๙ ดังนี้

๑. “ตั้งหลัก-ตั้งระบบ”

- ประชุมทบทวนผลปีที่ผ่านมา ระบุจุดแข็ง/จุดพัฒนา กำหนด KPI ปี ๒๕๖๙ เช่น อัตราสวมหมวกกันน็อก $\geq 90\%$, รถนักเรียนทำ พ.ร.บ. $\geq 95\%$, คะแนนพึงพอใจชุมชน $\geq 85\%$
- เว็บไซต์ “เปิดใจ-เปิดข้อมูล” รับฟังทุกฝ่าย (นักเรียน/ครู/ผู้ประกอบการ/ชุมชน) เก็บข้อมูลด้วยแบบฟอร์ม Google Forms และสติกเกอร์โหวตหน้างาน
- พัฒนารฐานข้อมูล Civic Route โดยคุณครูและนักเรียนพัฒนาแอปพลิเคชันบันทึก: เจ้าของรถ/เลขทะเบียน/สถานะ พ.ร.บ./วันหมดอายุ/ภาพรถ และตั้ง แดชบอร์ด แสดงผลรายสัปดาห์ (Google Data Studio/Looker)
- จัดทำร่างคู่มือ (Tool Kit) “โรงเรียนประชาธิปไตยปลอดภัย” เป็นแม่แบบเว็บไซต์รับฟัง, แบบโหวต QR, เช็กलिस्टตรวจหมวก, แบบประเมินความพึงพอใจ, สคริปต์สื่อสารเสียงตามสาย
- แคมเปญเปิดปี “หมวกกันน็อก ๑๐๐%” โดยมีจุดตรวจเข้า ๒ จุด และระบบเตือนเพื่อน (Buddy Alert) + ถ่ายภาพยืนยัน (ไม่ระบุตัวตน)

ผลลัพธ์ที่ ๑ : KPI ชัด ระบบข้อมูลทำงาน คู่มือเว็บไซต์รับฟังพร้อมใช้ แดชบอร์ดออนไลน์ขึ้นกราฟได้จริง

๒. “ลงมือ-ลงพื้นที่”

- Walk Rally ความปลอดภัยทางถนน (๔-๖ ฐาน) ร่วมตำรวจ/รพ./คปภ. นักเรียนเป็นพื้นฐาน ทดลองสถานการณ์จริง (ข้ามทาง/จอดรับ-ส่ง/เบรกฉุกเฉิน)
- สื่อสร้างสรรค์โดยนักเรียน ซึ่งจัดทำคลิปสั้น (๓๐-๖๐ วินาที) + อินโฟกราฟิก + เสียงตามสาย สัปดาห์ละ ๑ ครั้ง
- ปักธงจุดเสี่ยงหน้าโรงเรียน (สติกเกอร์/สัญลักษณ์ทางจราจรโทน ดำ-เหลือง-ขาว)
- สุ่มตรวจเข้า สัปดาห์ละ ๒ วัน บันทึกผลลงแดชบอร์ด (หมวกกันน็อก/ที่จอด/พฤติกรรมเสี่ยง)

ผลลัพธ์ที่ ๒ : พฤติกรรมเปลี่ยนเห็นชัด สื่อสม่ำเสมอ ข้อมูล Real-time ใช้คุยในที่ประชุมได้

๓. “เชื่อมชุมชน-ร่วมออกกติกา”

- ตั้งคณะกรรมการชุมชน-โรงเรียน (ผู้ประกอบการ/ร้านค้า/วิน/ผู้นำท้องถิ่น) นัดสำรวจทางเท้า ทางข้าม จอดรับ-ส่ง และทำแผนแก้ไขระยะสั้น-ยาว
- เว็บไซต์ประชาคม “ธรรมนูญความปลอดภัยของเรา” โดยนักเรียนรวบรวมข้อเสนอ ร่างกติกา เปิดโหวตทั้งออนไลน์ (QR) และออฟไลน์ และ ลงนามร่วม
- เส้นทางปลอดภัย-จอดรับส่งเป็นระบบ ทำป้ายพื้น/กรวย/สติกเกอร์ทางเท้า ทดลองใช้ ๓๐ วัน แล้วเก็บเสียงสะท้อน

- อัปเดตฐานข้อมูล/แอปแจ้งเตือน โดยตั้งระบบแจ้งเตือนวันหมดอายุ พ.ร.บ./ภาษีรถ ผ่าน Line กลุ่มชั้นเรียน

ผลลัพธ์ที่ ๓ : มี “ธรรมนูญความปลอดภัย” ที่ทุกฝ่ายยอมรับ จุดเสี่ยงถูกลด/แก้ไขด้วยการมีส่วนร่วม

๔. “ประเมิน-ยกระดับ-เผยแพร่”

- ประเมินผลร่วม (Mixed-Methods) โดยทำแบบสอบถามเชิงปริมาณ + เวทีสะท้อนเชิงคุณภาพ + ตรวจสอบสถิติตำรวจ/รพ. (เท่าที่เข้าถึงได้) และฐานข้อมูลจากเว็บไซต์ Thai RSC

- Civic Route Open House โชว์แดชบอร์ด/สื่อ/เส้นทางปลอดภัย จัดนิทรรศการให้ชุมชนและโรงเรียนเครือข่าย

- สรุปบทเรียนเป็น E-book/เว็บไซต์ย่อย โดยรวมคู่มือ เทมเพลต ไฟล์ดาวน์โหลด พร้อมคลังสื่อ

- ผลักดันเชิงนโยบายท้องถิ่น โดยส่งข้อเสนอถึง อบท./เขตพื้นที่ฯ เพื่อบรรจุในแผนท้องถิ่น (เช่น งบทำทางข้าม/ไฟกะพริบ)

ผลลัพธ์ที่ ๔ : รายงานตรวจสอบได้ โมเดลพร้อมโอนถ่าย ข้อเสนอเชิงนโยบายถูกหยิบไปใช้

๒. การขยายผล/ต่อยอด นวัตกรรมเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยของท่านสู่ชุมชน หรือสถานศึกษาอื่น ๆ มีรูปแบบหรือกระบวนการอย่างไร (เอกสาร/รูปภาพประกอบ)

สภานักเรียนโรงเรียนปะทิววิทยา มีการขยายผลผลงาน CIVIC ROUTE : ทางเดินประชาธิปไตยสู่ความปลอดภัยบนท้องถนน ซึ่งเป็นนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตย สู่สถานศึกษาในเครือข่ายได้แก่ โรงเรียนอนุบาลปะทิว โรงเรียนมาบอำมฤตวิทยา และโรงเรียนชุมชนทะเลทรัพย์ โดยมีรูปแบบการดำเนินกิจกรรมคือ สภานักเรียนโรงเรียนปะทิววิทยา ไปให้ความรู้ มอบคู่มือแก่ห้องสมุดโรงเรียน แจกแผ่นพับ และเล่นดนตรี ขับร้องเพลง ให้โรงเรียนในเครือข่ายได้ฟังเพื่อสร้างความบันเทิงทั้งมีสาระเกี่ยวกับความปลอดภัยบนท้องถนน รวมถึงการจัดกิจกรรมระยะสั้นเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนในโรงเรียนเครือข่ายตระหนักถึงการใช้ใช้รถใช้ถนน และการนำวิถีประชาธิปไตยมาใช้ในการแก้ปัญหา ผลลัพธ์ที่ได้ คณะผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา และนักเรียนในโรงเรียนเครือข่าย ให้การต้อนรับและให้ความร่วมมือตลอดการทำกิจกรรม

การจัดกิจกรรม ณ โรงเรียนอนุบาลปะทิว

การจัดกิจกรรม ณ โรงเรียนชุมชนบ้านทะเลทรัพย์

การจัดกิจกรรม ณ โรงเรียนมาบอำมฤตวิทยา

นอกจากนี้สถานักเรียนโรงเรียนปะทิววิทยา ยังมีการเผยแพร่ข่าวสาร โดยการสะท้อนผลลัพธ์การทำงาน ผ่านการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษา และการประชุมระดับอำเภอที่มีการร่วมกันของหัวหน้าส่วนราชการ เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาเรื่องความปลอดภัยบนท้องถนนระดับชุมชน เพื่อให้เกิดวัฒนธรรมการใช้รถใช้ถนนบนวิถีของประชาธิปไตย

การลงนามบันทึกข้อตกลงในการร่วมกันขับเคลื่อนด้านความปลอดภัยบนท้องถนนของโรงเรียนและชุมชน

แผนการดำเนินงานและการขยายผลงานนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตย ในปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๙
ผลงาน โครงการลูกค้าเหลืองสืบสานวัฒนธรรม ประเพณี วิถีคนเมืองลี สุพลัง SOFT POWER ปีที่๔
ทีม สภานักเรียนโรงเรียนเวียงเจดีย์วิทยา
ผู้ประสานงาน นางสุภาพร ใจปวน โทรศัพท์ ๐๘๕-๕๒๕-๔๗๘๓

๑. แผนการดำเนินงานผลงานนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตย ในปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๙

๑.๑ หลักการและเหตุผล

สภานักเรียนโรงเรียนเวียงเจดีย์วิทยา มีความตั้งใจที่จะพัฒนาโครงการลูกค้าเหลืองสืบสานวัฒนธรรม ประเพณี วิถีคนเมืองลี สุพลัง SOFT POWER ปีที่ ๕ เพื่อเป็นการต่อยอดโครงการสู่ชุมชน รวมถึงส่งเสริม และเผยแพร่เอกลักษณ์ ความคิดสร้างสรรค์ และวัฒนธรรมของท้องถิ่น ให้เป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ยังเป็นการปลูกฝังจิตสำนึก ความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของตนเองให้แก่เยาวชน และประชาชนทั่วไป อีกทั้งยังเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจอย่างสร้างสรรค์ และสร้างโอกาสในการพัฒนาท้องถิ่น ให้เกิดความยั่งยืน ทั้งในระดับชุมชน และระดับประเทศ

๑.๒ วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียน คณะครู และผู้บริหาร โรงเรียนเวียงเจดีย์วิทยา รวมถึงหน่วยงาน องค์กร และชุมชนที่เกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมในสร้างสรรค์กิจกรรม สะท้อนพลัง SOFT POWER วัฒนธรรมท้องถิ่น ให้เกิดความยั่งยืน

๑.๓ เป้าหมาย

เป้าหมายเชิงปริมาณ

- นักเรียนโรงเรียนเวียงเจดีย์วิทยา จำนวน ๑,๗๐๐ คน
- ผู้บริหาร และคณะครูโรงเรียนเวียงเจดีย์วิทยา จำนวน ๘๐ คน
- หน่วยงาน องค์กร และชุมชนที่เกี่ยวข้อง จำนวน ๑๐๐ คน

เป้าหมายเชิงคุณภาพ

- นักเรียน คณะครู และผู้บริหาร โรงเรียนเวียงเจดีย์วิทยา รวมถึงหน่วยงาน องค์กร และชุมชนที่เกี่ยวข้อง ร้อยละ ๘๐ ขึ้นไป มีส่วนร่วมในสร้างสรรค์กิจกรรม สะท้อนพลัง SOFT POWER วัฒนธรรมท้องถิ่น

๑.๔ ขั้นตอนการดำเนินงานและกิจกรรม

ที่	รายการ/กิจกรรมสำคัญ	ระยะเวลา
๑	ประชุมคณะบริหารงานสภานักเรียน เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ความจำเป็นในการจัดทำโครงการ / แต่งตั้งคณะกรรมการ เพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินการ วิธีการ และหน้าที่ความรับผิดชอบ	๒๕ กันยายน ๒๕๖๘
๒	ขออนุมัติโครงการจากผู้บริหาร	๓๐ กันยายน ๒๕๖๘
๓	ดำเนินการอบรม ตามแผนงานที่กำหนด	พฤศจิกายน ๒๕๖๘ - สิงหาคม ๒๕๖๙
๔	สรุป และประเมินผลโครงการ	กันยายน ๒๕๖๙

๑.๕ งบประมาณ

รายการ	รายละเอียด	จำนวนเงิน
ค่าวัสดุอุปกรณ์	วัสดุฝึกทำผ้าย้อมดินเห็ดลม , วัสดุดิบและส่วนผสม	๕,๐๐๐ บาท
ค่าจ้างวิทยากร	ปราชญ์ชุมชน	๕,๐๐๐ บาท
รวมทั้งหมด		๑๐,๐๐๐ บาท

๒. การขยายผล/ต่อยอด นวัตกรรมเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยของท่านสู่ชุมชน หรือสถานศึกษาอื่น ๆ มีรูปแบบหรือกระบวนการอย่างไร

สถานักเรียนได้มีการขยายผลโครงการลูกดำเหลือง สืบสาน วัฒนธรรม ประเพณี วิถีคนเมืองลี สุพลัง SOFT POWER ปีที่ ๔ ให้กับนักเรียนในโรงเรียนโดยได้จัดกิจกรรมให้กับนักเรียนได้เข้าใจเกี่ยวกับ วัฒนธรรม ประเพณี วิถีของชุมชนตนเองมากยิ่งขึ้น และนอกจากนี้ยังเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการเพื่อให้สถานักเรียนได้นำข้อคิดเห็นของนักเรียนมาพัฒนากิจกรรมในปีถัดไป

สถานักเรียนได้มีการขยายผลโครงการลูกดำเหลือง สืบสาน วัฒนธรรม ประเพณี วิถีคนเมืองลี สุพลัง SOFT POWER ปีที่ ๔ ให้กับสถานักเรียนโรงเรียนที่เป็นเครือข่ายในการเข้ามาศึกษาดูงาน การปฏิบัติที่เป็นเลิศของสถานักเรียนโรงเรียนเวียงเจดีย์วิทยา เพื่อที่โรงเรียนเครือข่ายได้นำแนวคิด หลักการ วิธีการ และการดำเนินโครงการของสถานักเรียนโรงเรียนเวียงเจดีย์วิทยา ไปปรับใช้ในสถานศึกษาของตนเอง จนทำให้เกิดผลงานเชิงประจักษ์ และนอกจากนี้ยังได้มีการแสดงให้เห็นถึงการอนุรักษ์ และร่วมสืบสาน วัฒนธรรม ประเพณี ของดีในท้องถิ่นนั้น ๆ จนเกิดผลเป็นที่ยอมรับเป็นวงกว้างซึ่งเป็นการขยายผล การต่อยอด และนำไปสู่ความยั่งยืนของการพัฒนานวัตกรรมเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยอย่างแท้จริง

สถานักเรียนโรงเรียนเวียงเจดีย์วิทยา ได้มีความตั้งใจพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในชุมชนให้เป็นที่รู้จัก จึงจัดทำสื่อออนไลน์ เพื่อเป็นช่องทางในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์กิจกรรม Soft Power ของดีที่ท้องถิ่นบ้านฉัน ตามนโยบายของรัฐบาล กระทรวงวัฒนธรรม กิจกรรม SOFT POWER ทั้ง ๕ ด้าน ซึ่งเป็นช่องทางในถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจท้องถิ่น และเป็นการโปรโมทหารายได้กลับสู่ชุมชนอีกด้วย

สถานักเรียนโรงเรียนเวียงเจดีย์วิทยา ได้นำโครงการลูกค้าเหลืองสืบสาน วัฒนธรรม ประเพณีวิถีคนเมืองลีลู่พลัง SOFT POWER ปีที่ ๔ จัดนิทรรศการและนำเสนอ SOFT POWER ด้านการแต่งกาย (ผ้าข้อมดิน ถิ่นครูบา) เนื่องในกิจกรรม “ช่วงเยาวชนหละปูน เพิ่มพูนศักยภาพผู้นำ สร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อชุมชน” จัดโดยองค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน จากการนำเสนอนวัตกรรมส่งผลให้สถานักเรียนได้รับรางวัล “ชนะเลิศ” การประกวดนวัตกรรมเยาวชนเพื่อชุมชน ซึ่งจะเห็นได้ว่านวัตกรรมของสถานักเรียนโรงเรียนเวียงเจดีย์วิทยาสามารถเป็นแบบอย่างให้กับโรงเรียนอื่น ๆ และหน่วยงานอื่น ๆ ได้

สถานักเรียนโรงเรียนเวียงเจดีย์วิทยา ได้นำโครงการลูกค้าเหลืองสืบสาน วัฒนธรรม ประเพณี วิถีคนเมืองลีลู่พลัง SOFT POWER ปีที่ ๔ จัดนิทรรศการและนำเสนอโครงการเนื่องในวันมัธยมเดย์ ซอฟ พาวเวอร์ อัตลักษณ์วิถีลำปาง ลำพูน สุสานก ปที่ ๒ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลำปาง ลำพูน ณ โรงเรียนจักรคำคณาทร จังหวัดลำพูน

แผนการดำเนินงานและการขยายผลงานนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตย ในปีงบประมาณ พ.ศ.2569

ผลงาน Project “Z” (See) Zone Zero Corruption

ทีม.....โรงเรียนสันป่าตองวิทยาคม.....

ผู้ประสานงาน.....นางสาวอรสิริพิมพ์ บริหารธนโชติ.....โทรศัพท์.....092-5857050...

๑. แผนการดำเนินงานผลงานนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตย ในปีงบประมาณ พ.ศ.2569

นวัตกรรม Project “Z” (See) เป็นโครงการที่มุ่งเน้นการพัฒนาเพื่อประชาธิปไตยโดยผ่านนวัตกรรมจำนวน ๕ นวัตกรรม เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับปัญหาการทุจริต ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ส่งผลกระทบต่อผลประโยชน์ของส่วนรวมและสิทธิที่ตนพึงได้รับ โดยนวัตกรรมประกอบด้วย

- ๑) หลักสูตรออนไลน์ เพื่อสร้างองค์ความรู้พื้นฐานด้านการต่อต้านการทุจริต
- ๒) สื่อแอนิเมชัน “น้องโปร่งใสต้านทุจริต” ถ่ายทอดความรู้ในรูปแบบสร้างสรรค์และเข้าถึงง่าย
- ๓) Poster Anti-Corruption สร้างการรับรู้ในวงกว้าง
- ๔) Board Games Anti-Corruption ส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านกระบวนการเล่นเชิงปฏิบัติ
- ๕) เว็บไซต์แคมเปญสะท้อนปัญหาในชุมชน (DSB) เป็นพื้นที่ให้เยาวชนและประชาชนร่วมสะท้อนปัญหา

โดยการขยายผลของนวัตกรรม Project “Z” (See) มุ่งเน้นกระบวนการสร้างความร่วมมือจากทุกภาคส่วน โดยเริ่มต้นจากการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเองโดยผ่านหลักสูตรออนไลน์ “น้องโปร่งใส” และขยายผลออกสู่สังคมวงกว้าง คณะดำเนินงานมีแผนในการขยายผลจากการดำเนินโครงการภายในโรงเรียนและโรงเรียนภายในอำเภอสันป่าตอง ออกสู่โรงเรียนและชุมชนในอำเภออื่น ๆ พร้อมทั้งนำผลการดำเนินงานไปสู่การจัดทำเป็นข้อเสนอเชิงนโยบาย เพื่อเผยแพร่และผลักดันโครงการในระดับจังหวัด ทั้งขยายผลต่อไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงการเชื่อมโยงกับเครือข่ายสภาเด็กและเยาวชนในระดับจังหวัดและระดับประเทศนอกจากนี้ทางคณะดำเนินงานได้ บูรณาการเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) เพื่อพัฒนาระบบการติดตามผลในแพลตฟอร์ม DSB เพื่อให้เอื้อต่อการแจ้งเหตุหรือสะท้อนปัญหาทุจริตของประชาชนได้อย่างสะดวกและโปร่งใส อีกทั้งยังมีการส่งเสริมกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง เช่น การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการประจำปี การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการนำองค์ความรู้ใหม่ด้านการตรวจสอบมาใช้ในหลักสูตรการศึกษา โดยทำงานร่วมกับองค์กรภาคประชาชนและชุมชนผ่าน คณะกรรมการติดตามและประสานงาน ซึ่งจัดตั้งขึ้นเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องทำยที่สุด โครงการนี้มุ่งหวังให้เกิดการ ปลุกฝังจิตสำนึกและสร้างความตระหนักแก่เยาวชน ในพื้นที่อำเภอสันป่าตอง และสามารถขยายผลไปยังโรงเรียนระดับประถมศึกษาในชุมชน ตลอดจนต่อยอดสู่การพัฒนานวัตกรรมในประเด็นอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อมุ่งสู่การสร้างสังคมที่โปร่งใสและการพัฒนาประชาธิปไตยอย่างยั่งยืน

แผนการดำเนินงานตลอดปีงบประมาณ ๒๕๖๙จะได้นำนวัตกรรมเน้นการเผยแพร่และขยายผลกับกลุ่มเป้าหมาย ดังนี้

ภายในโรงเรียน มุ่งขยายผลสร้างการรับรู้และการเรียนรู้ในเรื่องการต่อต้านการทุจริต รวมถึงการรับฟังเสียงเพื่อมุ่งแก้ปัญหา ร้อยละ ๘๐ เกิดกระบวนการคิดวิเคราะห์และการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาร้อยละ ๘๐ และปัญหาการทุจริตลดลงร้อยละ ๘๐

ภายนอกโรงเรียน มุ่งขยายผลการรับรู้และการเรียนรู้ในเรื่องการต่อต้านการทุจริต รวมถึงการรับฟังเสียง เพื่อมุ่งแก้ปัญหาภัยคุกคามเป้าหมาย ได้แก่ โรงเรียนในเขตอำเภอสันป่าตอง ร้อยละ ๘๐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ร้อยละ ๘๐ สภาเด็กและเยาวชน ร้อยละ ๘๐

๒. การขยายผล/ต่อยอด นวัตกรรมเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยของท่านสู่ชุมชน หรือสถานศึกษาอื่น ๆ มีรูปแบบหรือกระบวนการอย่างไร (เอกสาร/รูปภาพประกอบ)

คณะดำเนินงานได้ดำเนินการขยายผล นวัตกรรม Project “Z” (See) Zone Zero Corruption โดยอาศัยกระบวนการสร้างความร่วมมือจากทุกภาคส่วนผ่าน โมเดล ๕S + มหาบวร ซึ่งมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของบ้าน วัด และโรงเรียน อันเป็นรากฐานสำคัญในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อขับเคลื่อนการเรียนรู้ด้านคุณธรรมและการต่อต้านการทุจริตอย่างยั่งยืน โดยมีเป้าหมายให้เยาวชนตระหนักถึงบทบาทและความสำคัญของการเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพในสังคมประชาธิปไตย

โมเดล ๕S ประกอบด้วย

๑. Self-awareness : การวิเคราะห์ศักยภาพของตนเองและชุมชน
๒. Setting goal : การกำหนดเป้าหมายในการดำเนินกิจกรรม
๓. Social Innovation Design : การออกแบบนวัตกรรมทางสังคม
๔. Situation Real Application : การนำไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริง
๕. Social Mapping Collaborative : การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนที่ทางสังคมเพื่อการแก้ปัญหามีส่วนร่วม

มหาบวร ประกอบด้วย

- มหา (มหาวิทยาลัย) : ความร่วมมือกับสถานักเรียน SVK และเครือข่ายเยาวชนในชุมชน
- บ (บ้าน) : แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สะท้อนเอกลักษณ์ของชุมชน
- ว (วัด) : ศูนย์กลางทางจิตใจและเครือข่ายสำคัญในการขับเคลื่อนกิจกรรมชุมชน
- ร (โรงเรียน) : แหล่งพัฒนาความรู้ทางวิชาการ โดยมีคณะกรรมการสถานักเรียนเป็นแกนนำหลัก

ในการพัฒนาชุมชน

นวัตกรรม Project “Z” (See) ยังได้บูรณาการองค์ความรู้จากหลายสาขาเข้ากับ ทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ ๒๑ เพื่อนำไปสู่การพัฒนา Soft Skills ของนักเรียนแกนนำผู้สร้างสรรค์นวัตกรรม ตลอดจนนักเรียนและเยาวชนที่มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน นอกจากนี้ยังมีการขยายผลองค์ความรู้สู่ชุมชน ผ่านการสื่อสารในรูปแบบที่ทันสมัย เข้าถึงง่าย และสอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น เพื่อสร้างความตระหนักรู้ในปัญหาการทุจริต ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาชุมชนและการรักษาผลประโยชน์ร่วมของสังคมโดยรวม

แผนการดำเนินงาน นวัตกรรม Project “Z” (See) Zone Zero Corruption	ระยะเวลาในการดำเนินงาน											
	พ.ศ.2568			พ.ศ.2569								
	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.
1.จัดการประชุมเพื่อวางแผนการดำเนินงานขยายผลนวัตกรรม Project “Z” (See) Zone Zero Corruption ร่วมกันระหว่าง คณะกรรมการนักเรียนปีการศึกษา 2567 , 2568 คณะครูและผู้บริหารโรงเรียนสันป่าตองวิทยาคมและเครือข่ายภายนอก โรงเรียน												
2.พัฒนาบทเรียนหลักสูตรออนไลน์เพิ่มเติมมีการอัปเดตเนื้อหา “ น้องโปรงใส ”ด้านทุจริตเพิ่มเติมเพื่อให้สอดคล้องกับหลักสูตรการเรียนการสอนภายในโรงเรียนผ่านหัวข้อดังนี้ - การคิดแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม - STRONG : จิตพอเพียงต้านทุจริต - พลเมืองกับความรับผิดชอบต่อสังคม และตรวจสอบความถูกต้องก่อนเผยแพร่หลักสูตรผ่านทางเว็บไซต์												
3.จัดกิจกรรมเผยแพร่หลักสูตรออนไลน์(ภายในโรงเรียน)ในคาบเรียนชุมนุมยุวสภาโดยมีแกนนำเป็นคณะกรรมการยุวสภาประจำห้องเรียนเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อขยายผลองค์ความรู้สู่เพื่อนในห้องเรียน												
4.บูรณาการนวัตกรมหลักสูตรออนไลน์ “ น้องโปรงใส ”ที่ถูกพัฒนาขึ้นเพิ่มเติมร่วมกับคณะครูผู้สอนในรายวิชาการด้านทุจริต เพื่อให้สอดคล้องและเชื่อมโยงกับการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ภายในโรงเรียน)												

แผนการดำเนินงาน นวัตกรรม Project “Z” (See) Zone Zero Corruption	ระยะเวลาในการดำเนินงาน											
	พ.ศ.2568			พ.ศ.2569								
	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.
5.นำนวัตกรรมไปขยายผลยังโรงเรียนต่างๆในเขตอำเภอสันป่าตอง และใกล้เคียง ชุมชนในอำเภอสันป่าตองผ่านองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สภาเด็กและเยาวชน (ภายนอกโรงเรียน)												
7.เผยแพร่หลักสูตร สูโรงเรียนต่างๆภายนอกพื้นที่อำเภอสันป่าตอง ผ่านการร่วมมือกันระหว่างคณะกรรมการสถานักเรียนโรงเรียนสันป่าตองปีการศึกษา 2568 , 2569 ร่วมกับคณะทำงานสภาเด็กและเยาวชนจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อเป็นช่องทางในการขยายผลการเรียนรู้ด้านการต้านทุจริต สร้างเครือข่ายทางการศึกษา และเสริมสร้างศักยภาพของเด็กและเยาวชนให้สามารถเป็นผู้ประกอบการเปลี่ยนแปลงในสังคมได้อย่างยั่งยืน (ออนไลน์)												
8.ทำการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานตลอดระยะเวลาโครงการ เพื่อนำข้อมูลและผลลัพธ์ที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและยกระดับสู่การจัดทำเป็นหลักสูตรพื้นฐานที่มีความเป็นระบบและยั่งยืน (ภายในและภายนอกโรงเรียน)												

แผนการดำเนินงานและการขยายผลงานนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตย ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๙
ผลงาน แอปพลิเคชัน CK Smart "Youth Voice Network: เชื่อมโยง สร้างสรรค์ประชาธิปไตยในสถานศึกษา"

ทีม ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย

ผู้ประสานงาน นางวารุณี ชื่นตา โทร: ๐๙๓-๖๕๗๗๙๙๗

๑. แผนการดำเนินงานผลงานนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตย ในปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๙

๑. หลักการและเหตุผล

จากการดำเนินงานที่ผ่านมา พบว่า นวัตกรรมแอปพลิเคชัน CK Smart "Youth Voice Network: เชื่อมโยง สร้างสรรค์ประชาธิปไตยในสถานศึกษา" เป็นนวัตกรรมที่เชื่อมโยงประชาธิปไตยในยุคดิจิทัล ส่งเสริมการเรียนรู้ควบคู่กับวิถีชีวิตจริง สามารถยกระดับการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้อย่างเป็นรูปธรรม ผู้เรียนและประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารด้านประชาธิปไตยผ่านได้สะดวกและรวดเร็วมากขึ้น มีความตระหนักถึงสิทธิและหน้าที่ของตนในฐานะพลเมืองที่ดี เครือข่ายเยาวชนและครูแกนนำในสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการเผยแพร่ความรู้และขับเคลื่อนกิจกรรมประชาธิปไตยในพื้นที่ นอกจากนี้ การประสานความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายในระดับตำบลและชุมชนยังช่วยเสริมพลังให้การดำเนินงาน มีความต่อเนื่องและยั่งยืน ผลสำเร็จดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า แอปพลิเคชัน CK Smart "Youth Voice Network: เชื่อมโยงสร้างสรรค์ประชาธิปไตยในสถานศึกษา" ไม่เพียงช่วยแก้ไขปัญหาความรู้ความเข้าใจด้านประชาธิปไตย แต่ยังเป็นต้นแบบของการสร้างพื้นที่เรียนรู้ประชาธิปไตยดิจิทัลที่สามารถต่อยอดและขยายผลไปสู่ระดับอำเภอ จังหวัด และสถานศึกษาอื่น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

ดังนั้น ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอเชียงของจึงวางแผนต่อยอดและพัฒนาวัตกรรมการแอปพลิเคชัน CK Smart "Youth Voice Network: เชื่อมโยง สร้างสรรค์ประชาธิปไตยในสถานศึกษา" ให้ครอบคลุมและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น มุ่งเน้นการพัฒนาฟังก์ชันการใช้งานให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและประชาชน อาทิเช่น การจัดทำสื่อการเรียนรู้เชิงโต้ตอบ (Interactive Content) การจัดระบบแลกเปลี่ยนความคิดเห็นออนไลน์ และการพัฒนาฐานข้อมูลความรู้ด้านประชาธิปไตยที่มีการอัปเดตอย่างต่อเนื่อง และมีแผนการขยายเครือข่ายการมีส่วนร่วมจากสถานศึกษาไปสู่ผู้เรียน ครู บุคลากร คณะกรรมการ ศส.ปชต. และประชาชนทั่วไปในระดับตำบลและชุมชนในอำเภอใกล้เคียง เพื่อให้การเรียนรู้ด้านประชาธิปไตยเข้าถึงได้อย่างครอบคลุมและทั่วถึงทุกกลุ่มเป้าหมาย โดยไม่ใช้งบประมาณ นอกจากนี้ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอเชียงของยังได้กำหนดแนวทางการพัฒนาศักยภาพแกนนำเยาวชนและครูในพื้นที่ ให้สามารถใช้งานแอปพลิเคชัน เพื่อเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนกิจกรรมประชาธิปไตยเชิงสร้างสรรค์ ตลอดจนจัดทำระบบติดตามและประเมินผลการใช้งานอย่างต่อเนื่อง เพื่อสะท้อนผลการดำเนินงานที่สามารถนำข้อมูลมาใช้ในการพัฒนา ปรับปรุง และยกระดับคุณภาพของนวัตกรรมให้ดียิ่งขึ้น ทั้งนี้ การดำเนินงานทั้งหมดมีเป้าหมายสำคัญ คือ เพื่อเสริมสร้างพลเมืองที่มีความรู้ ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตย มีทักษะการคิดวิเคราะห์ ตระหนักถึงสิทธิและหน้าที่ของตนเอง และสามารถมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมประชาธิปไตยได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

๒. วัตถุประสงค์

๒.๑ เพื่อเผยแพร่องค์ความรู้ ทักษะ เจตคติที่ดีด้านประชาธิปไตยแก่ผู้เรียน ครู บุคลากร คณะกรรมการ ศส.ปชต. และประชาชนทั่วไป ในพื้นที่อำเภอเชียงของ และอำเภอใกล้เคียงในจังหวัดเชียงราย ผ่านแอปพลิเคชัน CK Smart เพื่อขยายผลสู่นวัตกรรมประชาธิปไตยเชิงคุณภาพ

๒.๒ เพื่อพัฒนาศักยภาพแกนนำเยาวชนและครู ให้เป็นต้นแบบด้านประชาธิปไตยดิจิทัล

๓. เป้าหมาย

เชิงปริมาณ

๑. ผู้เรียน ครู บุคลากร คณะกรรมการ ศส.ปชต. และประชาชนทั่วไปในระดับตำบลและชุมชนในอำเภอใกล้เคียง อย่างน้อย ๑,๐๐๐ คน เข้าถึงกิจกรรมและเนื้อหาผ่านแอปพลิเคชัน CK Smart

๒. ครูและแกนนำชุมชน ๕๐ คน ได้รับการพัฒนาเป็นต้นแบบด้านประชาธิปไตยดิจิทัล

เชิงคุณภาพ ผู้เรียน ครู บุคลากร คณะกรรมการ ศส.ปชต. และประชาชนทั่วไปในระดับตำบลและชุมชนในอำเภอใกล้เคียง ตระหนักถึงสิทธิและหน้าที่ของตนเองในฐานะพลเมือง มีทักษะการคิดวิเคราะห์ สามารถใช้เทคโนโลยีและแอปพลิเคชัน CK Smart ในการเข้าร่วมกิจกรรมประชาธิปไตยเชิงสร้างสรรค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดเครือข่ายประชาธิปไตยที่เข้มแข็ง ครอบคลุมทั้งสถานศึกษา ชุมชน และตำบล ในอำเภอใกล้เคียง ส่งผลให้การมีส่วนร่วมทางประชาธิปไตยเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

๔. วิธีการดำเนินงาน

ที่	กิจกรรมหลัก	รายละเอียดการดำเนินงาน	ระยะเวลาดำเนินงาน	ระยะเวลา/สถานที่
๑	วางแผนและเตรียมการ	ประสานภาคีเครือข่ายเพิ่มเติม จัดประชุมทบทวนผล ปี ๒๕๖๘ สำนวณความต้องการและข้อเสนอแนะจากผู้เรียน ครู และประชาชน เพื่อปรับปรุงแนวทางการพัฒนาให้สอดคล้องกับบริบทปัจจุบัน	ม.ค.-มี.ค.	ระยะเวลาดำเนินการเดือนมกราคม - ธันวาคม ๒๕๖๙ พื้นที่ในอำเภอเชียงของและพื้นที่ในอำเภอใกล้เคียง
๒	พัฒนาและปรับปรุงแอปพลิเคชัน	พัฒนาฟังก์ชันแอปพลิเคชัน CK Smart เมนูประชาธิปไตยให้หลากหลายและตอบโจทย์ผู้ใช้งานมากขึ้น เพิ่มระบบโต้ตอบ ช่องทางแลกเปลี่ยนความคิดเห็นออนไลน์ อัปเดตฐานข้อมูลความรู้ เสริมระบบความปลอดภัยและความสะดวกในการใช้งาน	ม.ค.-มี.ย.	
๓	พัฒนาศักยภาพและจัดกิจกรรมการเรียนรู้	จัดอบรมเชิงลึกแก่ครูและแกนนำเยาวชน ขยายผลการใช้แอปพลิเคชัน CK Smart ในกิจกรรมประชาธิปไตย เช่น การอบรมให้ความรู้ให้กับครูและแกนนำเยาวชนในอำเภอใกล้เคียง สร้างสื่อ และโครงการพลเมืองจิตอาสา เพื่อขยายโอกาสการเรียนรู้และยกระดับบทบาทต้นแบบ	เม.ย.-ก.ย.	
๔	ประชาสัมพันธ์และขยายเครือข่าย	ผลิตบทความ วิดีทัศน์ แบบทดสอบออนไลน์ และอินโฟกราฟิกเกี่ยวกับระบบประชาธิปไตย และเผยแพร่ผ่านแอปพลิเคชัน CK Smart เพื่อให้ผู้เรียน ประชาชน สถานศึกษา และชุมชนในอำเภอใกล้เคียง เข้าถึงเนื้อหาได้สะดวก พร้อมจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ เช่น ห้องเรียนประชาธิปไตยออนไลน์ และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นผ่านแอปพลิเคชัน เพื่อเพิ่มการมีส่วนร่วมทางประชาธิปไตยและสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ที่เข้มแข็งในพื้นที่	เม.ย.-ก.ย.	
๕	ติดตามประเมินผลและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง	ดำเนินการติดตามและประเมินผลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยเปรียบเทียบผลกับปี ๒๕๖๘ วิเคราะห์จำนวนผู้ใช้ ระดับการมีส่วนร่วม และทัศนคติของผู้เรียนและประชาชน สรุบบทเรียนและจัดทำคู่มือแนวปฏิบัติที่ดีเพื่อใช้เป็นแนวทางในการขยายผลและพัฒนาการดำเนินงานต่อไป	ต.ค.-ธ.ค.	

๕. ผลลัพธ์ (Outcome)

ผู้เรียน ครู บุคลากร คณะกรรมการ ศส.ปชต. และประชาชนทั่วไประดับตำบลและชุมชนในอำเภอใกล้เคียง สามารถเข้าถึงเนื้อหาความรู้ด้านประชาธิปไตยผ่านแอปพลิเคชัน CK Smart ได้อย่างทั่วถึง ครูและแกนนำได้รับการพัฒนาทักษะและเป็นต้นแบบประชาธิปไตยดิจิทัล และมีความตระหนักถึงสิทธิและหน้าที่ มีทักษะการคิดวิเคราะห์ และสามารถเข้าร่วมกิจกรรมประชาธิปไตยเชิงสร้างสรรค์ได้ทุกที่ทุกเวลาโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ส่งผลให้เกิดเครือข่ายประชาธิปไตยที่เข้มแข็งและครอบคลุมสถานศึกษา ชุมชน และตำบลในอำเภอใกล้เคียง

๖. ดัชนีชี้วัดผลสำเร็จของโครงการ

๖.๑ ตัวชี้วัดผลผลิต (Output) ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความพึงพอใจในการจัดกิจกรรม ร้อยละ ๘๐ ขึ้นไป

๖.๒ ตัวชี้วัดผลลัพธ์ (Outcome)

๑) ผู้เรียน ครู บุคลากร คณะกรรมการ ศส.ปชต. และประชาชนทั่วไปในอำเภอใกล้เคียงมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบอบประชาธิปไตย สิทธิ หน้าที่ และกระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมือง

๒) ผู้เข้าร่วมกิจกรรมสามารถใช้แอปพลิเคชัน CK Smart ในการเข้าร่วมกิจกรรมประชาธิปไตยเชิงสร้างสรรค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดเครือข่ายประชาธิปไตยที่เข้มแข็ง สถานศึกษา ชุมชน และตำบลในอำเภอใกล้เคียง

๓) ผู้เข้าร่วมกิจกรรมแสดงพฤติกรรมมีส่วนร่วมทางประชาธิปไตย เช่น การเสนอความคิดเห็น การเข้าร่วมกิจกรรมออนไลน์/ออฟไลน์ และการประสานงานกับเครือข่ายประชาธิปไตยอย่างต่อเนื่อง

๒. การขยายผล/ต่อยอด นวัตกรรมเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยของท่านสู่ชุมชน หรือสถานศึกษาอื่น ๆ มีรูปแบบหรือกระบวนการอย่างไร (เอกสาร/รูปภาพประกอบ)

ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอเชียงของ มีการประชุมวางแผนเพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ โดยนํานโยบายและการกิจด้านการส่งเสริมประชาธิปไตยบรรจุไว้ในแผนพัฒนาสถานศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๕-๒๕๖๘ และได้จัดทำแผนปฏิบัติงานประจำปี เพื่อให้การดำเนินงานมีทิศทางที่ชัดเจน สอดคล้องกับเป้าหมาย ในการขับเคลื่อนการส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตย ได้มีการดำเนินการอย่างเป็นระบบตามวงจร PDCA (Plan-Do-Check-Act) เริ่มจากการสำรวจความต้องการของผู้ใช้ การวางแผน การออกแบบระบบที่เหมาะสม พัฒนาเนื้อหาและฟังก์ชันภายในแอปพลิเคชัน ตลอดจนการทดลองใช้ ตรวจสอบคุณภาพ และปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้เกิดการใช้งานจริงในสถานศึกษา ชุมชนในระดับหมู่บ้านและตำบล

ในการดำเนินงาน ครูศูนย์การเรียนรู้ระดับตำบลทุกคนได้รับการอบรมเชิงปฏิบัติการด้านการส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตยจากคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด แล้วนำความรู้และทักษะที่ได้รับไปถ่ายทอดและขยายผลสู่คณะกรรมการศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยและประชาชน โดยจัดกิจกรรมที่หลากหลายทั้งในรูปแบบของการประชุมเชิงปฏิบัติการ การบรรยายให้ความรู้ การเสวนา การรณรงค์ประชาสัมพันธ์ เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนตระหนักถึงบทบาทของตนในระบอบประชาธิปไตย การส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับท้องถิ่น และการสร้างความตระหนักรู้ในสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบของตนในฐานะพลเมือง อันจะนำไปสู่การพัฒนาสังคมประชาธิปไตยที่เข้มแข็งจากฐานราก

นอกจากนี้ยังได้พัฒนาแอปพลิเคชัน “CK Smart” ซึ่งเป็นนวัตกรรมทางเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้และการบริหารจัดการด้านประชาธิปไตย ภายในแอปพลิเคชันได้พัฒนาเมนู “ศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย” เพื่อใช้เป็นช่องทางในการให้ความรู้แก่นักศึกษาและประชาชนทั่วไป เกี่ยวกับสิทธิ หน้าที่ และบทบาทของตนในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตลอดจนใช้เป็นศูนย์กลางในการบริหารจัดการข้อมูล ประสานความร่วมมือกับเครือข่ายพลเมืองอาสาพัฒนาประชาธิปไตย และสนับสนุนกิจกรรมการเลือกตั้งระดับตำบล

กิจกรรมที่ดำเนินการผ่านแอปพลิเคชันนี้ มุ่งเน้นการรณรงค์เผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจ และการสร้างจิตสำนึกประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นในระดับชุมชน ผ่านแนวคิดหลักที่ว่า “ไม่มีงบประมาณก็สามารถขับเคลื่อนภารกิจได้” โดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับพื้นที่หมู่บ้านและตำบลให้สามารถดำเนินกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยได้อย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับวิถีชีวิตในชุมชน

จากการดำเนินงานของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอเชียงของ ซึ่งได้นำกระบวนการส่งเสริมประชาธิปไตยและการพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองคุณภาพไปสู่การปฏิบัติจริง โดยการขยายผลจากกิจกรรมและนวัตกรรมต่างๆ ไปสู่ประชาชนและนักศึกษาในพื้นที่ ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งการเชื่อมโยงองค์ความรู้ดังกล่าว ทำให้เกิดการตื่นตัวของชุมชน ในการร่วมกันพัฒนาคุณภาพของการมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตย และเสริมสร้างจิตสำนึกในการเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกในระดับพื้นที่ โดยเฉพาะการส่งเสริมการเลือกตั้งอย่างสุจริต การไม่ซื้อสิทธิ ขายเสียง และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง ผลสัมฤทธิ์จากการดำเนินงานดังกล่าว คือ ชุมชนในพื้นที่อำเภอเชียงของได้รับการยกย่องเป็นชุมชนต้นแบบด้านประชาธิปไตย รางวัล “หมู่บ้านไม่ขายเสียง” ครบทั้ง ๗ ตำบลในพื้นที่ นอกจากนี้ ศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยตำบลริมโขง และศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยตำบลศรีดอนชัย ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอเชียงของ ได้ผ่านการประเมินระดับดีเลิศ จากการประเมินมาตรฐานของศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยจังหวัดเชียงราย

ผลการดำเนินงาน/ผลสัมฤทธิ์/ประโยชน์ที่ได้รับ

๑. ผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจหลักการพื้นฐานของประชาธิปไตย มีจิตสำนึกความเป็นพลเมืองตระหนักถึงสิทธิและหน้าที่ของตน เห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมในกระบวนการประชาธิปไตยทั้งในและนอกระบบเลือกตั้ง

๒.ผลที่เกิดขึ้นกับครู ครูได้พัฒนาตนเองในด้านการใช้ Digital Learning Platform ในการให้ความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตย สามารถเป็นต้นแบบด้านการพัฒนานวัตกรรมด้านการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สอดคล้องกับโครงการนวัตกรรมประชาธิปไตย เพื่อพัฒนาประชาธิปไตยเชิงคุณภาพ ซึ่งหน่วยงานอื่นๆ สามารถนำไปพัฒนาและยกระดับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานและการจัดกิจกรรมโครงการต่างๆ

๓. ผลที่เกิดขึ้นกับสถานศึกษา สถานศึกษามีแอปพลิเคชันเพื่อเป็นศูนย์กลางในการปฏิบัติงานและประสานเครือข่ายในการพัฒนาประชาธิปไตยและเลือกตั้งในระดับตำบลของพลเมืองอาสาพัฒนาประชาธิปไตย

๔. ผลที่เกิดขึ้นกับภาคีเครือข่ายและประชาชน การดำเนินงานโดยการใช้ Digital Platform ส่งผลให้ประชาชนและภาคีเครือข่ายมีความตื่นตัวและตระหนักถึงสิทธิหน้าที่ของตนเองในการออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง รวมทั้งมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตในฐานะ“พลเมืองดีวิถีประชาธิปไตย”อย่างถูกต้องและเหมาะสม และเกิดการเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างเครือข่าย ทำให้ทุกฝ่ายร่วมมือกันส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตแก่ประชาชนในพื้นที่ นำไปสู่การขยายผลนวัตกรรมประชาธิปไตยเชิงคุณภาพในระดับหมู่บ้านและตำบล จนเกิดเป็น“วิถีชีวิตประชาธิปไตย”ที่ฝังรากในชุมชน

จากการดำเนินการด้านประชาธิปไตย เพื่อพัฒนาประชาธิปไตยเชิงคุณภาพ "Youth Voice Network: เชื่อมโยงสร้างสรรค์ประชาธิปไตยในสถานศึกษา" ผ่านแอปพลิเคชัน CK Smart และขยายผลสู่นวัตกรรมประชาธิปไตยเชิงคุณภาพอย่างต่อเนื่องของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอเชิงของ ก่อให้เกิดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและเป็นรูปธรรม มีการบูรณาการร่วมกันระหว่างกลไกศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยกับแอปพลิเคชัน CK Smart เป็นนวัตกรรมที่ผสมผสานเทคโนโลยีเข้ากับการส่งเสริมประชาธิปไตยอย่างสร้างสรรค์ ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต สร้างวัฒนธรรมประชาธิปไตยในชุมชน และสามารถต่อยอดได้ในระดับนโยบายและการศึกษาในอนาคต อันจะเป็นรากฐานสำคัญต่อการพัฒนาระบบประชาธิปไตยไทยให้มั่นคงและยั่งยืนอย่างแท้จริง

ภาพกิจกรรม

แอปพลิเคชัน Ck Smart

ได้รับรางวัล ศส.ปชต.ดีเด่นระดับจังหวัด

การขยายผลสู่ผู้นำชุมชนและประชาชน

ถ่ายทอดและขยายผลสู่ผู้เรียน

ได้รับคัดเลือกเป็นหมู่บ้านไม่ขายเสียง

เคาะประตูให้ความรู้

การรณรงค์ไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง

การรณรงค์ไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งให้กับประชาชน

การขับเคลื่อนร่วมกับเครือข่ายในชุมชน

การรณรงค์ไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง

อบรมการส่งเสริมประชาธิปไตย

อบรมการส่งเสริมประชาธิปไตย

ผลงานประเภทชุมชน องค์กร
จำนวน ๒ ผลงาน

แผนการดำเนินงานและการขยายผลงานนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตย ในปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๙

ผลงาน เพื่อนรักต่างศาสนากับการสร้างสันติภาพอย่างยั่งยืนจากชุมชนฐานราก

ทีม สถาบันสิทธิมนุษยชนและสันติศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล

ผู้ประสานงาน คุณชาริตา ประสิทธิ์หิมะ โทรศัพท์ ๐๙๕-๔๒๐ ๗๔๗๓

๑. แผนการดำเนินงานผลงานนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตย ในปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๙

๑.๑ พัฒนาคู่มือและสื่อสำหรับจัดการเรียนการสอนสำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (สช.) ๓ ภาษา (ไทย - มลายู - อังกฤษ) โดยเฉพาะในสถาบันการศึกษาเอกชน ในพื้นที่ ๔ จังหวัดชายแดนภาคใต้ (จัดประชุมวางแผนงานเมื่อ กรกฎาคม ๒๕๖๘ ไปแล้ว)

.....๑.๒ ค่ายฤดูร้อน “เพื่อนรักรุ่นเยาว์สัญจร” สำหรับนักเรียนในจังหวัดชายแดนภาคใต้

.....๑.๓ โครงการฝึกอบรมแกนนำ เพื่อนรักต่างศาสนาเพื่อสันติภาพและความปรองดองในพื้นที่ความขัดแย้งชายแดนไทย - กัมพูชา (อยู่ระหว่างการประชุมวางแผนงานกับเครือข่ายในสองพื้นที่และประสานหาทุนสนับสนุนการดำเนินการ).

๒. การขยายผล/ต่อยอด นวัตกรรมเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยของท่านสู่ชุมชน หรือสถานศึกษาอื่น ๆ มีรูปแบบหรือกระบวนการอย่างไร (เอกสาร/รูปภาพประกอบ)

การดำเนินการในสถาบันการศึกษา

๑. อุดมศึกษา - นำหลักการและแนวคิดตลอดจนกระบวนการประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมสร้างความปรองดองสมานฉันท์ไปจัดการเรียนการสอนและจัดกิจกรรมในภาคสนาม

โดยในคณะวิทยาการอิสลาม (IEAMP) ได้นำกระบวนการของเพื่อนรักต่างศาสนาฯ เข้ามาใช้ในการจัดการเรียนการสอนเรื่องการสร้างพลเมืองโลกผ่านกระบวนการเรียนรู้ในพื้นที่ชายแดนใต้” และมีนา “โมเดลเพื่อนรัก ต่างศาสนา” (สร้างสันติภาพจากชุมชนฐานราก) มาเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาความเชี่ยวชาญของบุคลากร IEAMP ด้านการบริหารการศึกษาในบริบทวัฒนธรรมการศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองโลก (Global Citizenship Education : GCED) และการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ (Peaceful Coexistence) โดยกิจกรรมที่ออกแบบมุ่งเน้นให้ผู้เข้าร่วมเกิดความตระหนักรู้เกี่ยวกับมิติของวัฒนธรรม ทัศนคติทางสังคม และทักษะการสื่อสารที่เหมาะสมกับบริบทวัฒนธรรม นอกจากนี้ยังได้ใช้ชุดความรู้จากโครงการเพื่อนรักฯ ไปในการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ใหม่ของ ศอ.บต.

๒. การศึกษาขั้นพื้นฐาน – โรงเรียนเอกชนในพื้นที่ อ.จะนะ นำกระบวนการสานเสวนาทางวิชาการ และการจัดกิจกรรมเพื่อนรักต่างศาสนาเข้าไปจัดกิจกรรมการเรียนรู้ข้ามโรงเรียน

๒.๑ ละครเวที เพื่อนรักจะนะยั่งยืน ผลผลิตจากโครงการเพื่อนรักต่างศาสนากับการพัฒนาอย่างยั่งยืนจากชุมชนฐานราก ขยายผลโครงการด้วยการเดินสายจัดแสดงละครในกรุงเทพฯ ๒ รอบโดยได้จัดกระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมเป็นหุ้นส่วนสร้างสันติภาพและการพัฒนาอย่างยั่งยืนบนฐานมิตรภาพและสุขภาวะองค์กรร่วมอันเป็นกระบวนการและเป้าหมายในการทำงานของโครงการ และจัดแสดงในนครปฐม ๑ รอบ โดยได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ในระหว่างวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ - ๒ มีนาคม ๒๕๖๘

สามารถชมละครและเสวนา ศิลป์และจิตวิญญาณแห่งเพื่อนรักต่างศาสนาเพื่อสันติภาพ ตามลิงค์

https://www.dropbox.com/scl/fi/bt8vdu30px9ri7jd5xa1a/T2-9-_Full-EP.mov?rlkey=wl4yumajksjkekvy07j0w0yzt&e=1&st=p2yuiypp&dl=0

๒.๒ โรงเรียนจริยธรรมศึกษามูลนิธิ อ.จะนะ ร่วมกับโรงเรียนนำหลักการแนวคิดและกระบวนการทำงานของโครงการเพื่อนรักต่างศาสนาเข้ามาจัดกิจกรรมให้นักเรียน ครู และผู้ปกครองได้เรียนรู้แนวทางการสร้างสันติภาพและความปรองดองอย่างมีส่วนร่วม โดยได้มีการจัดประชุมร่วมกันเพื่อออกแบบกิจกรรม และนำเอาข้อมูลและชุดความรู้ที่เกิดขึ้นจากโครงการเข้าไปเผยแพร่ขยายผลในกิจกรรมสานเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้มิตรภาพข้ามศาสนา เมื่อวันที่ ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๖๘ ณ ห้องประชุมโรงเรียนจริยธรรมศึกษามูลนิธิ จังหวัดสงขลา ได้มีการจัดกิจกรรมเสวนาในหัวข้อ “การจัดการศึกษาในมิติใหม่อย่างไรให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกทางการศึกษาด้วยพหุวัฒนธรรม” โดยมีวิทยากรจากสามศาสนา ได้แก่ อิสลาม พุทธ และคริสต์ โครงการนี้เป็นส่วนหนึ่งของ “โครงการเพื่อนรักต่างศาสนา” ภายใต้สถาบันสิทธิมนุษยชนและสันติศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล ซึ่งมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัทธธีรา นาคอุไรรัตน์ เป็นหัวหน้าโครงการ วัตถุประสงค์ของกิจกรรมเสวนานี้คือการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจและแลกเปลี่ยนทัศนคติใหม่ๆ ที่จะเป็แนวทางในการบริหารจัดการสถานศึกษาทุกส่วนงานได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

๒.๓ ค่ายภาษาอังกฤษเพื่อการสานเสวนาเยาวชนพุทธมุสลิมในสังคมพหุวัฒนธรรมจังหวัดชายแดนภาคใต้ ๑๐ - ๑๒ สิงหาคม ๒๕๖๘ โดยได้รับการสนับสนุนจาก ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) โดยในกิจกรรมครั้งนี้ได้นำเยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรมไปสำรวจเส้นทางที่เพื่อนรักต่างศาสนาฯ ได้กรุยทางไว้ในปีก่อนหน้าและได้มีการประกวดคลิปวิดีโอที่นำเสนอเรื่องราวมิตรภาพบนฐานมรดกประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมร่วมรากเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันอย่างเสมอภาคและเคารพในความแตกต่างของกันและกัน

๓. การขยายผลต่อยอดของชุมชนข้ามจังหวัด - มีการจัดกิจกรรมสร้างมิตรภาพและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้ามจังหวัดโดยกลุ่มเยาวชนคนควน อ.ปะนาเระ จ.ปัตตานี ซึ่งเคยร่วมจัดกิจกรรม “ปัน ปัน บุญ” ได้เชิญชวนชุมชนเข้าร่วมโครงการและจัดกิจกรรมเดินทางแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับแกนนำเพื่อนรักต่างศาสนาในพื้นที่ อ.จะนะ จ.สงขลา

โดยแกนนำเพื่อนรักต่างศาสนา อสม. กนกพร ชูพันธ์ จากปะนาเระและเพื่อนมุสลิมได้จัดทำโครงการเพื่อขอรับการสนับสนุนจาก ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.)

๔. การขยายผลไปสู่การเฝ้าระวังความแตกแยกร้าวลึกในสังคม

จากกรณีความขัดแย้งบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา และนำมาซึ่งการปะทะกันด้วยกำลังอาวุธซึ่งส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างผู้คนต่างวัฒนธรรม และชาติพันธุ์ ตลอดจนมีเด็กและผู้หญิงที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ เครือข่ายเพื่อนรักต่างศาสนาเพื่อสันติภาพและความปรองดองจากชุมชนฐานรากตระหนักถึงภัยอันตรายจากรุนแรงและความเกลียดชังผ่านสื่อสังคมออนไลน์และสื่อทุกแพลตฟอร์มด้วย ๒๐ ปีที่ผ่านมาสังคมชายแดนใต้ได้รับผลกระทบจากความรุนแรงยืดเยื้อที่บ่อนทำลายมิตรภาพและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติตามวิถีวัฒนธรรมสังคมประชาธิปไตย จึงได้มีการออกแถลงการณ์แสดงความห่วงใยต่อสถานการณ์ และมีการจัดเสวนาสาธารณะออนไลน์เพื่อส่งเสียงเตือนให้สังคมได้หันมาช่วยกันจำกัดความเกลียดชังและความรุนแรงมิให้ขยายตัว และมุ่งเน้นความเห็นอกเห็นใจและให้ความสำคัญกับมิติมนุษยธรรมซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการสร้างสุขภาวะสันติภาพและความปรองดองสมานฉันท์ ซึ่งเป็นหนึ่งในกิจกรรมที่เครือข่ายเพื่อนรักต่างศาสนาให้ความสำคัญและส่งเสียงเตือนสังคมไทยเป็นระยะ ๆ ทุกครั้งที่มองเห็นสัญญาณความแตกแยกทางสังคม

เพื่อนรักต่างศาสนาเพื่อสันติภาพ

Say No to War
หยุดยั้งให้เกิดความรุนแรง

Need Peace

กว่า 2 ทศวรรษที่พวกเราเผชิญกับความทุกข์ทรมานอย่างสาหัสจากสถานการณ์ความรุนแรงชายแดนใต้ ไม่ควรต้องบีบเค้นใคร หรือใครต้องเผชิญแบบพวกเรา **#ยุติความรุนแรง** **#ใช้สันติวิธี** และปัญหาคลี่คลายปัญหา เพราะคนที่เจ็บและตายคือพวกเราประชาชน ชาติผู้ก่อสงคราม

เสวนาสาธารณะ
call to Action

รณรงค์ยุติความรุนแรง
ส่งเสียงเรียกร้องสันติภาพ
อ่านแถลงการณ์
#อย่าล้ำเส้นมนุษยธรรม

ร่วมกับ
**เครือข่ายเพื่อนรัก
มนุษยธรรม
และ
สันติธรรม
ชายแดนใต้**

นายอภิรักษ์ ชัดดาร
คณบดีคณะนิติศาสตร์ มอ.ปัตตานี

นายอภิรักษ์ กระณี
ที่ปรึกษา กมธ.สันติภาพ

นางสาวณัฏฐา นามะการ
นายกสมาคม
สภาประชาสังคมชายแดนใต้

4 ม.ค. 68
13.30-15.00

Facebook Page

LIVE

แผนการดำเนินงานและการขยายผลงานนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตย ในปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๙

ผลงาน การแพทย์ทางร่วม

ทีม ตำบลแค

ผู้ประสานงาน นายอะหมัด หลีซาหรี โทรศัพท์ ๐๘๙๒๙๕๗๙๘๑

๑. แผนการดำเนินงานผลงานนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตย ในปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๙

การแพทย์ทางร่วม (Integrative Medicine) เป็นแนวทางการดูแลสุขภาพที่ผสมผสานภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย แผนปัจจุบัน และการแพทย์ทางเลือกเข้าด้วยกัน โดยมีประชาชนเป็นศูนย์กลาง การนำนวัตกรรมด้านการแพทย์ทางร่วมมาเชื่อมโยงกับการพัฒนาประชาธิปไตย ช่วยส่งเสริมให้ประชาชนมีสิทธิ เสี่ยง และการมีส่วนร่วม ในการกำหนดรูปแบบบริการสุขภาพของชุมชน ตลอดจนสร้างพื้นที่กลางของการเรียนรู้ แลกเปลี่ยน และตัดสินใจ ร่วมกันอย่างเป็นธรรม

แผนการดำเนินงานการแพทย์ทางร่วม ในปี ๒๕๖๙ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการกำหนดทิศทางการพัฒนาและการใช้บริการการแพทย์ทางร่วม พัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้และกิจกรรมที่ บูรณาการแนวคิดประชาธิปไตยกับการแพทย์ทางร่วม สร้างกลไกความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคประชาชน ภาค วิชาการ และภาคเอกชน พัฒนาพื้นที่ต้นแบบ “ประชาธิปไตยด้านสุขภาพ” โดยใช้การแพทย์ทางร่วมเป็นเครื่องมือ

กลุ่มเป้าหมายประกอบด้วย แกนนำชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน(อสม.) ประชาชนในพื้นที่ เด็กและเยาวชน บุคลากรด้านสาธารณสุข และผู้ปฏิบัติงานด้านการแพทย์ทางเลือก

แผนการดำเนินงาน ในปีงบประมาณ ๒๕๖๙		
ไตรมาส	กิจกรรมหลัก	รายละเอียด
ไตรมาส ๑ (ต.ค.-ธ.ค. ๒๕๖๘)	๑. เตรียมการและวางแผน	- ประชุมคณะทำงาน - ศึกษาความต้องการของชุมชน - ออกแบบนวัตกรรมและกิจกรรม
ไตรมาส ๒ (ม.ค.-มี.ค. ๒๕๖๙)	๒. พัฒนานวัตกรรมและการอบรม	- จัดอบรมแกนนำชุมชน - พัฒนาเครื่องมือ/สื่อการเรียนรู้ - สร้างเวทีเสวนาประชาธิปไตยด้านสุขภาพ
ไตรมาส ๓ (เม.ย.-มิ.ย. ๒๕๖๙)	๓. ดำเนินกิจกรรมต้นแบบ	- เปิดคลินิก/พื้นที่ต้นแบบแพทย์ทางร่วม - จัดกิจกรรมประชาธิปไตยเชิงปฏิบัติ (เวทีชาวบ้าน/เวทีสาธารณะ) - เก็บข้อมูลผลลัพธ์
ไตรมาส ๔ (ก.ค.-ก.ย. ๒๕๖๙)	๔. สรุปและขยายผล	- สรุปผลการดำเนินงาน - เผยแพร่ผลงานในรูปแบบนิทรรศการ/สื่อดิจิทัล - ประเมินผลและจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบาย

๒. การขยายผล/ต่อยอด นวัตกรรมเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยของท่านสู่ชุมชน หรือสถานศึกษาอื่น ๆ

มีรูปแบบหรือกระบวนการอย่างไร (เอกสาร/รูปภาพประกอบ)

การขยายผลและต่อยอดการแพทย์ทางร่วมสู่ชุมชนอื่น สามารถใช้ “ต้นแบบ” ที่ดำเนินการในพื้นที่ตำบล แด เป็นกรณีศึกษาและต้นแบบการเรียนรู้ นำผลการประเมิน ความสำเร็จ และบทเรียนจากพื้นที่ตำบลแดไปพัฒนา หลักสูตรอบรมหรือโมเดลการทำงานที่สามารถประยุกต์ใช้ในพื้นที่ใหม่ได้

ขั้นตอนการขยายผล

(๑) คัดเลือกพื้นที่ใหม่ โดยใช้เกณฑ์การคัดเลือก เช่น มีความพร้อมของชุมชน ผู้นำท้องถิ่นสนับสนุน และมีทรัพยากรทางวัฒนธรรมและสุขภาพ

(๒) สร้างความเข้าใจและความร่วมมือ โดยการจัดเวทีประชาคมเพื่อชี้แจงแนวคิด และทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) ระหว่างชุมชนกับหน่วยงานสนับสนุน

(๓) ถ่ายทอดองค์ความรู้และนวัตกรรม โดยการจัดอบรมแกนนำอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน แพทย์แผนไทย ครู และเยาวชน

(๔) ทดลองและปรับใช้ โดยการจัดกิจกรรมสาธิต คลินิกแพทย์ทางร่วม และเวทีประชาธิปไตยด้านสุขภาพ ในพื้นที่ใหม่ เก็บข้อมูลผลการทดลอง และปรับให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละชุมชน

(๕) ติดตาม ประเมิน และขยายเครือข่าย โดยจัดให้มีระบบติดตามโดยแกนนำพื้นที่เดิมร่วมเป็นพี่เลี้ยง สร้างเครือข่ายชุมชนการแพทย์ทางร่วมในระดับอำเภอและระดับจังหวัด ขยายผลเป็น “นโยบายท้องถิ่น” หรือ “แผนพัฒนาสุขภาพตำบล”

รูปแบบการต่อยอด

(๑) พัฒนาเครือข่ายการแพทย์ทางร่วม โดยการสร้างความร่วมมือระหว่างชุมชน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และเทศบาลหรือองค์การบริหารส่วนตำบล

(๒) พัฒนาหลักสูตรอบรมเยาวชน เพื่อจัดตั้งกลุ่ม “เยาวชนรักษ์สุขภาพ” เน้นเรียนรู้การแพทย์ทางร่วม ควบคู่ประชาธิปไตย

(๓) จัดตั้งศูนย์เรียนรู้ชุมชน โดยเปิดเป็นพื้นที่จัดนิทรรศการ สาธิตสมุนไพร แพทย์แผนไทย และการแพทย์ผสมผสาน

(๔) จัดงานมหกรรมสุขภาพและประชาธิปไตย โดยจัดเวทีระดับอำเภอหรือระดับจังหวัด เพื่อขยายการรับรู้ และสร้างแรงบันดาลใจให้ชุมชนอื่น

ผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้น

- (๑) ชุมชนใหม่อย่างน้อย ๓-๕ พื้นที่ที่สามารถนำการแพทย์ทางร่วมไปใช้จริง
- (๒) เกิดเครือข่ายการแพทย์ทางร่วมเชื่อมโยงกันระหว่างชุมชนต้นแบบกับชุมชนใหม่
- (๓) เกิดข้อเสนอเชิงนโยบายสาธารณะด้านสุขภาพที่มาจากเสียงของประชาชน
- (๔) ประชาชนมีความเชื่อมั่นในการดูแลสุขภาพด้วยวิธีการที่ผสมผสานและยั่งยืน

คณะกรรมการจัดประกวดนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตย

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

โทรศัพท์ ๐ ๒๒๔๒ ๕๙๐๐ ต่อ ๕๔๙๑ - ๕

หมายเหตุ โดยส่งแบบฟอร์มแผนการดำเนินงานและการขยายผล (ไม่เกิน ๔ หน้า เอสี่)

กลับไปยังอีเมล democinnovation@parliament.go.th ภายในวันศุกร์ที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๖๘

แผนการดำเนินงานและการขยายผลงานนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตย ในปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๙
ผลงาน ...วิสาหกิจชุมชนเพื่อการใช้ประโยชน์ทางชีวภาพมาบตาพุด...
ทีม.....วิสาหกิจชุมชนเพื่อการใช้ประโยชน์ทางชีวภาพมาบตาพุด.....
ผู้ประสานงาน.....นางสาว วรรณธิตา แสนศิริ.....โทรศัพท์.....๐๘๙-๑๓๐-๐๖๖๓.....

๑. แผนการดำเนินงานผลงานนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตย ในปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๙

วิสาหกิจชุมชนวิสาหกิจชุมชนเพื่อการใช้ประโยชน์ทางชีวภาพมาบตาพุด ได้วางแผนดำเนินงานโดยเน้นการขยายผลการมีส่วนร่วมเชิงประชาธิปไตยผ่านกิจกรรมการเกษตร การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตามแนวทาง "ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง" โดยมีกิจกรรมสำคัญ ดังนี้

๑.๑ ขอความร่วมมือและรับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ

ดำเนินการเชิญวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิจากหน่วยงานราชการและนักวิชาการด้านประชาธิปไตยชุมชน เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมและการบริหารจัดการแบบประชาธิปไตย พร้อมทั้งจัดกิจกรรมศึกษาดูงานจากแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ เพื่อเสริมสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่

๑.๒ การต่อยอดผลิตภัณฑ์ร่วมกับภาคีเครือข่ายภาครัฐและภาคเอกชน

ส่งเสริมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ เช่น ข้าวเกรียบมะม่วง และไวน์มะม่วง โดยเปิดพื้นที่สาธารณะให้สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการออกแบบบรรจุภัณฑ์ และกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาด อีกทั้งสนับสนุนให้สมาชิกแต่ละสวนสร้างสรรค์เรื่องเล่า (storytelling) ที่สะท้อนอัตลักษณ์ของสวนตนเอง เพื่อสร้างความแตกต่างและเพิ่มมูลค่าให้ผลิตภัณฑ์ นอกจากนี้ยังมีการจัดงาน “มะม่วงพื้นทราย@มาบตาพุด Festival” ร่วมกับเทศบาลนครมาบตาพุด เพื่อส่งเสริมและยกระดับผลผลิตทางการเกษตร เปิดเวทีให้เกษตรกรได้แสดงศักยภาพ พร้อมทั้งเชื่อมโยงความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) และนักท่องเที่ยว ทั้งนี้เพื่อสร้างการเรียนรู้วิถีชีวิต วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น อันจะนำไปสู่การสร้างชื่อเสียงให้กับ “มะม่วงพื้นทราย” ในระดับภูมิภาคและระดับประเทศ อีกทั้งยังช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจ สร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรและชุมชน พร้อมเสริมสร้างความร่วมมือของทุกภาคส่วนในการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

๑.๓ การเปิดแหล่งเรียนรู้ “เกษตรพื้นทราย”

จัดให้สวนของสมาชิกเป็นพื้นที่เรียนรู้ด้านการเกษตรสำหรับคณะศึกษาดูงานจากโรงเรียน หน่วยงานราชการ และชุมชนต่าง ๆ โดยมีกิจกรรมเชิงปฏิบัติที่ผู้เข้าร่วมสามารถเรียนรู้และลงมือทำจริง อาทิ การเก็บมะม่วง การทำมะม่วงกวน และเวิร์กช็อปการจัดการเกษตรพื้นทราย นอกจากนี้ยังมีการเชื่อมโยงเรื่องราวทางประวัติศาสตร์และภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านอาหารที่สืบทอดกันมาแต่โบราณ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการปรุงอาหารแบบเรียบง่าย เช่น น้ำพริก หลน ต้มยำ และการย่าง รวมถึงขนมไทยโบราณที่ใช้วัตถุดิบจากธรรมชาติ เช่น แป้ง น้ำตาล และกะทิ อาทิ ขนมเปียกปูน ลอดช่อง ข้าวเหนียวมูน และขนมครก องค์กร

ความรู้ด้านอาหารเหล่านี้ล้วนถูกสร้างขึ้นให้เหมาะสมกับภูมิอากาศ ภูมิประเทศ และวิถีชีวิตของคนในพื้นที่ โดยใช้วัตถุดิบพื้นบ้านและสมุนไพรท้องถิ่น ตลอดจนสัตว์น้ำจืดและน้ำเค็มที่หาได้ตามทรัพยากรธรรมชาติของท้องถิ่น การบูรณาการภูมิปัญญาดังกล่าวเข้ากับการพัฒนาในปัจจุบัน นอกจากจะช่วยสร้างความเข้าใจในบริบทของท้องถิ่นแล้ว ยังเป็นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมที่ยั่งยืนของสมาชิกและผู้เข้ามาเรียนรู้อีกด้วย

๒. การขยายผล/ต่อยอด นวัตกรรมเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยของท่านสู่ชุมชน หรือสถานศึกษาอื่น ๆ มีรูปแบบหรือกระบวนการอย่างไร (เอกสาร/รูปภาพประกอบ)

การขยายผลนวัตกรรมของกลุ่มมุ่งเน้นการพัฒนา ต้นแบบเกษตรพื้นทราย ให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในพื้นที่อื่น ๆ ได้ โดยใช้รูปแบบและกระบวนการที่เป็นรูปธรรม ดังนี้

๒.๑ เข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของเครือข่ายเกษตรจังหวัดระยอง

- เข้าร่วมและสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับภาคเกษตรในจังหวัดระยอง
- จัดกิจกรรมจับคู่แลกเปลี่ยนองค์ความรู้ (Knowledge Exchange) ระหว่างเกษตรกรและภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง
- สนับสนุนให้เกิดการรวมกลุ่มแบบวิสาหกิจชุมชน โดยประยุกต์แนวคิดการบริหารแบบประชาธิปไตยที่ประสบความสำเร็จจากพื้นที่ต้นแบบ

๒.๒ ถ่ายทอดนวัตกรรมสู่สถานศึกษา

- ร่วมกับโรงเรียน/วิทยาลัยในพื้นที่ สร้าง “ชมรมเกษตร” เพื่อเปิดโอกาสให้เยาวชนมีส่วนร่วมเรียนรู้การปลูก ดูแล และแปรรูปผลผลิต
- ส่งเสริมการสืบทอดองค์ความรู้จากปราชญ์ในชุมชนสู่เด็กรุ่นใหม่หัวใจเกษตร ภายใต้กิจกรรม “เมล็ดพันธุ์เพื่อวันพรุ่งนี้”
- จัดกิจกรรมปลูกมะม่วงในโรงเรียนควบคู่กับการประชุมกลุ่มย่อยเพื่อจำลองกระบวนการมีส่วนร่วมในลักษณะวิสาหกิจชุมชน

๒.๓ การอบรมเชิงปฏิบัติการ “การบริหารจัดการน้ำ” และ “การจัดการวัสดุเหลือใช้ในภาคเกษตร”

- ถ่ายทอดเทคโนโลยีการจัดการน้ำ เช่น ธนาครน้ำใต้ดิน แก้ปัญหาแล้ง-น้ำเค็ม-น้ำท่วม
- ขยายผลการใช้ถังเผาถ่านแบบประหยัดพลังงานเพื่อบริหารเศษวัสดุเหลือใช้ในภาคเกษตร
- ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานวิชาการในการจัดอบรมให้แก่ชุมชนและเกษตรกรที่ประสบปัญหาใกล้เคียง

๒.๔ พัฒนา “สื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ไร้พรมแดน”

- จัดทำคลิปวิดีโอสั้น (Short Content) ถ่ายทอดกระบวนการการมีส่วนร่วม เช่น การประชุมกลุ่ม การคิดราคากลาง
- พัฒนา แพลตฟอร์มออนไลน์ (Website/YouTube/Facebook Page) เพื่อเผยแพร่แนวทางการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วม
- จัดทำคู่มือ “เกษตรพันทราย” แจกให้กับผู้ที่สนใจและผู้เข้าศึกษาดูงาน

๒.๕ ต่อยอดพื้นที่ทางการเกษตรของตนเอง

- ส่งเสริมการใช้พื้นที่สวนให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยเปิดเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ควบคู่กับการจัดการสวนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อรักษาพื้นที่เกษตรดั้งเดิมให้คงอยู่มากที่สุด เนื่องจากพื้นที่มาบตาพุดส่วนใหญ่ถูกพัฒนาเป็นเขตอุตสาหกรรม ทำให้พื้นที่เกษตรมีจำกัดและควรค่าแก่การอนุรักษ์

สรุปผลที่คาดว่าจะได้รับ

ด้าน ผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้น

ประชาธิปไตย สมาชิกกลุ่มเกิดความเข้าใจและตระหนักถึงการมีส่วนร่วม รู้จักสิทธิ หน้าที่ และบทบาทของตน

เศรษฐกิจ ผลผลิตมีมูลค่าเพิ่ม รายได้กระจายตัว สมาชิกมีความมั่นคงทางอาชีพ

สังคม เกิดเครือข่ายชุมชนที่เข้มแข็ง และสามารถช่วยเหลือเกื้อกูลกันได้

สิ่งแวดล้อม มีการดูแลทรัพยากรอย่างรู้คุณค่า เกิดระบบการจัดการที่ยั่งยืน

การเรียนรู้ เด็กและเยาวชนมีโอกาสเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติ สืบทอดองค์ความรู้จากรุ่นสู่รุ่น

คณะกรรมการจัดประกวดนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตย

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

โทรศัพท์ ๐ ๒๒๔๒ ๕๙๐๐ ต่อ ๕๔๙๑ - ๕

หมายเหตุ โดยส่งแบบฟอร์มแผนการดำเนินงานและการขยายผล (ไม่เกิน ๔ หน้า เอสี่)

กลับไปยังอีเมล democinnovation@parliament.go.th ภายในวันศุกร์ที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๖๘

แผนการดำเนินงานและการขยายผลงานนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตย ในปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๙

ผลงาน Food Bank แหล่งอาหารป่ากินได้ สู่เป้าหมาย SDGs ที่ยั่งยืน

ทีม คลื่นลูกใหม่จากหลังเขา ชุมชนบ้านเลโคะ อ.สบเมย จ.แม่ฮ่องสอน

ผู้ประสานงาน นายอดิศักดิ์ ปุหล่า โทรศัพท์ ๐๘๗๑๘๖๓๓๐๖

๑. แผนการดำเนินงานผลงานนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตย ในปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๙

สำหรับแนวทางการพัฒนาโครงการ "Food Bank แหล่งอาหารป่ากินได้" สู่เป้าหมาย SDGs ที่ยั่งยืน ให้มีความต่อเนื่อง และ ขยายผลได้อย่างเป็นรูปธรรม ควรมีแนวทางแบบเป็นขั้นตอน พร้อมกลยุทธ์ในการบริหารจัดการความร่วมมือ และการสื่อสาร ดังนี้:

๑. กำหนดวิสัยทัศน์และกรอบแนวคิดเป้าหมายให้ชัดเจน

วิสัยทัศน์ : “ค่อยๆปรับเปลี่ยนพื้นที่ป่าต้นน้ำและไร่มุมนเวียนให้กลายเป็น Food Bank แหล่งอาหารป่ากินได้ เพื่อความมั่นคงทางอาหารของผู้คนในชุมชน และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน”

กรอบแนวคิด

- Food Bank = ความมั่นคงทางอาหาร
- ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม = การตัดสินใจร่วม + ความรับผิดชอบร่วม
- โดยขับเคลื่อนผ่านนวัตกรรมประชาธิปไตย = เด็กนำ ๒ + ผู้ใหญ่เสริม ๓ = รวมกันเป็น ๑
- SDGs = เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

โดยเชื่อมโยงกับ SDGs: จากกรอบเดิมที่เราได้ขับเคลื่อนมา คือ

SDG ข้อที่ ๒ : Zero Hunger ขจัดความหิวโหย จากการมี Food Bank แหล่งอาหาร ป่ากินได้ ที่มีการนำต้นไม้ผลไปปลูกแซมในพื้นที่ป่าชุมชนและป่าอนุรักษ์ของหมู่บ้านเพื่อเป็นแหล่งอาหารของคนและสัตว์อย่างยั่งยืน

SDG ข้อที่ ๔ : Quality Education ผู้คนมีการศึกษาที่ดี มีคุณภาพ ผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

SDG ข้อที่ ๑๓ : Climate Action เป็นการเตรียมพร้อมเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของโลก

SDG ข้อที่ ๑๕ : Life on Land การใช้ประโยชน์จากระบบนิเวศทางบก เช่น เป็นแหล่งอาหารและเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่านานาชนิด ซึ่งถือเป็นผลของความสำเร็จที่สามารถเกิดขึ้นได้ในระยะยาว

ขยายสู่ SDGs ข้ออื่นๆ ได้แก่

SDG ข้อที่ ๑๒ : Responsible Consumption and Production การบริโภคและการผลิตอย่างยั่งยืน

SDG ข้อที่ ๑๗ : Partnerships for the goals ความร่วมมือเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

๒. พัฒนาโครงการอย่างเป็นระบบ สามารถตรวจสอบได้

ระยะที่ ๑ : กลไกของการมีส่วนร่วม

- จัดตั้ง คณะกรรมการ Food Bank ชุมชน ที่มีตัวแทนทุกกลุ่ม: ผู้นำชุมชน, เยาวชน, สตรี, ผู้สูงอายุ อยู่ด้วย
- สร้าง กติกาชุมชน เกี่ยวกับการใช้และแบ่งปันทรัพยากร พื้นที่ Food Bank ที่ชัดเจน
- แบ่งหน้าที่ ดูแลเส้นทางศึกษาธรรมชาติ สวนป่ากินได้ของชุมชน
- จัดประชุมเวทีประชาธิปไตยชุมชน อย่างน้อยปีละ ๒ ครั้ง

ตัวชี้วัด: มีคณะกรรมการที่โปร่งใสและเวทีประชุมที่บันทึกผลการตัดสินใจ

ระยะที่ ๒: พัฒนาและเสริมระบบ Food Bank

ก. จัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรในพื้นที่ (Data base ชุมชน)

- สำรวจพันธุ์ไม้ป่ากินได้ เช่น พืชผักต่างๆ เห็ด หน่อไม้ สมุนไพร ไม้ผล ไม้ยืนต้น (ไม้ป่า) ไม้ท้องถิ่น
 - แผนที่ทรัพยากรชุมชน (แผนที่เดินดิน ระบุตำแหน่งคร่าวๆ ของโซนพืชพันธุ์ต่างๆในเขต Food Bank)
- อีกทั้งแผนที่ออนไลน์ ที่สามารถดูผ่าน Google earth เพื่อดูพื้นที่ Food Bank และพื้นที่ทำกินของชุมชน ซึ่งเป็นไร่มุมนเวียนธรรมดา ที่กำลังปรับเปลี่ยนเป็น Green Zone พืชไร่ สวนผสม ให้ผู้คนได้อยู่ดีกินดีอย่างยั่งยืน

ข. พันธุ์และขยายพันธุ์อาหารป่า

- เพาะพันธุ์พืชอาหารป่าในพื้นที่ว่าง / แนวเขตป่า ด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น ทำผ่านกิจกรรม Shoot seed ยิ่งให้เกิด จัดกิจกรรมปลูกไม้ผลในวันแม่ ดูแลถึงวันพ่อ ต่อยอดถึงวันเด็ก
- พันธุ์ป่าด้วยการใช้ความเชื่อและภูมิปัญญา ผ่านกิจกรรมเลี้ยงผีป่า ผีต้นน้ำ อีกทั้งจัดกิจกรรมทอดผ้าป่าพันธุ์ไม้กินได้ และกิจกรรมบวชป่ารักษาน้ำ เป็นต้น

ค. สร้างพื้นที่เรียนรู้และสื่อสาร

- ให้ชุมชนเป็นฐานแห่งการเรียนรู้ Community Based Learning โดยการสร้าง “เส้นทางศึกษาธรรมชาติสวนป่ากินได้ของชุมชน” ให้เป็นทั้ง Food Bank และแหล่งเรียนรู้ทางธรรมชาติสำหรับทุกคน
- ทำป้าย QR code แนะนำพันธุ์พืชต่างๆ

ตัวชี้วัด: จำนวนพันธุ์พืช/ปริมาณผลผลิตที่เพิ่มขึ้น และการจัดทำรายงานผลผลิตประจำปี

ระยะที่ ๓: ขยายผลและสร้างเครือข่ายสร้างความรู้และจิตสำนึก

โดยการออกแบบกิจกรรมให้มีความน่าสนใจ เช่น กิจกรรม Walk Rally Happy together. โดยการออกแบบกิจกรรมให้มีความน่าสนใจและเชื่อมโยงกับประเด็น SDGs ข้อต่างๆ รวมทั้งกิจกรรมสร้างจิตสำนึกรักบ้านเกิด กิจกรรมสร้างเสริมความเป็นพลเมืองประชาธิปไตยใส่ใจสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

- ถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับโรงเรียน/เยาวชน และบูรณาการในหลักสูตรท้องถิ่น เช่น
 - จัดอบรมเกษตรเชิงนิเวศพืชและสัตว์
 - ส่งเสริมเมนูอาหารพื้นถิ่นจากพืชผักอาหารป่า
- การถ่ายทอดองค์ความรู้ผ่านภูมิปัญญาท้องถิ่น แปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ เช่น ผักแห้ง ลูกเนียงดอง น้ำสมุนไพร
- สร้างแบรนด์สินค้าชุมชน เช่น “ของกินจากป่า” “กาแฟต้นน้ำ” “เครื่องจักสานจากไม้บอง”
- ตลาดนัดสีเขียว หรือส่งขายผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ต่างๆ
- จัดค่ายผู้นำประชาธิปไตยใส่ใจ SDGs
- โดยขยายความร่วมมือกับ
 - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น อบต. อบจ. (เป็นแหล่งสนับสนุนงบประมาณ)
 - หน่วยงานภาครัฐ เช่น กรมป่าไม้, พช., สผ., รพ.สต. สสส. (สนับสนุนทรัพยากร เช่น กล้าไม้ พันธุ์ไม้ ส่งเสริมอาชีพ ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ และการดูแลสุขภาพที่ดี)
 - ภาคเอกชน เช่น สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง (CSR ด้านสิ่งแวดล้อม / การเปลี่ยนแปลงวิถีเกษตรแบบไร้หมุนเวียนธรรมชาติ สุวิถีเกษตรที่ยั่งยืน)

ตัวชี้วัด: จำนวนเครือข่าย/ชุมชนที่เข้ามาเรียนรู้ และโครงการที่นำโมเดลไปต่อยอด

ระยะที่ ๔: การประเมินผลและพัฒนาเชิงนโยบาย

- สร้างระบบ Monitoring & Evaluation (M&E) โดยชุมชนและภาคีร่วมกัน
- เผยแพร่รายงานผลการดำเนินงานสู่สาธารณะ (Website, เพจชุมชน, นิทรรศการ)
- สื่อสารผ่าน เพจเฟซบุ๊ก / YouTube / TikTok / Line Group ของชุมชน
- ทำคลิป VDO “เรื่องเล่าจากป่ากินได้”
- ถอดบทเรียนและขยายเครือข่ายไปยังโรงเรียนและชุมชนใกล้เคียง
- จัดนิทรรศการป่ากินได้ ในงานของดีอำเภอสบเมย ร่วมกับหน่วยงานต่างๆทั้งภาครัฐและเอกชน
- ต่อยอดเป็นต้นแบบ ศูนย์เรียนรู้ Food Bank – ป่ากินได้ – ประชาธิปไตยฐานราก
- เสนอผลการดำเนินงานเข้าสู่ แผนพัฒนาท้องถิ่น อบต.สบเมย / พัฒนาชุมชนอำเภอสบเมย / อบจ.แม่ฮ่องสอน เพื่อให้เกิดความต่อเนื่อง

- ส่งประกวดผลงานเพื่อขอรับรางวัลที่นำไปสู่การพัฒนาชุมชนและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน จากหน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน เช่น
 - รางวัลลูกโลกสีเขียว (Green Globe Awards) จัดโดย: สถาบันลูกโลกสีเขียว (PTT Institute of Green Globe)
 - รางวัล “อนุรักษ์ป่า ป่ารักชุมชน” จัดโดย: ราช กรุ๊ป ร่วมกับกรมป่าไม้
 - รางวัลเมืองสิ่งแวดล้อมยั่งยืน จัดโดย: กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ตัวชี้วัด: รายงานผลประจำปี, การบรรลุโครงการในแผนของชุมชน / โรงเรียน/ อบต./ อบจ.

๓. กลยุทธ์การบริหารจัดการ

- การมีส่วนร่วม (Participation): ใช้เวทีประชุม, ประชาพิจารณ์, และโหวตตัดสินใจ
- ความโปร่งใส (Transparency): เปิดเผยข้อมูลงบประมาณและผลการดำเนินงานต่อสาธารณะ
- การกระจายบทบาท (Empowerment): มอบหมายให้เยาวชนและสตรีมีบทบาทนำบางกิจกรรม
- การจัดการความรู้ (KM): สะสมองค์ความรู้ในรูปแบบ/ออนไลน์เป็นฐานข้อมูลกลาง

๔. กลยุทธ์ความร่วมมือ

- ภายในชุมชน: ผู้นำชุมชน, โรงเรียน, วัด, กลุ่มสตรี, กลุ่มเยาวชน
- ภายนอกชุมชน: อบต., อบจ., สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง, มหาวิทยาลัย

๕. กลยุทธ์การสื่อสาร

- ใช้ ช่องทางดิจิทัล (เพจ Facebook, Line, TikTok) นำเสนอความสำเร็จและเรื่องราวของชุมชน
- ผลิต สื่อประชาสัมพันธ์ เช่น แผ่นพับ, คลิปสั้น, ภาพ Infographic
- จัด กิจกรรมสาธารณะ เช่น งานวันอาหารป่า, ตลาดนัดสีเขียว, นิทรรศการเยาวชน
- สื่อสารในเชิง Storytelling: จาก “อาหารป่า” → “ความมั่นคงทางอาหาร” → “ประชาธิปไตยฐานราก”

๖. ผลลัพธ์ที่คาดหวัง

- ชุมชนเข้มแข็ง มีระบบจัดการอาหารป่าที่เป็นธรรมและยั่งยืน
- เยาวชนเรียนรู้และมีบทบาทในกระบวนการประชาธิปไตย
- ขยายผลสู่ชุมชนอื่น เกิดเครือข่าย Food Bank – ป่ากินได้
- เชื่อมโยงกับนโยบายพัฒนาท้องถิ่นและ SDGs อย่างเป็นรูปธรรม

สรุป: โครงการ Food Bank แหล่งอาหารป่ากินได้ สู่เป้าหมายSDGs ที่ยั่งยืน จะไม่หยุดเพียงกิจกรรมที่สำเร็จแล้ว แต่จะกลายเป็นต้นแบบการพัฒนาประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม ผ่านการจัดการอาหารและสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน

๒. การขยายผล/ต่อยอด นวัตกรรมเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยของท่านสู่ชุมชน หรือสถานศึกษา อื่นๆมีรูปแบบหรือกระบวนการอย่างไร (เอกสาร/รูปภาพประกอบ)

๑. การสร้าง “ต้นแบบ” ที่จับต้องได้

- จัดทำ คู่มือการเรียนรู้ เรื่อง ศูนย์เรียนรู้ Food Bank – ป่ากินได้ – ประชาธิปไตยฐานราก แบบ Step by Step เพื่อให้ง่ายต่อการนำไปใช้ซ้ำและขยายผล
- จัดตั้ง ศูนย์เรียนรู้ชุมชน ที่เปิดให้ชุมชน / นักเรียนโรงเรียนใกล้เคียง รวมทั้งผู้คนทั่วไปเข้ามาศึกษาเรียนรู้

๒. กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

- ใช้กระบวนการ เวทีประชาคม ในการขยายผล โดยให้ชุมชนหรือโรงเรียนที่เข้าร่วม ต้องได้มีส่วนร่วมคิดและตัดสินใจ ไม่ใช่แค่รับโมเดลไปใช้
- จัดทำ โครงการนำร่อง หรือ (Pilot Project) ร่วมกับโรงเรียนหรือชุมชน ๑ – ๒ แห่ง เพื่อสาธิตแนวทางการเข้ากับ หลักสูตรท้องถิ่น / กิจกรรมพิเศษในโรงเรียน เช่น กิจกรรมชุมชน/ชมรม SDGs Club, กิจกรรมตลาดนัดสีเขียว, กิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ เป็นต้น

๓. กลยุทธ์การขยายเครือข่าย

- จากชุมชนสู่ชุมชน (Community-to-Community) → ใช้การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภาคสนาม “ชุมชนพี่เลี้ยง” ถ่ายทอดให้ “ชุมชนน้องใหม่”
- โรงเรียนสู่โรงเรียน (School-to-School) → เปิดพื้นที่ให้โรงเรียนอื่นมาดูงาน + จัดกิจกรรมส่งเสริมความเป็นเยาวชนประชาธิปไตยใส่ใจสิ่งแวดล้อม
- ความร่วมมือเชิงนโยบาย → ประสานกับ อบต. / อบจ. ให้บรรจุโครงการใน “แผนพัฒนาท้องถิ่น”

๔. การสื่อสารและเผยแพร่

- ผลิต สื่อ Storytelling (คลิปสั้น, สร้างเพจคลีนลูกใหม่จากหลังเขา, จัดทำภาพ Infographic เพื่อถ่ายทอดเรื่องราวความสำเร็จ
- จัดแสดง นิทรรศการหมุนเวียน หรือ Roadshow “Food Bank – ป่ากินได้ – ประชาธิปไตยฐานราก ไปยังชุมชนม โรงเรียนอื่น รวมทั้งหน่วยงานต่างๆ

๕. การวัดผลและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

- กำหนด ตัวชี้วัดร่วม เช่น จำนวนพันธุ์พืชที่ปลูกได้, จำนวนผู้เข้าร่วม, ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน
- เปิดให้มี Feedback จากผู้เข้าร่วม ทุกครั้ง (ประชาธิปไตยแบบตรวจสอบและเรียนรู้ร่วมกัน)
- ประเมินและปรับปรุงโมเดลทุกปี → ให้โครงการไม่หยุดนิ่ง แต่พัฒนาไปพร้อมๆ กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

ซึ่งรูปแบบที่เหมาะสมที่สุดคือ “Community Lab” การทำให้โครงการนี้กลายเป็นห้องทดลองนวัตกรรมประชาธิปไตย ที่ใครก็เข้ามาเรียนรู้และนำไปต่อยอดได้

คณะกรรมการจัดประกวดนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตย

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

โทรศัพท์ ๐ ๒๒๔๒ ๕๙๐๐ ต่อ ๕๔๙๑ - ๕

หมายเหตุ โดยส่งแบบฟอร์มแผนการดำเนินงานและการขยายผล (ไม่เกิน ๔ หน้า เอสี่)

กลับไปยังอีเมล democinnovation@parliament.go.th ภายในวันศุกร์ที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๖๘

แผนการดำเนินงานและการขยายผลงานนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตย ในปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๙
ผลงาน ภาพลัทธิเมืองแห่งการเรียนรู้สู่คนอายุยืนด้วยโมเดลชุมชนกรุณา
ทีม เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์
ผู้ประสานงาน นางสาวดารุณี สุดาอึ้ง โทรศัพท์ ๐๙๔๕๖๑๖๑๔
.....

๑. แผนการดำเนินงานผลงานนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตย ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๙

การจัดทำแผนงบประมาณประจำปี ๒๕๖๙ ของเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ มีการจัดทำแผนงานเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยที่เน้นการบูรณาการระหว่างการบริหารงานสาธารณะกับการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน ด้วยแนวคิด "ชุมชนกรุณา" ๒ แผนงานสำคัญ ดังนี้

๑) การพัฒนาระบบการเรียนรู้ชุมชน ที่ไม่จำกัดเฉพาะการศึกษาเท่านั้น แต่ครอบคลุมการสร้างอาชีพ รายได้ผ่านศูนย์ถ่ายทอดองค์ความรู้ การวิจัยและพัฒนาข้อมูลเชิงประจักษ์ร่วมกับสถาบันการศึกษาชั้นนำ และการพัฒนาหลักสูตรเชิงบูรณาการที่สามารถถ่ายทอดและขยายผลได้

แผนงานสร้างอาชีพรายได้ - เทศบาลได้จัดทำ แผนการส่งเสริมความรู้ภาคประชาชน ทั้งในและนอกระบบการศึกษาให้ประชาชนสามารถเกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต ด้วยการ จัดตั้งศูนย์ถ่ายทอดองค์ความรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการส่งเสริมการสร้างอาชีพสร้างรายได้ กิจกรรมการสร้างเครือข่ายธุรกิจชุมชน และค้นหาพันธมิตรทางธุรกิจชุมชน โดยวิทยาลัยกาฬสินธุ์ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินโครงการวิจัยจากหน่วยบริหารและจัดการทุน ด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) ภายใต้โครงการ "การพัฒนาโมเดลเศรษฐกิจครัวเรือนและสวัสดิการธุรกิจชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนจังหวัดกาฬสินธุ์" โดยจะจัดกิจกรรมสร้างเครือข่ายธุรกิจชุมชน ค้นหาพันธมิตร และมอบวัสดุอุปกรณ์เพื่อการต่อยอดอาชีพแก่กลุ่มเป้าหมาย

แผนงานพัฒนาข้อมูลด้วยงานวิจัย - การแสวงหาความร่วมมือจากสถาบันการศึกษาเพื่อใช้งานวิจัยพัฒนาต่อยอดความรู้อย่างเป็นระบบ เช่น มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยเฉพาะกลุ่มคนเปราะบางที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ อาทิ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในหัวข้อการพัฒนากรอบแบบชุมชนกรุณาต่อการดูแลผู้สูงอายุระยะท้ายการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์และเทศบาลตำบลมลาไสย

แผนงานพัฒนาหลักสูตรเชิงบูรณาการ - ผลจากการดำเนินงานมีการถอดบทเรียนและส่งเสริมให้เกิดหลักสูตรเชิงบูรณาการร่วมกัน เกิดเป็นหลักสูตรท้องถิ่นที่ประชาชนสามารถต่อยอดขยายผลสู่ท้องถิ่นอื่นๆ ได้

๒) พัฒนากลไกเครือข่ายแบบไร้รอยต่อ

การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ที่ขยายตัวจากระดับชุมชนสู่ระดับชาติ การเชื่อมโยงองค์กรคุณธรรมต่างๆ ให้ทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ ที่มีพื้นฐานจากคุณธรรมและจริยธรรม

๒. การขยายผล/ต่อยอด นวัตกรรมเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยของท่านสู่ชุมชน หรือสถานศึกษาอื่น ๆ มีรูปแบบหรือกระบวนการอย่างไร (เอกสาร/รูปภาพประกอบ)

เทศบาลได้ใช้แนวทางพัฒนาต่อยอดขยายผลนวัตกรรม ๒ รูปแบบ คือ

๑. การสร้างแหล่งเรียนรู้และขยายผลเชิงพื้นที่ การพัฒนาโมเดล "ชุมชนกรุณา" ของเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ คือผลผลิตแห่งนวัตกรรมการพัฒนาประชาธิปไตยที่เน้น การสร้างและถ่ายทอดองค์ความรู้ เป็นกลไกหลักในการขยายผลเชิงพื้นที่ ซึ่งแตกต่างจากการพัฒนาประชาธิปไตยแบบดั้งเดิมที่มีจำกัดอยู่ในกรอบโครงสร้างทางการเมือง เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์เป็น "แหล่งเรียนรู้ต้นแบบ" Knowledge Hub ที่เชื่อมโยงการบริหารงานสาธารณะกับการพัฒนาชุมชนอย่างเป็นระบบ การขยายผลสู่เทศบาลตำบลกล่มลาไสยและพื้นที่อื่นๆ แสดงให้เห็นถึงศักยภาพในการปรับใช้แนวคิดข้ามบริบทพื้นที่ คือ การพัฒนาแนวคิด "คิดร่วม ทำร่วม ใช้ประโยชน์ร่วม" ภายใต้ข้อจำกัดงบประมาณ ซึ่งเป็นการสร้างนวัตกรรมประชาธิปไตยที่เน้น ประสิทธิภาพทางสังคม มากกว่าการใช้ทรัพยากรจำนวนมาก

ถ่ายทอดองค์ความรู้ งาน Death fest 2025 ณ อิมแพคเมืองทองธานี

๒. กลไกการรับรองและการยอมรับ

การเผยแพร่ผลการดำเนินงาน ด้วยการส่งผลการดำเนินงานเข้ารับการประเมินผลจากองค์กรภายนอก การจัดนิทรรศการผลการดำเนินงาน การเข้าร่วมเสวนาเผยแพร่ผลการดำเนินงานจากแนวคิดชุมชนกรุณา เพื่อมุ่งสู่การเป็น "พื้นที่ชุมชนกรุณาแห่งแรก" ของประเทศไทย ที่รับรองจากหน่วยงานภายในประเทศ และ WHO เป็นกลยุทธ์สำคัญ การเสริมสร้างความเชื่อมั่นและเพิ่มโอกาสในการขยายผลด้วยการแสวงหาองค์กรความร่วมมือ

โมเดลชุมชนกรุณาสามารถใช้เป็นเครื่องมือที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นไปได้ในการสร้าง ประชาธิปไตยเชิงสร้างสรรค์ ที่เน้นการเรียนรู้ร่วมกันและการขยายผลผ่านเครือข่าย การพัฒนานี้อาจเป็นทางเลือกใหม่สำหรับ ประชาธิปไตยไทยที่สามารถตอบสนองความต้องการของสังคมในยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แผนการดำเนินงานและการขยายผลงานนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตย ในปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๙

ผลงานโครงการยะลาแฮคคะตอน (YALA Hackthon).....

ทีม.....เทศบาลนครยะลา.....

ผู้ประสานงาน.....นางสาวธันษฎกร ปานสังข์.....โทรศัพท์.....๐๖๔-๖๔๒๖๒๙๕.....

.....

๑. แผนการดำเนินงานผลงานนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตย ในปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๙

เทศบาลนครยะลา มีการพัฒนาเมืองในรูปแบบต่างๆมาอย่างต่อเนื่องจากสำรวจพบว่ายังปรากฏช่องว่างสำคัญของกระบวนการมีส่วนร่วมในระดับพื้นที่ เนื่องจากมีการจำกัดเฉพาะกลุ่มโดยเฉพาะในกลุ่มของเด็กและเยาวชนซึ่งเป็นกลุ่มที่มีพลังความคิดสร้างสรรค์ที่สามารถพัฒนาเมือง และยังเป็นวัยที่ต้องการการยอมรับ เทศบาลนครยะลาจึงได้กำหนดนโยบายการพัฒนาเชิงรุกเข้ามาเสริมความต่อเนื่องของกิจกรรมสร้างเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกช่วงวัยโดยเฉพาะกลุ่มคนรุ่นใหม่ (GEN Z) ให้ได้รับโอกาสเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาเมืองร่วมกัน กลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่จะได้มีความรู้ ความชำนาญในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลที่สามารถเข้าถึงกิจกรรมและใช้เทคโนโลยีได้อย่างคล่องตัว ตลอดจนสร้างโอกาสในการเข้าถึงบริการสาธารณะหรือรับข้อมูลข่าวสารสนเทศหรือการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวได้อย่างรวดเร็วและได้รับประโยชน์สูงสุดจากการบูรณาการความร่วมมือจากการผลักดันให้เกิดเครือข่ายนักพัฒนาเมืองรุ่นใหม่ (Start up) โดยผ่านเครือข่ายภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม การนำเทคโนโลยีและเครื่องมือที่ทันสมัยเข้ามาเป็นกลไกในการขับเคลื่อนผลักดันให้เกิดผลลัพธ์ (Solution) และนำสิ่งที่เด็กและเยาวชนคิดค้นมาสานต่อคิดค้นออกแบบซึ่งจะนำไปสู่ที่สามารถตอบโจทย์การพัฒนาเมืองอย่างเป็นรูปธรรม อีกทั้งยังเป็นอีกวิธีการหนึ่งที่จะใช้เป็นเครื่องมือในการดึงดูดคนเก่งให้อยู่กับเมืองยะลาต่อไป

การนำการแข่งขันแฮกคะตอนมาประยุกต์ใช้เป็นอีกเครื่องมือ (Tools) หนึ่งของเทศบาลซึ่งเป็นรูปแบบของการระดมสมองของทีมนักแก้ปัญหาและนักพัฒนาเมืองรุ่นใหม่ที่เข้าร่วมกิจกรรมในการค้นหาสร้างสรรค์ไอเดียใหม่ๆ และพัฒนานวัตกรรมภายใต้โจทย์ที่ได้รับ และมีกระบวนการดำเนินงานที่ชัดเจนเป็นขั้นเป็นตอน อีกทั้งเป็นกลยุทธ์ในการปลูกฝังหลักประชาธิปไตย ทั้งนี้ เทศบาลนครยะลามีเป้าหมายที่จะพัฒนานครยะลาสู่เมืองอัจฉริยะโดยใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน และเสริมสร้างศักยภาพด้านการแข่งขันของพื้นที่สู่การเป็นเมืองศูนย์กลางการลงทุนของจังหวัดชายแดนภาคใต้

สำหรับในปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๙ เทศบาลนครยะลา มีการกำหนดแผนการดำเนินงานของการจัดโครงการยะลาแฮคคะตอน (YALA Hackthon) : ห้องเรียนประชาธิปไตยสำหรับเมืองยะลา โดยเน้นให้ตอบโจทย์การพัฒนาเมืองยะลาให้สอดคล้องกับบริบทของเทศบาล และความต้องการที่แท้จริงของเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ เป็นผลมาจากการถอดบทเรียนของการจัดโครงการ YALA Hackthon ในแต่ละ SEASON ดังนี้

- กำหนดแนวคิดหลัก (Theme) โดยเน้นการสร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อพัฒนาเมืองใน ๓ มิติของการใช้ชีวิต อาทิเช่น... Smart City, การเทคโนโลยีเพื่อบริการสาธารณะ, Creative Economy, การพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์และวัฒนธรรม หรือ Sustainable Living, การสร้างนวัตกรรมเพื่อสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิต โดยคงมีวัตถุประสงค์หลักคือการสร้างพื้นที่การแข่งขันเชิงสร้างสรรค์ เพื่อแก้ปัญหาเมืองยะลา, การบ่มเพาะเยาวชน, นักศึกษา, สตาร์ทอัพ และบุคลากรภาคประชาสังคม ให้มีทักษะด้านดิจิทัลและนวัตกรรม ตลอดจนการต่อยอดแนวคิดจาก Hackathon สู่วิธีการจริงของเทศบาลนครยะลา

- มีการกำหนดขั้นตอนการดำเนินงาน (Timeline) โดยอิงช่วงเวลาในปีที่ผ่านมา แบ่งเป็น ๕ ระยะหลัก กล่าวคือ

๑) ระยะเตรียมการ (ม.ค. – มี.ค. ๒๕๖๙) : โดยจัดตั้งคณะทำงานและคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในการกำหนดโจทย์ปัญหา (Challenge Statements) จากเทศบาลและชุมชน พร้อมการเปิดรับสมัครและประชาสัมพันธ์โครงการสู่สาธารณะ

๒) ระยะสร้างความรู้และแรงบันดาลใจ (เม.ย. ๒๕๖๙) : จัดกิจกรรม Pre-Hackathon Bootcamp: Design Thinking, Startup และสร้าง Community Online (LINE, OpenChat/Discord)

๓) ระยะ Hackathon : จัดการแข่งขัน Hackathon ๔๘ ชั่วโมงเต็มรูปแบบ กำหนดตัว Mentor โดยเป็นตัวแทนจากภาครัฐ เอกชน และมหาวิทยาลัยเพื่อให้คำแนะนำทีมที่สมัครเข้าร่วมการแข่งขัน

๔) ระยะนำเสนอและเชื่อมโยง (ส.ค. ๒๕๖๙) Demo Day : ทีมที่ผ่านเข้าสู่อันดับชนะเลิศนำเสนอผลงานต่อคณะกรรมการ และเทศบาลนครยะลารวบรวมไว้เป็นคลังไอเดียเพื่อต่อยอดสู่โครงการนำร่อง (Pilot Project) ร่วมกับเทศบาลในอนาคตต่อไป

- การเพิ่มกิจกรรมท้าทายที่จะช่วยเพิ่มความน่าสนใจและแตกต่างจากการแข่งขันในปีที่ผ่านมา อาทิเช่น Challenge Cup: แข่งขันแบบแข่งขันต่อรอบ (Elimination round) / Open Data for Yala: ใช้ข้อมูลจริงของเทศบาล เช่น ข้อมูลขยะ น้ำท่วม การท่องเที่ยว / AI & IoT Track: เส้นทางพิเศษสำหรับผู้ที่ยากพัฒนา AI หรือ IoT / Startup Passport : ทีมที่ชนะเลิศได้รับสิทธิไปแข่งขัน Hackathon ระดับประเทศ/นานาชาติ

อย่างไรก็ตาม เทศบาลนครยะลา มีความคาดหวังสำหรับผลสัมฤทธิ์ที่แท้จริงของการสร้างห้องเรียนประชาธิปไตยของเมืองยะลาผ่านโครงการ YALA Hackthon คือ การเปิดโอกาสให้ประชาชนในทุกช่วงอายุมีเวทีเพื่อต่อยอดกระบวนการประชาธิปไตยจากประสบการณ์จริง โดยมีเป้าหมายหลักคือการสร้างเด็กและเยาวชนผู้เป็นเจ้าของเมืองคืนถิ่น และร่วมกันออกแบบพัฒนาพื้นที่เมืองของตนเองให้เกิดความน่าอยู่อย่างยั่งยืนต่อไป

๒. การขยายผล/ต่อยอด นวัตกรรมเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยของท่านสู่ชุมชน หรือสถานศึกษาอื่น ๆ มีรูปแบบหรือกระบวนการอย่างไร (เอกสาร/รูปภาพประกอบ)

เทศบาลนครยะลา นับเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งแรกในประเทศไทยที่นำเอาเครื่องมือการแข่งขัน (Hackathon) มาประยุกต์ใช้ในการขับเคลื่อนกระบวนการมีส่วนร่วมระหว่างหน่วยงานภาครัฐและประชาชนผ่านการสร้างพื้นที่กลางในการเชื่อมโยงความคิดที่เป็นระบบ โดยเฉพาะการใช้รูปแบบของการจัดกิจกรรมที่สามารถดึงดูดกลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่ให้เข้ามาจับบทบาทในการออกแบบเมืองของตนเองภายใต้โจทย์และเงื่อนไขของระยะเวลาที่จำกัดเพื่อนำไปสู่การระดมความคิดอย่างระบบ การถ่ายทอดแนวคิดสร้างสรรค์ โดยนำเอาเทคโนโลยีดิจิทัลรูปแบบใหม่เข้ามาใช้ในการออกแบบนวัตกรรมทางสังคมนำไปสู่การรวบรวมเป็นศูนย์รวมความสร้างสรรค์ของไอเดีย ในขณะที่เดียวกันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในฐานะที่เป็นรากฐานสำคัญของหลักประชาธิปไตยในระดับพื้นฐาน หากท้องถิ่นใดมีความเข้มแข็งทั้งในแง่ของการกระจายอำนาจ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน สร้างสังคมที่ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงและมีสิทธิเสรีภาพโดยเน้นการยึดมั่นในหลักนิติธรรม การยึดเสียงส่วนใหญ่และการเคารพเสียงส่วนน้อย การสร้างเครือข่ายการทำงาน หรือการส่งเสริมทุนทางสังคม เป็นต้น ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้โครงการยะลาแฮคเคธอน (YALA Hackathon) สามารถตอบโจทย์กระบวนการทำงานเชิงประชาธิปไตยได้เป็นอย่างดี การสร้างคุณค่าทางสังคมโดยการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้ร่วมรับรู้ เรียนรู้ ทำความเข้าใจ แสดงทัศนะ ร่วมเสนอปัญหา ร่วมดำเนินการ ภายใต้แนวคิดการทำงานแบบสร้างเครือข่ายในการพัฒนาเมือง การดึงหน่วยงานในพื้นที่เข้ามาเป็นพันธมิตรเครือข่ายให้ได้มากที่สุดทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมเพื่อสนับสนุนให้การทำงานมีความเชื่อมโยง สอดคล้อง และประสานงานได้มีประสิทธิภาพ

เทศบาลนครยะลาได้กำหนดแนวทางการพัฒนาและการต่อยอดผลงานนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยเพื่อให้เกิดความยั่งยืนอย่างเป็นรูปธรรมโดยเล็งเห็นความสำคัญในการต่อยอดการพัฒนาเยาวชนคนรุ่นใหม่ โดยเป็นต้นแบบสร้างพื้นที่กลางสำหรับดึงดูดคนรุ่นใหม่ร่วมคิดร่วมพัฒนาเมืองยะลาอย่างเป็นระบบภายใต้เงื่อนไขของการลดความเหลื่อมล้ำทางความคิดของคนระหว่างช่วงวัยในชุมชนให้เกิดการยอมรับและเกิดความไว้วางใจซึ่งกันและกันโดยไม่มีเงื่อนไข นอกจากนี้ มีการจัดทำฐานข้อมูล (Knowledge Hub) สำหรับรวบรวมผลงาน ไอเดีย และบทเรียนจากโครงการให้เป็นคลังความรู้สาธารณะเพื่อรองรับการขยายผลในระยะยาว และการสร้างพื้นที่ห้องเรียนนวัตกรรม Fab Lab ในการรองรับการใช้ประโยชน์ในการคิดค้น และมุ่งพัฒนานวัตกรรมรุ่นใหม่เมืองยะลา นอกจากนี้แนวคิดแฮคเคธอนนำมาใช้เป็นเครื่องมือเชื่อมโยงความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาในจังหวัดยะลาและพื้นที่ใกล้เคียง เพื่อสร้างเครือข่ายแห่งการเรียนรู้และการพัฒนาศักยภาพของเยาวชน รวมถึงการบ่มเพาะพลเมืองดิจิทัลที่มีความรู้ความสามารถและตระหนักถึงบทบาทของตนในการขับเคลื่อนประชาธิปไตยเชิงนวัตกรรมต่อไป

สำหรับความยั่งยืนของนวัตกรรมที่สำคัญคือการเปิดโอกาสให้เยาวชนผู้เป็นเจ้าของเมืองในอนาคตเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการ ร่วมเสนอปัญหาความต้องการที่เกิดขึ้นจริงในพื้นที่เข้ามาร่วมกันขับเคลื่อนการทำงานกันอย่างเต็มรูปแบบตั้งแต่ต้นทางครอบคลุมทั้งในมิติด้านสังคม มิติด้านเครือข่าย มิติด้านเศรษฐกิจ และมิติด้านเทคโนโลยี เพื่อแสดงให้เห็นถึงศักยภาพของการบูรณาการประชาธิปไตย เทคโนโลยี และนวัตกรรม ในการสร้างสรรค์สังคมที่เข้มแข็ง โปร่งใส และยั่งยืน (ปรากฏดังแผนภาพข้างล่าง)

รูปธรรมที่สะท้อน

ความยั่งยืน และการขยายผล ของนวัตกรรม

มิติด้านสังคม

- เกิดคลังความรู้ ไอเดีย โครงการ นวัตกรรม ที่สามารถต่อยอดเพื่อพัฒนาเมืองได้
- เป็นต้นแบบการจัดกิจกรรมให้ อปท. อื่น
- สร้างแหล่งเรียนรู้ด้านนวัตกรรมในพื้นที่

มิติด้านเครือข่าย

- เกิดชมรมหรือกลุ่มงาน ที่เกี่ยวกับนวัตกรรม ในสถานศึกษา สถาบัน หน่วยงานในพื้นที่ จนเป็นเครือข่ายนักพัฒนาเมืองรุ่นใหม่

รูปธรรมที่สะท้อน

ความยั่งยืน และการขยายผล ของนวัตกรรม

มิติด้านเศรษฐกิจ

- สนับสนุนให้เกิด Start up รุ่นใหม่ ที่จะสามารถดึงดูดนักลงทุนต่างพื้นที่ให้เข้ามาร่วมลงทุน
- เมืองสามารถดึงดูดคนเก่งให้อยู่กับเมืองได้

มิติด้านเทคโนโลยี

- ใช้พื้นที่ Fab Lab เพื่อส่งเสริมการสร้างสิ่งประดิษฐ์ (Rapid Phototype)

ประโยชน์ที่เกิดขึ้น กับเมืองยะลา

- ชาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม หรือโครงการต่างๆ มากขึ้น
- ชาวชนได้เรียนรู้แนวทางการพัฒนาเมือง เกิดความหวังที่จะใช้ชีวิตในบ้านเกิด
- เป็นแรงบันดาลใจให้ชาวชนรับรู้เกี่ยวกับการจัดการท้องถิ่น
- ชาวชนรู้จักเมืองยะลามากขึ้น เกิดความผูกพันกับท้องถิ่นอันนำไปสู่สำนึกที่ดี

คณะกรรมการจัดประกวดนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตย
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
โทรศัพท์ ๐ ๒๒๔๒ ๕๙๐๐ ต่อ ๕๔๙๑ - ๕

หมายเหตุ โดยส่งแบบฟอร์มแผนการดำเนินงานและการขยายผล (ไม่เกิน ๔ หน้า เอสี่)

กลับไปยังอีเมล democinnovation@parliament.go.th ภายในวันศุกร์ที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๖๘